

delimiten i jerarquitzen el públic que els segueix. Es tot un món a explorar, especialment rellevant en el cas de Catalunya si es vol aprofundir en el sistema d'ensenyament i la formació de les elits.

IV. Perfil dels joves que accedeixen a la universitat.

Anàlisi exhaustiu de la totalitat dels estudiants que superen les PAAU el curs 2000-2001 i que tenen plaça assignada a la Universitat

IV. Perfil dels joves que accedeixen a la universitat.

Anàlisi exhaustiu de la totalitat dels estudiants que superen les PAAU el curs 2000-2001 i que tenen plaça assignada a la Universitat

1. Les PAAU: l'accés a la universitat des de la trajectòria educativa curricular

L'accés a la universitat per la via de les PAAU: un 67% del total dels que hi accedeixen. Prop d'un 35% de la cohort poblacional de 18 anys.

L'anàlisi de les PAAU del 2001 permet de fixar-nos en l'accés a la universitat com un dels indicadors de la dita democratització dels sistema d'ensenyament.

Es un indicador entre altres. No cal sobre-interpretar-ho ni sobretot fer-li dir coses que no diu. D'entrada ens mostra el nombre d'alumnes que el 2000-2001 ha superat les proves per accedir a la Universitat. Es un indicador del nombre, Si en fem una comparació històrica, és un dels indicadors que mostra els canvis quantitius en l'accés a la universitat. Si el comparem amb la cohort d'edat, amb la pròpia generació de joves en edat d'accedir a la Universitat, ens diu quin percentatge representen respecte del total.

Amb tot, és un indicador força interessant ja que permet d'identificar els joves que entren a la universitat havent seguit un cursos normalitzat. Els comptes i recomptes que habitualment s'utilitzen per indicar la importància de la universitat (el volum de gent que va a la universitat respecte de la població) acostumen a estar sobredimensionats.

*Per una banda el recompte i percentatges d'estudiants universitaris s'acostuma a fer a partir del total d'estudiants matriculats en un moment donat, respecte de la població total. Es un percentatge orientatiu, però que informa poc a) respecte d'aquell estudiants que any per any -seguint un cursus normal poden entrar a la universitat. b) respecte de la importància de la pròpia eliminació del sistema universitari. .

*Per altra s'acostuma a fer a partir del total d'estudiants que es matriculen el primer any d'una carrera-. . Aquestes també són dades sobredimensionades. Es parteix de les dades del total d'alumnes que es matriculen en una carrera però són dades que també presenten algunes dificultats: Sobretot el total i els percentatges corresponents queden sobrevalorats pel fet d'incloure en el total aquells estudiants que ja han estat comptats altres vegades (els que entren per altres vies d'accés, els que han estat matriculats en altres carreres, en altres universitats, etc).

Centrar-nos en el col·lectiu que ha accedit a la Universitat a través dels cursos normalitzat. Primària. EGB-Batxillerat- és una manera d'afinar més el percentatge de gent que arriba a cursar estudis superiors. Si més no de no comptar-los més d'una vegada. De fet és tant important que si ens fixem en les xifres ens podem adonar que prop d'un 33% hi arriben a partir d'altres recorreguts.(majors de 25 anys, canvis de carrera, titulats universitaris, altres).

a) Els que hi arriben a través de les PAAU són prop d'un 67% dels alumnes matriculats cada any

Les series històriques del DURSI, comptabilitzades entre 1992 i 2001/2002 així ho mostren

Taula núm. 1

Accés a la universitat a través de la preinscripció universitària 1990/91 – 2001/2002(*)
 Nombre d'estudiants amb plaça assignada per vies d'accés. Distribució per percentatges

Vies d'accés	Curs d'ingrés a la universitat									
	92-93	93-94	94-95	95-96	96-97	97-98	98-99	99-00	00-01	01-02
Estudiants provinents de les PAAU	69,06%	70,21%	68,23%	67,29%	68,08%	66,09%	65,21%	66,03%	64,44%	64,70%
Títolats universitaris	4,34%	3,59%	3,87%	3,90%	3,88%	3,97%	4,02%	3,46%	3,84%	4,30%
Estudiants provinents d'FP2 o MP3	11,56%	11,70%	13,28%	13,53%	12,39%	13,08%	13,31%	13,23%	13,99%	11,81%
Canvis de carrera d'estudiants provinents de les PAAU	14,35%	13,61%	13,48%	14,02%	14,04%	14,97%	15,18%	14,89%	15,86%	16,62%
Canvis de carrera d'estudiants provinents d'FP2 o MP3	0,69%	0,65%	0,85%	1,02%	1,28%	1,36%	1,29%	1,34%	1,26%	1,92%
Estudiants provinents de COU sense PAAU	-	0,24%	0,18%	0,25%	0,33%	0,54%	1,00%	1,04%	0,60%	0,85%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

(*) No inclou la UOC, la URL ni la URJ

Places assignades a través de la preinscripció universitària (*)
 Per convocatòries

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001/02
Juny (*)	40.328	40.844	43.979	45.193	45.083	45.186	44.826	44.133	42.753	38.699
Especial	-	1.615	1.349	947	695	568	507	546	505	435
Setembre	3.666	2.693	2.248	2.014	2.383	3.400	4.222	4.766	2.785	3.379
Districte compartit (**)	232	387	407	407	394	495	418	495	301	0
TOTAL	44.226	45.539	47.983	48.561	48.556	49.049	49.973	49.960	49.344	42.513

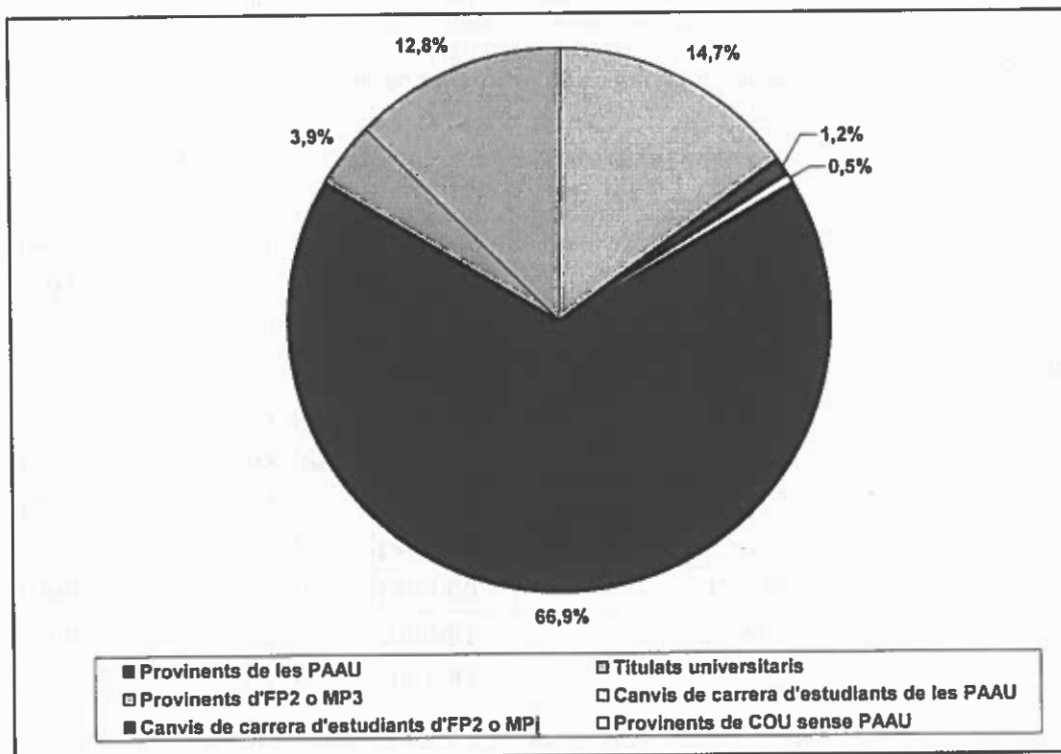
No inclou la UOC, la URL ni la URJ

(*) Inclou la convocatòria de febrer

(**) El districte compartit acaba l'any 2000

Fonts: DURSI, El sistema universitari a Catalunya. Memòria del curs 2001-2002

Gràfic I. Estudiants amb plaça assignada a les universitats públiques segons la vida d'accés (mitjana 1992-2002)

b) Representen al voltant d'un 35% de mitjana de la cohort poblacional de 18 anys.

Un percentatge força més baix que quan es contempen les xifres totals de matriculats, tot i que si ho observem des del 1990/91 en podem observar les variacions amb un cert creixement sostingut.

.Taula 2.

Percentatge d'estudiants amb plaça assignada segons via d'accés PAAU
sobre la població de 18 anys de cada any
1990/91 – 2001/02
Accés a la universitat a través de preinscripció universitària

	Població de 18 anys	Curs	Estudiant prov. de les PAAU	%/total població 18 anys
1991	101.493			
1992	100.939	1992/93	30.543	30,26
1993	100.108	1993/94	31.974	31,94
1994	99.276	1994/95	32.741	32,98
1995	98.445	1995/96	36.676	37,26
1996	98.168	1996/97	33.054	33,67
1997	94.277	1997/98	32.812	34,80
1998	88.441	1998/99	32.856	37,15
1999	82.605	1999/00	32.990	39,94
2000	76.769	2000/01	29.865	38,90
2001	71.905	2001/02	27.507	38,25

Font: Població. 1991, 1996 i 2001 Idescat. Anys intermedis: elaboració pròpia a partir d'interpolacions lineals. Estudiants de les PAAU. DURSI

Unes xifres que poden tenir una doble lectura. Una d'optimista observant el creixement. Una altra de menys optimista, un 38% mostra que la universitat és encara un afer de minories. Oi més quan aplega estudis de cicle curt, i que d'aquest 38% prop de la meitat abandonaran abans ¹

2. Perfil del col·lectiu que ha superat les PAAU el juny del 2001 amb plaça assignada a la Universitat pel curs 2001-2002.

Un apunt sobre el tractament de les dades i la seva rellevància

La xifra total d'alumnes que han superat les PAAU el més de juny amb plaça assignada el curs 2001-2002 és d 25.981.² Es aquesta la base que serà objecta de l'anàlisi. Es una base de dades exhaustiva, amb informacions, per cada alumne. El

¹ Els estudis de cicle curt aplegaven el 1980 un 37% dels estudiants i el 1990-91 el 33%

² Les diferències amb el DURSI: 27.507 es deuen a que en la base de dades hi faltaven els de setembre, -no han aconseguit plaça-hi falten els de setembre - També sembla que aquest total no hi han, com s'apunta en el Durssi els que se'ls ha assignat plaça a l'UOC, URL i l'UIC). Es bastant complicat contrastar dades. Ens ha passat sempre que s'ha fet amb les de les Universitats, les del DURSI i les del Consejo de Universidades. Presumiblement totes provenen de les mateixes fonts. No se sap ben bé perquè es perden o es guanyen casos pel camí. Potser ja està bé que sigui així, de fet no és menys cert que la realitat, el nombre exacte no es deixa atrapar tan fàcilment.

tractament i l'agrupació del conjunt de casos permet d'aportar un perfil dels estudiants molt rigorós. Hi manquen les variables d'origen social (la professió, Ocupació i estudis dels pares), però és remarcable poder trobar en la mateixa base de dades, a més a més d'altres variables més habituals, l'escola de procedència i el lloc de residència. També, es clar, la universitat i els estudis escollits. El rigor que permet la exhaustivitat compensa el buit de les variables de l'origen. Les llacunes de dades individualitzades respecte de professió i estudis dels pares s'han reemplaçat per la cerca de dades estadístiques (col·lectives) per comarques, districtes o barris. De fet s'ha pogut comprovar la pertinència sociològica d'aquestes dades territorials. Sobretot a Barcelona, però també en d'altres ciutats grans, les divisions territorials mostren agrupaments humans en base a d'altres variables com ara la renda, el nivell d'estudis, la professió o la capacitat econòmica. Així la ubicació en l'espai del lloc de residència i de l'escola de procedència esdevenen també indicadors d'origen i posició social.⁽³⁾

2.1.L'edat d'entrada a la Universitat

El sistema educatiu no permet gaires repeticions de curs en el decurs de la trajectòria educativa. Com a molt, és pot repetir un any. I aquesta és una condició objectiva que explica que l'edat "normal" d'entrada a la universitat en el sentit estadístic variï molt poc.⁽⁴⁾ Entre els que la edat de naixement els hi és favorable i el que repeteixen, la desviació és de dos anys com a molt. Els més joves tenen 17 anys (els 18 anys el compleixen entre octubre i desembre) els més grans en tenen 19.

Es aquí on es pot mesurar l'efecte d'un currículum educatiu normalitzat, sense esclèxes, sense fracassos educatius evidents. La nota amb la qual és passa és un altre indicador. De moment, però, vegem com es confirma la franja d'edat dels que entren a la universitat havent fet les PAAU.

Taula núm. 3. Estudiants de les PAAU 2001/2002. Edat, any de naixement

Any	Total	%
1982	6.912	26.7
1983	17.127	66.5
1984	74	0.3
Altres anys	1.689	6.5
Total	25.891	100

La majoria, el 66.5% tenien 18 anys el 2001. Un 26.7% ja els havien complert l'any 2000.

³ Aquestes dades estadístiques en forma de mapes i gràfics els podeu veure en el cap. I

⁴ Una altra cosa és qui és queda pel camí sense haver superat la ESO. Els que arriben a la universitat, són aquells que han seguit el currículum reglat, d'aquí que la edat variï molt poc:

2.2 El sexe dels universitaris

Seguint la pauta demogràfica, la població es distribueix al voltant del 50% entre homes i dones.

Taula núm. 4
Població de 18 anys l'any 2001, distribució segons el sexe

	Total població	Percentatge segons sexe sobre població total
Homes	36708	51.05
Dones	35197	48.94
Total Catalunya	71905	100%

Font: IDESCAT. Cens de la població.

Això no és així a la universitat. Des del 1991 les dones universitàries superen en nombre el dels homes. I això és així tant si és contempla a partir del total d'universitàries respecte del conjunt d'universitaris matriculats com si es mira a partir del percentatge que cada any entren a la universitat seguint el currículum reglat. També per territoris, arreu el percentatge de dones universitàries supera al dels homes. Vegeu en annex les dades comparatives per comarques

En efecte, tot sembla passar com si el resultat de la llarga lluita de les dones per accedir a la universitat s'ha traduït en una progressiva participació femenina. Cal tenir present que el 1915 a la universitat catalana hi havia només 30 dones que no representaven ni l' 1% dels universitaris. I que encara el 1930, tot just eren el 6.7% dels estudiants – (Vegeu la il·lustració amb les taules i gràfics)

Una mirada a les dades de les PAAU per el curs 2001-2002 s'hi pot veure còm es manté la tendència, si cal amb escreix,.

Taula núm. 5 Població amb accés al la Universitat via PAAU, 2001/02.
Distribució de la població segons el sexe

Sexe	Estudiants	Percentatge
Homes	10.301	39.78
Dones	15.590	60.22
Total	25.891	100%

En efecte, tot sembla indicar que les dades de les PAAU, contemplant només l'alumnat de currículum regular, confirmen la potent participació femenina a la Universitat, Això succeeix arreu d'Europa, però en qualsevol cas, 20 punts de diferència respecte dels alumnes masculins és un percentatge més que significatiu. I. perquè no, poden ser un bon símptoma de la revolució silenciosa que es va consolidant any rere any

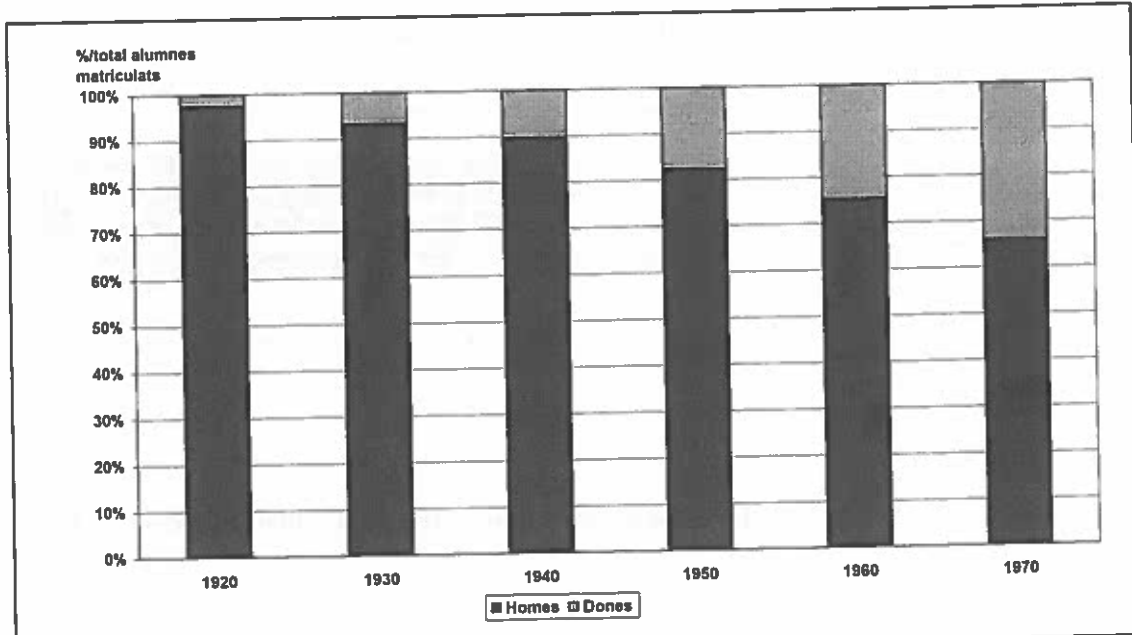
Il·lustració núm 1a la Universitat i les dones.

La participació femenina a la universitat ha hagut de superar molts esculls. en una societat marcada per una divisió sexual del treball, on a les dones se'ls hi ha assignat i se'ls hi assigna prioritàriament el treball reproductiu i als homes la producció de bens i serveis. El món de la ciència i del saber és i ha estat un clos tancat de domini del sector masculí, i costa molt, encara ara d'acceptar plenament la progressiva introducció de la dona en aquest camp. Ara són majoria a la universitat, però això no vol pas dir, encara, que la igualtat d'estudis fets és correspongui amb igualtat de llocs de preses de decisió

A Catalunya, com arreu, les xifres mostren la llarga marxa per arribar a superar el percentatge d'universitaris.

Gràfic a). Evolució del nombre d'alumnes matriculats a Catalunya per sexe (1920-1970)

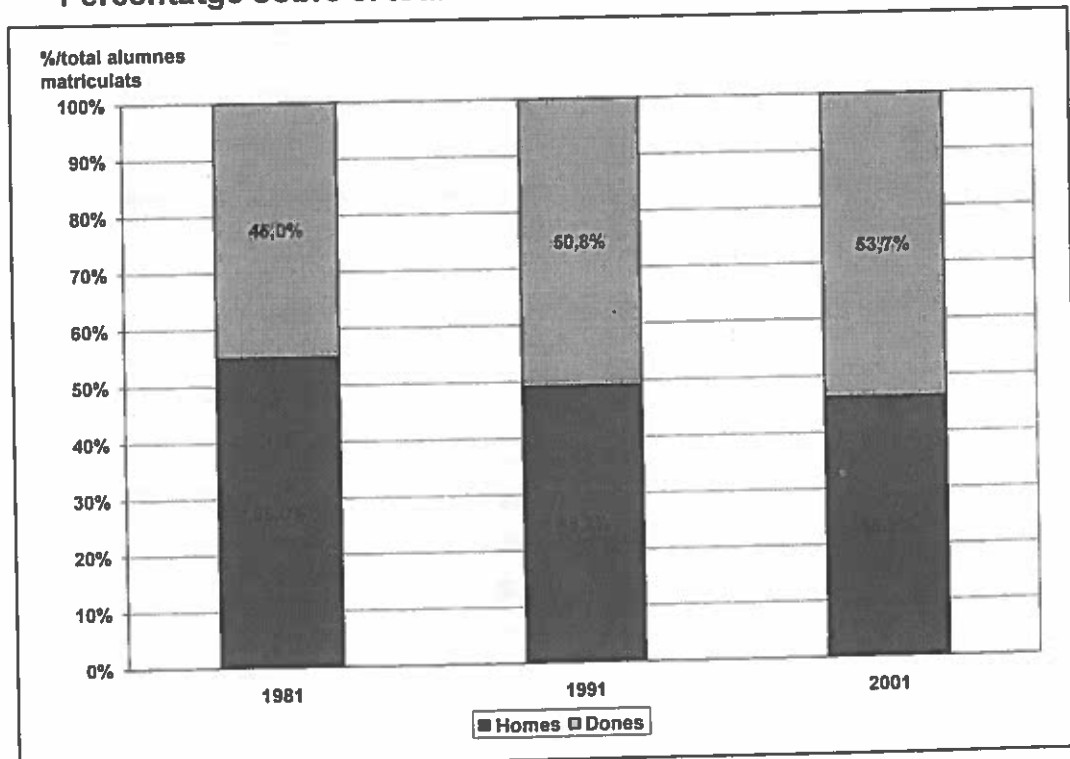
Percentatge sobre el total d'alumnes matriculats cada any

Fonts: Elaboració pròpia a partir dels butlletins del *Anuario estadístico de España*. Presidencia del Consejo de Ministros. Dirección general del Instituto geográfico, catastral y de Estadística, Madrid. Anys 1911, 1916, 1921, 1931, 1941, 1951, 1961 i 1971

Gràfic b). Evolució del nombre d'alumnes matriculats a Catalunya per sexe (1981-2001)

Percentatge sobre el total d'alumnes matriculats cada any

Fonts: Dursi. Departament de Universitats de Catalunya

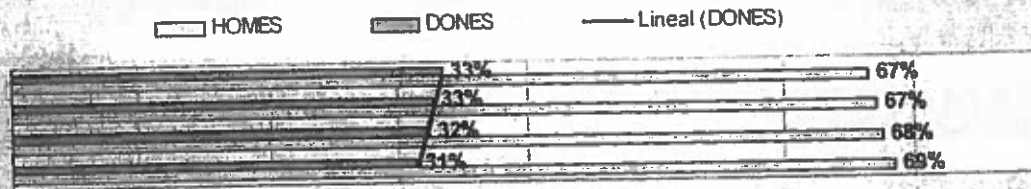
Il·lustració 10.b-

Actualment les dones són majoria a la universitat, però això no vol pas dir, encara, que la igualtat d'estudis fets és correspongui amb igualtat de llocs de preses de decisió. Vegeu a títol d'exemple algunes il·lustracions utilitzades en el II Volum d'aquest mateix treball. Dades elaborades per Josep Verdagué en el Vo. II. Aproximació sociològica a les elits de Catalunya. Cap. 3 pags.56-75

Les dones a la universitat. Són al voltant d'un 33% del personal, Són moltes menys les catedràtiques.

a) Sexe del personal acadèmic de les universitats catalanes de titularitat pública

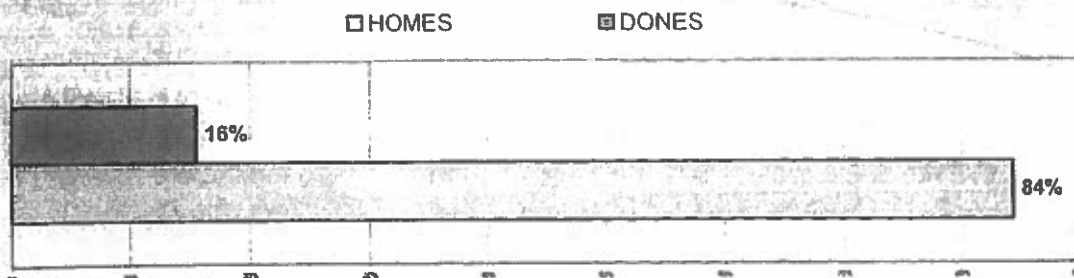
Gràfic 5. Personal acadèmic de les universitats "públiques" de Catalunya. Per sexes. Sèrie 1998-01.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Dursi

b) sexe dels catedràtics a les universitats catalanes de titularitat pública

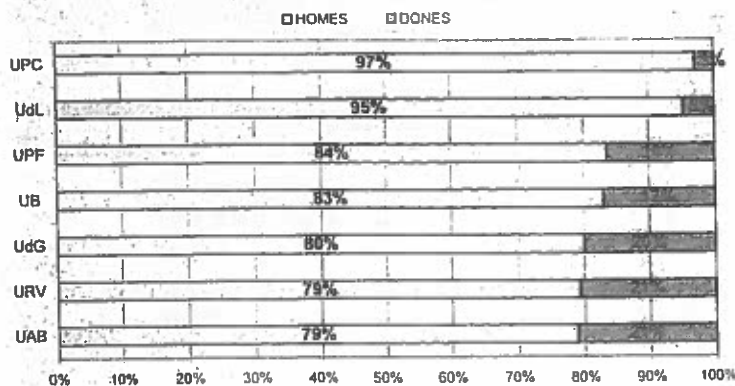
Gràfic 3. El sexe dels catedràtics de les universitats catalanes de titularitat "pública".

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Dursi

c) sexe dels catedràtics a les universitats catalanes de titularitat pública. Per universitats

Gràfic 4. El sexe dels catedràtics de les universitats catalanes de titularitat "pública". Per universitats. Curs 2001-2002.

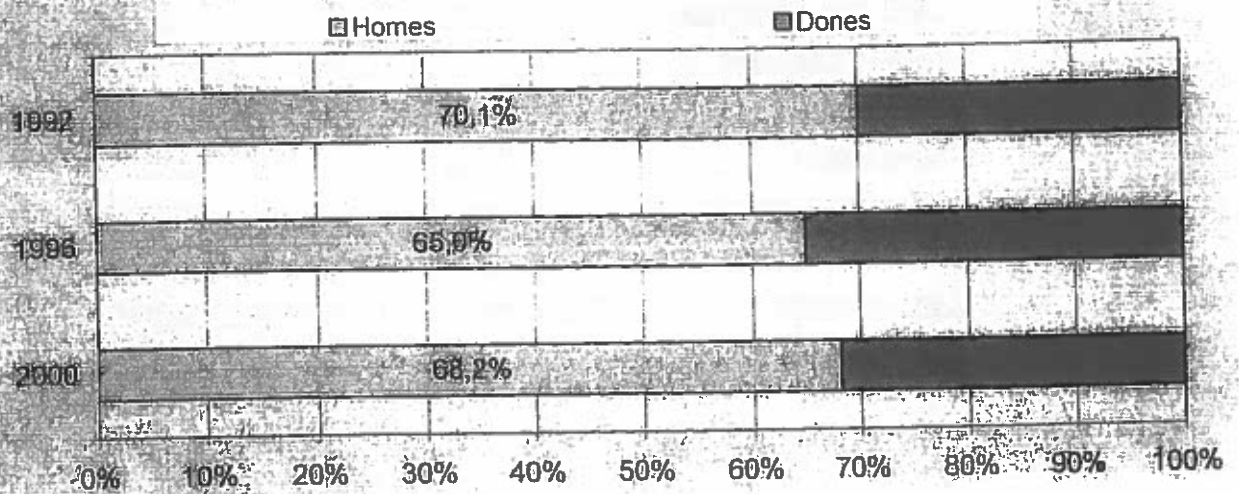
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Dursi

UPC: Universitat Politècnica de Catalunya UdL: Universitat de Lleida UPF: Universitat Pompeu Fabra UB: Universitat de Barcelona UdG: Universitat de Girona URV: Universitat Rovira i Virgili UAB: Universitat Autònoma de Barcelona

Il·lustració 1. C

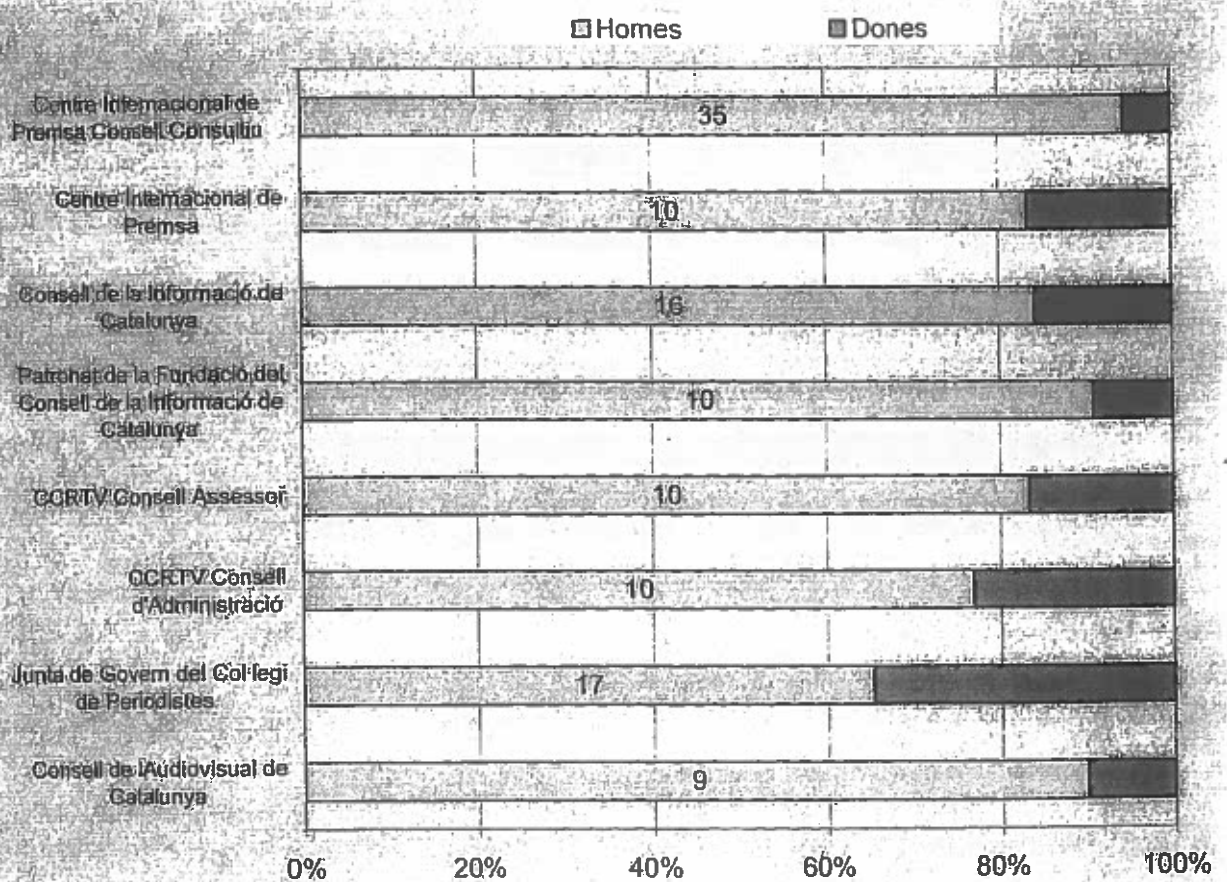
Les dones i els mitjans de comunicació Més d'un terç en la professió. Menys d'un 1% en les instàncies de preses de decisió

Gràfic 9. Periodistes de Catalunya. Per sexes. Segons les enquestes del Col·legi de Periodistes dirigides a la professió. Anys 1992, 1996 i 2000.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Col·legi de Periodistes

Gràfic 10. Alguns dels grans organismes professionals i polítics relacionats amb els mitjans de comunicació. 2003.

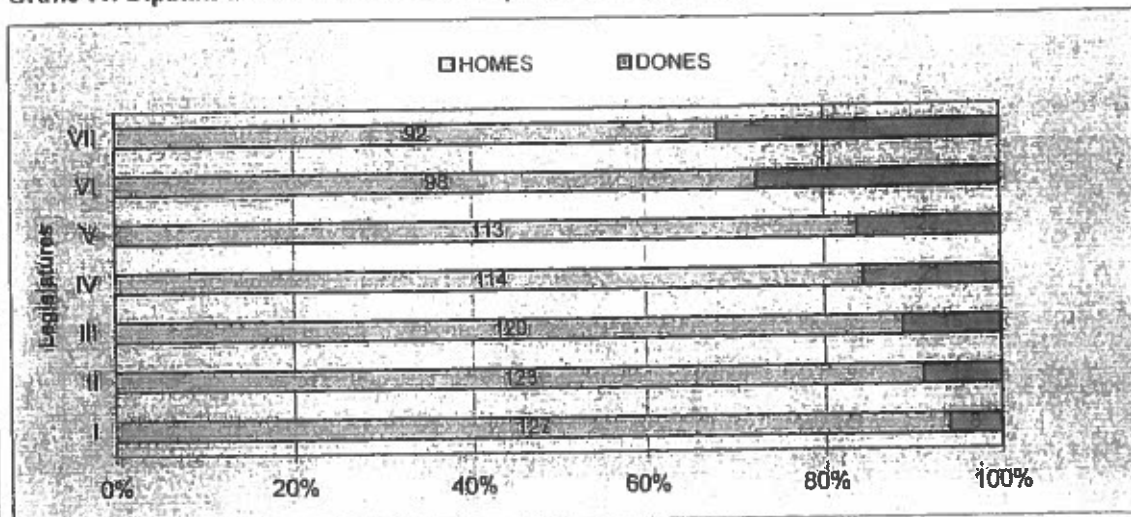

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels mateixos organismes Any 2003

Il·lustració 1.d

Les dones i la política

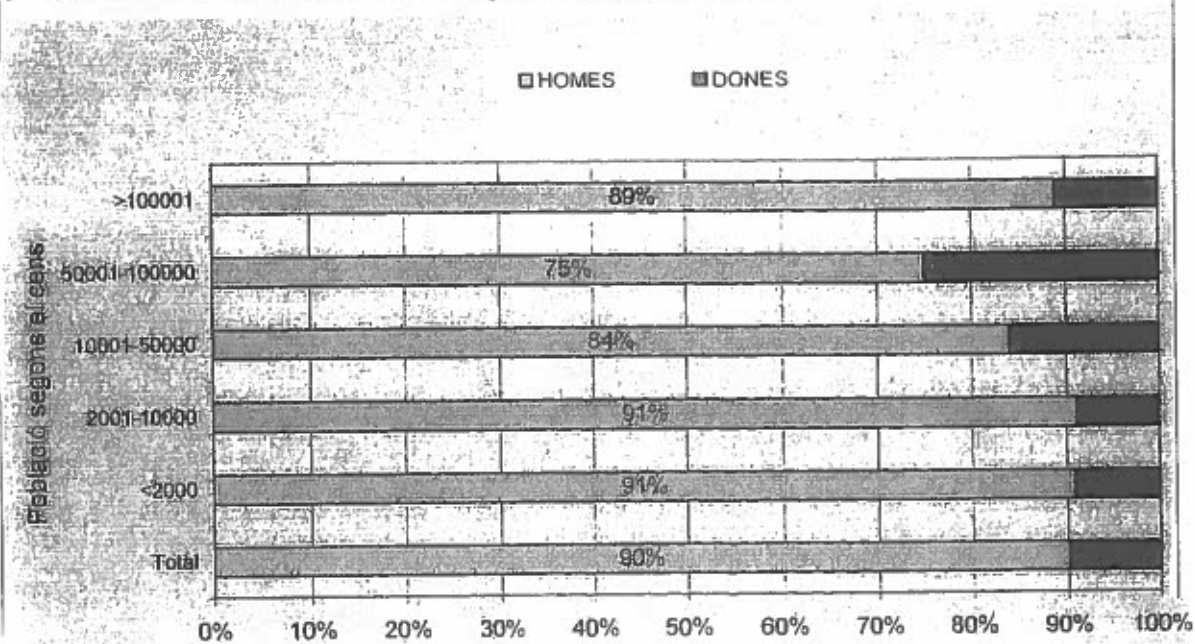
Gràfic 11. Diputats al Parlament de Catalunya. De la I a la VII Legislatures. Per sexes.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades oficials del Parlament de Catalunya.

Gràfic 3-14 als ajuntaments

Gràfic 15. Alcaldes i alcaldesses de Catalunya. Per sexe. Eleccions 2003.

Font: Elaboració pròpia a partir del Sistema d'Informació d'Administració Local de la Generalitat.

Il·lustració 1.2

Les dones i el món empresarial

Taula 3. Administradors de les empreses catalanes* més grans de 500 treballadors, per sexes.

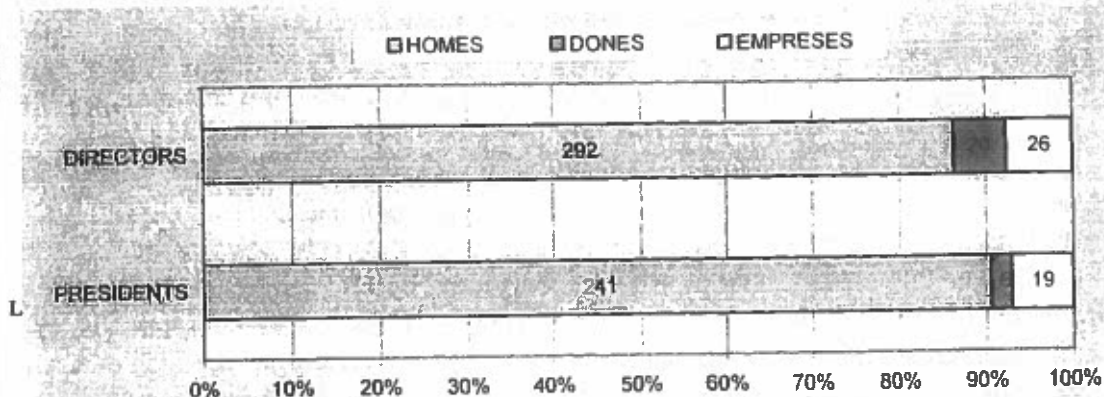
Administradors	Freqüència absoluta	Freqüència relativa
Homes	1894	81%
Dones	195	8%
Empreses**	245	10%

Font: Base de dades SABI.

* Amb raó social a Catalunya

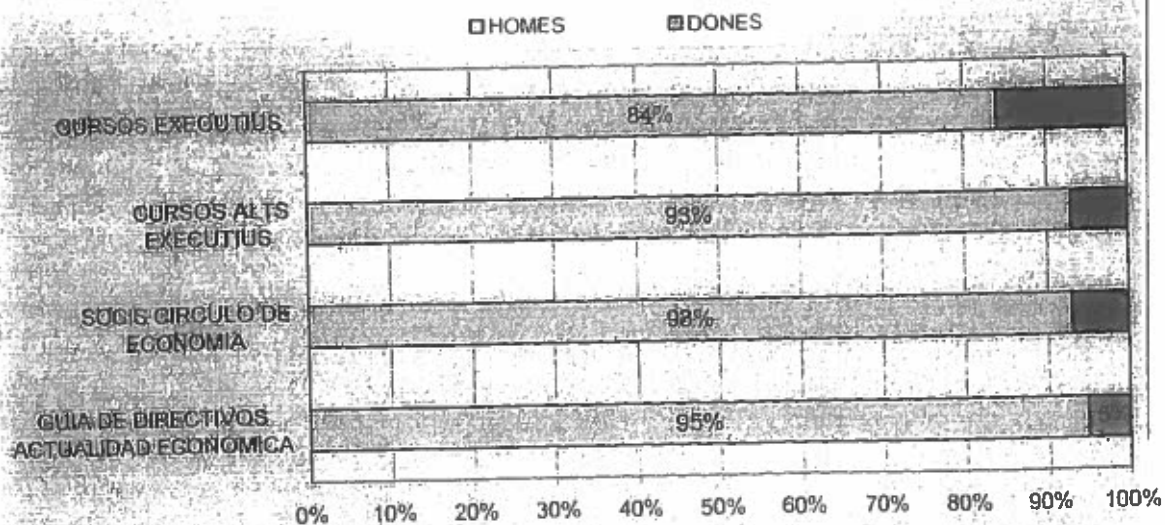
** En un 10% de casos qui figura com a membre del consell d'administració, es una empresa. Possiblement els seus administradors es reparteixen entre homes i dones com el 90% d'administradors sexualment identificats.

Gràfic 1. Presidents i Directors executius de les empreses amb raó social a Catalunya de més de 500 treballadors. Per sexes.

Font: Base de dades SABI

Gràfic 2. Indicadors diversos de les elits econòmiques. Per sexes.

2.3: L'origen territorial

Històricament, la ubicació de les universitats coincideix en aquelles àrees territorials més dinàmiques, ja sigui des del punt de vista econòmic, polític o cultural. Així, és sobretot en aquelles ciutats i nuclis urbans on hi viuen i hi exerceixen les classes dirigents on s'hi van anar bastint els centres d'ensenyament superior.

De vegades s'ha dit, i caldria comprovar-ho, que la mena de classes dirigents, que viuen o tenen influència en cada territori explica també la mena d'universitat i/o centres superiors que hi ha. La jerarquia que s'hi pot establir en base al prestigi, qualitat i valoració de les titulacions possiblement tampoc en és aliena.

A Catalunya, ho hem vist en el capítol anterior, la història de la ubicació material de les universitats no és pas un atzar. Barcelona, cap i casal de la vida política, social, econòmica i cultural del país és la ciutat que concentra, junt amb el conjunt de l'àrea metropolitana la major oferta universitària. També concentra, es clar, en nombre i percentatge la majoria de les elits del país.

Potser no ha d'estranyar-nos doncs que la majoria d'estudiants universitaris vinguin d'aquesta àrea. En primer lloc hi ha l'oferta, en segon lloc la proximitat territorial, en tercer lloc les condicions materials objectives i subjectives pròpies de les classes dirigents i de les classes mitges que hi resideixen.

Amb tot, ni Barcelona i l'àrea metropolitana és nodreixen només dels seus joves, ni tots els joves de l'àrea metropolitana van a la universitat. El territori, la distància respecte dels centres pot influir en part en la decisió de fer estudis universitaris. Però no és aquesta la variable explicativa amb més significació estadística. El primer obstacle sembla clar que és la posició social en tant quant implica unes condicions de possibilitat respecte de l'èxit educatiu. Després, *ceteris paribus*, és possible que la distància d'un centre superior i el cost que suposa aquesta distància es pugui erigir en obstacle.

Estudis fets els anys vuitantes ⁽⁵⁾ quan el país només comptava amb la universitat de Barcelona, la UPC i la UAB ⁶ mostren com hi ha una presència d'estudiants de tot el territori català. Amb disparitats percentuals, per descomptat, segons el territori respecte del nombre de joves en edat d'estudiar. Unes disparitats, però, que es relacionen sobretot amb indicadors de desigualtats socials d'aquests territoris, a més a més de dificultats afegides, de comunicacions amb la capital.

Una mirada a la relació entre origen territorial i estudis universitaris des de l'estructura social fa avinent, abans i ara, que a condicions semblants culturals i econòmiques es probable pensar en possibilitats també semblants d'accés a la universitat. Una altra cosa és que el territori, per la via de l'oferta educativa a primària i a secundària afavoreixi més o menys la possibilitat d'incidir en els condicionants socials. Seria molt interessant, de cara al projecte, de poder veure-ho.

⁵ Vegeu Lleonard, P. *La demanda universitària a Catalunya*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, 1987

⁶ Totes al voltant de Barcelona, tot i que havien començat les "delegacions" territorials

De moment, a nivell de dades descriptives, l'anàlisi de les PAAU del 2001-2002 ens mostra una distribució aparentment en acord amb la distribució de la població a nivell territorial

Taula núm 6..Distribució per àrees territorials de la població dels estudiants que han accedit a la universitat els curs 2001-2001 a través de les PAAU

Taula 6. Grau d'accés a les PAAU per àmbits territorials (2001)⁷

Comarca	Població de 18 anys	%/total Catalunya (a)	Estudiants PAAU 2001	%/total Catalunya (b)	Índex importància relativa (b/a)
Barcelona	14.680	20,4%	6.666	25,7%	1,26
Resta àmbit Metropolità	34.655	48,2%	9.359	36,1%	0,75
Comarques Gironines	6.329	8,8%	2.013	7,8%	0,88
Camp de Tarragona	5.526	7,7%	1.713	6,6%	0,86
Terres de l'Ebre	1.799	2,5%	538	2,1%	0,83
Àmbit de Ponent	3.326	4,6%	1.211	4,7%	1,01
Comarques Centrals.	4.963	6,9%	1.674	6,5%	0,94
Alt Pirineu i Aran	627	0,9%	204	0,8%	0,90
Sense localització			2.513	9,7%	
CATALUNYA	71.905	100,0%	25.891	100,0%	

Si ens fixem en els percentatge globals , és la densitat demogràfica la que mostra la diferent proporció d'universitaris segons les zones. Seguint les pautes de la població global, el 62% dels universitaris provenen de les comarques de l'àrea metropolitana.

Una anàlisi comparativa amb les dades demogràfiques ens diu que no hi ha pas correspondència entre població i universitaris. Barcelona està 5 punts per sobre del percentatge de joves de 18 anys,-amb un índex de 1.26-. Mentre que la resta d'àrees territorials estan igual o per sota de la proporció. ⁸L'àrea territorial amb més distància., 12 punts de diferència , amb un índex de 0.75 és el resta de l'àrea metropolitana Unes comarques amb disparitats socials elevades i on s'hi fa avinent que la proximitat de centres i oferta educativa no és pas el que explica l'accés a la universitat.

Amb tot , mirant aquests territoris més de prop -comarques, pobles, barris, districtes-, s'hi pot observar la no homogeneïtat en el seu interior. Tot sembla passar com si la estructura social que es visualitza a través de la composició social de la població que hi viu es manifesti en el percentatge d'universitaris.

Vegem-ho a partir de l'anàlisi territorial de Barcelona i els districtes . També segons la divisió comarcal de Catalunya

⁷ L'índex d'importància relativa es calcula a partir de la proporció entre % d'habitants de 18 anys i % d'estudiants . L'1 indica equilibri. La distància major o menor del 1 assenyala les disparitats .

⁸ Àmbit de ponent amb 1.01, i el resta de territoris per sota

Barcelona i els districtes: del 0.45 a St.Martí al 3.17 a Sarrià-St Gervasi

Barcelona es un exemple paradigmàtic de les desigualtats que hi ha en els territoris segons la composició social de la població .

Taula núm.7 Distribució per districtes dels estudiants universitaris que han superat les PAAU, Curs 2001-2002

Índex d'importància relativa a Barcelona ciutat(*)

Districtes	Població de 18 anys (2001)	%/total població 18 anys de BCN (a)	Estudiants PAAU (2001-02)	% sobre/total estudiants PAAU BCN (b)	Índex importància relativa (b/a)
Ciutat Vella	709	4,56	265	3,96	0,87
Eixample	2.348	15,09	1.382	20,67	1,37
Sants-Montjuïc	1.806	11,61	338	5,06	0,44
Les Corts-Pedralbes	967	6,22	731	10,93	1,76
Sarrià-Sant Gervasi	1.313	8,44	1.787	26,73	3,17
Gràcia	1.133	7,28	365	5,46	0,75
Horta-Guinardó	1.714	11,02	544	8,14	0,74
Nou Barris	1.769	11,37	346	5,18	0,46
Sant Andreu	1.594	10,25	497	7,43	0,73
Sant Martí	2.204	14,17	430	6,43	0,45
TOTAL BCN	15.557	100,00	6.685	100,00	

(*) % d'estudiants presentats a les PAAU per districtes (b) sobre el % de joves de 18 anys del districte (a). El punt 1 és la paritat

Fonts: Institut d'Estadística de Barcelona. Padró municipal 2001

Observar els districtes comparant els joves en edat d'anar a la universitat i els que hi van realment mostra les desigualtats segons els districtes. Es Sarrià –St Gervasi el districte amb un percentatge més elevat de joves que van a la Universitat. Contrasta a la baixa amb els districtes de St. Martí i de Nou Barris.

Es cert que les dades per districtes estan esbiaixades per la mobilitat educativa entre aquests territoris. Mobilitat educativa que és possible per la mateixa oferta educativa de l'escola privada: una escola percebuda de més qualitat que la pública, que està ubicada en uns barris concrets, i que anar-hi és possible saltant-se el mapa escolar⁹.

Amb tot són dades prou indicatives si ens fixem en els extrems. I que fins i tot mostren que anar a la universitat no és només una qüestió d'escola pública-escola privada. Una anàlisi exhaustiva feta en els barris extrems mostraria que a Sarrià-St Gervasi anar a un institut Públic (al Institut Montserrat per exemple) es compatible amb una probabilitat alta d'anar a la universitat. En canvi a 9 Barris, anar a una escola privada – a la majoria- més aviat coincideix amb una probabilitat baixa de tenir accés a estudis superiors.. Una vegada més, com mostraven els estudis de P. Bourdieu dels anys seixantes a França ,

⁹ Mapa escolar: assignació de places escolars i centres educatius segons el lloc de residència. Un mapa que es possible de no tenir en compte donades les coordenades de funcionament de l'escola privada concertada.

més que pensar les desigualtats educatives a partir de l'accés a l'escola pública o privada cal reflexionar més en termes d'origen social.¹⁰

Les comarques.

Les comarques de l'àmbit metropolità les més distants de l'índex comparatiu entre % de joves i % de joves universitaris

El mateix exercici de Barcelona capital, fet per les distintes comarques que integren cadascuna de les àrees territorials, ens mostra també unes certes disparitats encara que no tant elevades com les de BCN,

¹⁰ De fet Pierre Bourdieu ho havia mostrat en un país, França, el de l'escola republicana, on la gran majoria d'escoles són públiques

Taula núm 8. Grau d'accés a les PAAU per comarques (2001)
Índex d'importància relativa (*)

Comarca	Població de 18 anys	%/total Catalunya (a)	Estudiants PAAU 2001	%/total Catalunya (b)	Índex importància relativa (b/a)
Alt Camp	425	0,6%	150	0,6%	0,98
Alt Empordà	1.139	1,6%	355	1,4%	0,87
Alt Penedès	868	1,2%	319	1,2%	1,02
Alt Urgell	174	0,2%	59	0,2%	0,94
Alta Ribagorça	34	0,0%	14	0,1%	1,14
Anoia	1.199	1,7%	380	1,5%	0,88
Bages	1.778	2,5%	541	2,1%	0,85
Baix Camp	1.810	2,5%	581	2,2%	0,89
Baix Ebre	769	1,1%	237	0,9%	0,86
Baix Empordà	1.112	1,5%	280	1,1%	0,70
Baix Llobregat	8.312	11,6%	2.311	8,9%	0,77
Baix Penedès	710	1,0%	165	0,6%	0,65
Barcelonès	7.108	9,09%	1.809	7,0%	0,70
BCN	14.680	20,04%	6.666	25,7%	1,26
Berguedà	387	0,5%	139	0,5%	1,00
Cerdanya	173	0,2%	45	0,2%	0,72
Conca de Barberà	212	0,3%	69	0,3%	0,90
Garraf	1.239	1,7%	379	1,5%	0,85
Garrigues	169	0,2%	51	0,2%	0,84
Garrotxa	502	0,7%	187	0,7%	1,03
Gironès	1.727	2,4%	627	2,4%	1,01
Maresme	4.265	5,9%	1.296	5,0%	0,84
Montsià	650	0,9%	179	0,7%	0,76
Noguera	368	0,5%	112	0,4%	0,85
Osona	1.482	2,1%	479	1,9%	0,90
Pallars Jussà	110	0,2%	54	0,2%	1,36
Pallars Sobirà	56	0,1%	10	0,0%	0,50
Pla d'Urgell	309	0,4%	119	0,5%	1,07
Pla de l'Estany	306	0,4%	121	0,5%	1,10
Priorat	90	0,1%	22	0,1%	0,68
Ribera d'Ebre	251	0,3%	90	0,3%	1,00
Ripollès	259	0,4%	100	0,4%	1,07
Segarra	187	0,3%	65	0,3%	0,97
Segrià	1.947	2,7%	714	2,8%	1,02
Selva	1.284	1,8%	453	1,7%	0,98
Solsonès	117	0,2%	41	0,2%	0,97
Tarragonès	2.279	3,2%	724	2,8%	0,88
Terra Alta	129	0,2%	34	0,1%	0,73
Urgell	346	0,5%	151	0,6%	1,21
Val d'Aran	80	0,1%	22	0,1%	0,76
Vallès Occidental	9.081	12,6%	2.245	8,7%	0,69
Vallès Oriental	3.782	5,3%	1.000	3,9%	0,73
Sense localització			2.496	9,6%	0,10
CATALUNYA	71.905	100,0%	25.891	100,0%	

(*) % d'estudiants presentats a les PAAU per comarques (b) sobre el % de joves de 18 anys de la comarca (a). El punt 1 és la paritat

En les comarques de l'àmbit metropolità ¹¹ amb un índex global de 0.75, les comarques amb una distància a la baixa més important són les del cinturó urbà, el barcelonès (sense BCN), els dos Vallès, l'Oriental i l'Occidental i el Baix Llobregat. Hi estan per sobre L'alt Penedès, el Maresme. Amb 1.02 i 0.84 respectivament.

En aquelles comarques que estan més al voltant de l'equilibri, Les de l'àmbit de Ponent, amb un índex de l'1., les comarques centrals amb un 0.94, o les gironines amb un 0.88 i les del Camp de Tarragona amb un 0.86, també s'hi observen diferències.

:

A les comarques centrals és on les disparitats són minses. A l'àmbit de Ponent, destaquen per sobre el Segrià (que compte amb la capital Lleida) i D'Urgell i per sota Les Garrigues i La Noguera.

A les Comarques gironines, també el Gironès i el pla de l'Estany, pròximes a la capital Girona estan per sobre, amb un 1.01 i un 1.10 respectivament. A la baixa les comarques turístiques de l'Alt i el Baix Empordà (amb 0.87 i 0.70). I a les comarques del camp de Tarragona, que en el seu conjunt ja tenen un índex més baix, un 0.86, destacar-ne només per la distància a la baixa les comarques del Priorat amb un 0.68, i del baix Penedès amb un 0.66.

Més enllà de les àrees territorials, una tipologia comarcal –amb BCN considerada apart – segons l'índex d'importància relativa, ens mostra els següents grups de comarques

¹¹ Nota amb les comarques que integren cada àrea. Àmbit metropolità BCN, resta Barcelonès, Baix LL VallOr i Vall oc. Garraf, Maresme Alt Penedès. Vegeu el detall a la Il·lustració 1 del cap I, pag. 36.

Taula núm. 9

Grups de comarques segons el major o menor percentatge d'estudiants que han accedit a la universitat el curs 2001/2002 .(Índex d'importància relativa). PAAU, 2001

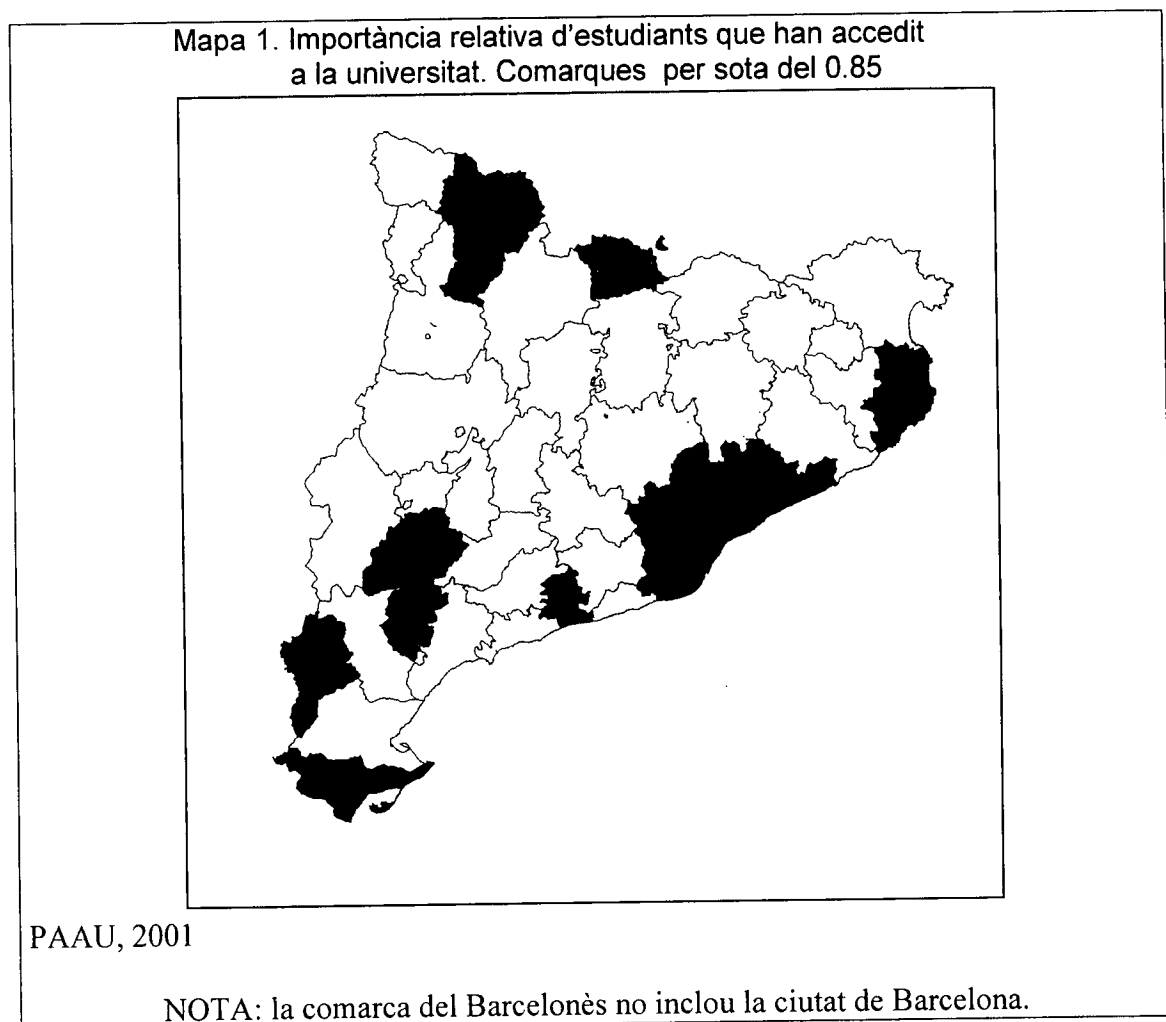
Índex d'importància relativa	Comarques/àrees territorials	Ambits territorials Vegueries
+ de 1.15	Barcelona capital (1.26) Urgell (1.21) Pallars Jussà (1.36) Vall d'Aran (1.21)	Àmbit metropolità Terres de Ponent Alt Pirineu i Aran Alt Pirineu i Aran
De 1.06 a 1.15	Ripollès (1.07) Alta Ribagorça(1.14) Pla de l'Estany (1.10)	Comarques centrals Alt Pirineu i Aran Comarques gironines
De 0.96 a 1.05	Alt Penedès (1.02) Berguedà (1.-) Solsonès (0.97) Ribera d'Ebre (1.-) Pla d'Urgell (1.07) Segarra (0.97) Segrià (1.02) Alt Camp (0.98) Garrotxa (1.03) Gironès (1.01) La Selva (0.98)	Àmbit Metropolità Comarques centrals Comarques centrals Terres de l'Ebre Terres de Ponent Terres de Ponent Terres de Ponent Camp de Tarragona Comarques gironines Comarques gironines Comarques gironines
De 0.85 a 0.95	Garraf (0.85) Anoia (0.88) Bages (0.85) Osona (0.90) Alt Urgell (0.94) Baix Ebre (0.86) Noguera (0.85) Baix Camp (0.89) Conca Barberà (0.90) Tarragonès (0.88) Alt Empordà (0.87)	Àmbit metropolità Comarques centrals Comarques centrals Comarques centrals Alt Pirineus i Aran Terres de l'Ebre Terres de Ponent Camp de Tarragona Camp de Tarragona Camp de Tarragona Comarques gironines
- de 0.85	Resta Barcelonès (0.70) Baix Llobregat (0.77) Vallès occidental (0.69) Vallès Oriental (0.73) Maresme (0.84) Pallars Sobirà(0.50) Cerdanya (0.72) Montsià (0.76) Terra Alta (0.73) Garrigues (0.84) Baix Penedès (0.65) Priorat (0.68) Baix Empordà (0.70)	Àmbit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Alt Pirineu i Aran Alt Pirineu i Aran Terres de l'Ebre Terres de l'Ebre Terres de Ponent Camp de Tarragona Camp de Tarragona Comarques gironines

Una tipologia que vista sobre el territori ens mostra que es troben en el tram més baix de l'índex d'importància relativa

- A) les comarques de l'àrea metropolitana de Barcelona en el sentit ampli, al voltant de BCN. Comarques amb fortes disparitats socials.

- B) Comarques més allunyades de Barcelona, però amb predomini del sector agrícola i/o d serveis.. (que en les dades dels cens coincideixen també amb menor percentatge de professions de categories altes –El Montsià, Les Garrigues, La Terra Alta i el Priorat – o en n en aquelles amb predomini del sector serveis, el Turisme, :Baix Empordà. Baix Penedès, Pallars Sobirà i Cerdanya- on hi coincideixen un major percentatge d'activitat laboral i presència important d'immigració com a resultat de la mena de desenvolupament econòmic que registren.

Comarques amb menys estudiants universitaris respecte de la mitjana catalana,

2.4. La procedència dels alumnes segon la titularitat de les escoles Escoles públiques, escoles privades . concertades⁽¹²⁾

A Catalunya, com arreu, la conquesta de l'escolarització pública i gratuïta ha estat el resultat d'una llarga història de lluites per aconseguir-ho. Amb tot, el mapa escolar mostra la rellevància de les escoles privades, i dins d'aquestes el pes que representen les de titularitat religiosa. I això és així perquè aquest mapa que encara hi ha avui és el resultat de la història del país.

Una història marcada bàsicament pel franquisme, una dictadura que va liquidar l'escola republicana i que va fer de l'Església el seu principal aliat per socialitzar els nens i els joves en la ideologia del règim. Les escoles religioses proliferaren extraordinàriament arreu tant a la primària com a la secundària. I és aquest fet el que comportà la implantació arreu del país d'escoles de monges i de religiosos que encara avui per avui segueixen sent les escoles que eduquen bona part dels escolars de Catalunya

En l'ensenyament primari les escoles religioses compartien espai amb les "escuelas nacionales" del règim. En canvi, en l'ensenyament secundari, en tenien pràcticament el monopoli.¹³ sobretot fins als anys seixantes, quan l'ensenyament secundari era minoritari i patrimoni de les futures elits dels país¹³

En efecte, de les dades històriques que hem pogut recollir s'hi pot observar que el 1949 més del 70% de l'alumnat de secundària cursa els seus estudis en centres religiosos, i només un 21% ho fa en Instituts, Una tendència que es manté fins els seixantes. Fins aleshores el país comptava amb pocs centres públics de secundària, ubicats a les capitals de província i a algunes ciutats estratègiques. Majoritàriament, doncs, la secundària continuava en centres privats religiosos la sigui per la via de centres "oficial", "col·legiats" o lliures¹⁴

La nova etapa que s'inicia al voltant dels setantes implica la reestructuració del mapa educatiu. Es creen nous centres públics d'ensenyament secundari. Aquests però han de competir amb els privats, uns centres que persisteixen i que estan dotats de solera i de pretigi justament per el paper que havien jugat en el recrutament, educació i formació de les elits del país.

El resultat és el mapa actual de les escoles a Catalunya on, com avisaven fa poc les federacions d'escoles cristianes de Catalunya, la realitat de fet del país és que el 40.5% de la població en edat escolar és escolaritzada en escoles privades (concertades en la quasi totalitat). I que d'aquestes, un 61.4% ho és en escoles cristianes.⁽¹⁵⁾ Unes xifres que es corresponen amb les oficials tant del Departament d'Ensenyament com del

¹² A Catalunya la quasi totalitat d'escoles privades són concertades. Només 3 escoles no figuren en el cens com no concertades. D'aquí que emprarem en el treball la categoria privada-concertada. L'estudi de les estrictament privades fora molt interessant

¹³ Vegeu La secundària a la Catalunya de la dictadura. Il·lustració 6-2, en el volum 2n d'aquest treball elaborada per Josep Verdaguier
¹⁴ Fins al 1960 només hi havia 15 instituts a Catalunya : 8 a la província de Barcelona (7 a BCN, 1 a Manresa) 2 a la província de Lleida (1 a Lleida i 1 a La Seu d'Urgell) 3 a la Província de Tarragona (Tarragona, Reus i Tortosa) i 2 a la província de Girona (Girona i Figueres)

Vegeu també les dades de la il·lustració 6-2 en el volum II d'aquest treball elaborada per Josep Verdaguier: l'any 1959 hi ha 217 centres de secundària a Catalunya. D'aquests 30 "són oficials", 100 de l'església, 76 de privats de titularitat laica

¹⁵ Article de El PUNT arran de la polèmica sorgida en la modificació de la llei d'ensenyament aprovada pel PP (El Punt 3/3/2004).

DURSI, i que, si ens fixem amb les dades dels alumnes provinents de les PAAU de l'any 2001-2002 també es confirmen

Taula núm. 9.bis a.

Estudiants que han accedit a la universitat el curs 2001-2002 a través de les PAAU
Distribució , segons la procedència d'escoles de titularitat pública o privada
PAAU, 2001

Escoles	Total estudiants	%
Titularitat pública	12.240	47.27
Titularitat privada	9.398	36.30
Sense dades	4.253	16.43
	25.891	100%

La mateixa taula sense considerar els casos que no hi ha dades

Taula núm. 9bis b.

Estudiants que han accedit a la universitat el curs 2001-2002 a través de les PAAU
Distribució , segons la procedència d'escoles de titularitat pública o privada .PAAU 2001

Escoles	Total estudiants	%
Titularitat pública	12.240	56.7
Titularitat privada	9.398	43.3
	21638	
		100%

Un percentatge molt important, que amaga, com tota mitjana grans disparitats. Així, només a títol d'exemple a Barcelona, els alumnes procedents de les escoles privades són prop del 70%. Ho veurem en el proper epígraf Són unes xifres força insòlites a Europa i que només es comprenen si es té en compte la història del país i les dificultats de tota mena que ha tingut l'escola pública per erigir-se en capdavantera de la qualitat de l'ensenyament.

Il·lustració 2. a

a) Pes relatiu del sector privat en l'ensenyament a Catalunya

Catalunya, dades del 2001-2002

Cicles educatius (taxes d'escolarització per cicles) i titularitat de les escoles.³⁷

Cicles	Total en %	Sector públic %	Sector privat %
Primer cicle ed. infantil 0-2 anys	27.18	9.45	17.73
Segon cicle ed. Infantil 3-5 anys	102.71	62.23	40.48
Educació primària 6-11 anys	102.99	60-81	42.18
ESO ed. secundària obligat'ria 12-16 anys	82.86	45.92	36.94
Batxillerat 17-18 anys	69.45	43.49	25.95

Fonts Departament d'Ensenyament (2003) Estadística de l'Ensenyament.

b) La importància de l'escola religiosa dins la privada(*)

Josep 171

La majoria dels alumnes de centres privats contemporanis cursen els seus estudis en els de titularitat religiosa. Veiem-ho amb les dades de les que disposem, les del curs 1999-2000.

Taula 6-6. Titularitat dels centres privats a Catalunya. Curs 1999-2000.

	Ensenya- ment primari	Ensenya- ment obligatori	Ensenyament obligatori i batxillerat	Ensenyament professional	Educació especial	Altres combinacions de nivells	Total
Religiosos	59%	60%	62%	5%	20%	43%	59%
Laics no lucratius	13%	14%	13%	27%	71%	9%	14%
Laics lucratius	27%	27%	25%	69%	9%	47%	28%

Font: Elaboració a partir de les dades publicades per IDHSCAT a l'Estadística de finançament i despeses de l'ensenyament privat Curs 1999-2000.

(*) elaborades per Josep Verdaguer, volum II d'aquest treball, pàg. 171

Il·lustració 2.a 1.

a) Pes relatiu del sector privat en l'ensenyament a Catalunya
 Ambits territorials. ESO (*)

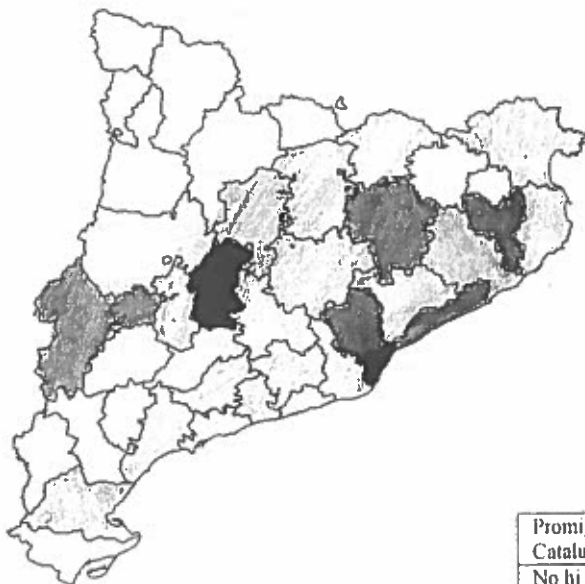
Taula 3.12. L'escolarització al sector privat d'ensenyament primari i secundari obligatori. Casos extrems i total Catalunya (2000-01)

% Alumnes matriculats al sector privat al cicle de	Educació Primària	ESO
Alta Ribagorça	0,00	0,00
Barcelonès	61,89	54,59
Gironès	51,40	44,40
Maresme	40,71	36,41
Osona	44,01	39,54
Pallars Jussà	16,54	16,02
Pallars Sobirà	0,00	0,00
Pla de l'Estany	10,64	8,98
Priorat	0,00	0,00
Ribera d'Ebre	13,39	11,19
Ripollès	40,25	29,17
Segarra	11,39	0,00
Solsonès	35,30	36,71
Terra Alta	0,00	0,00
Urgell	35,17	25,22
Val d'Aran	0,00	0,00
Valles Occidental	42,00	35,88
Catalunya	42,18	36,94
Mitjana entre comarques	26,16	22,43
Desviació entre comarques	14,88	12,96
Coefficient de variació %	56,87	57,77

Font: Departament d'Ensenyament (2003) *Estadística de l'Ensenyament* [en línia www.gencat.net 10/03.

* Bonal, Xavier, i altres. Les desigualtats territorials de l'Ensenyament a Catalunya. Barcelona Fundació Jaume Bofill, Setembre 2004-
 pág. 53.

b) Pes relatiu del sector privat en l'ensenyament a Catalunya
 Ambits territorials. Batxillerat

Promig Catalunya 25.95%		
No hi ha escola privada	14	
-20%	19	
Entre 20 i 30%	6	
+ del 30%	2	

Il·lustració 2.a 2

Pes relatiu del sector privat en l'ensenyament a Catalunya per territoris
 Taxes d'escolarització en el batxillerat per comarques al sector privat.(2001-2002)(*)

Importància del sector privat (taxa).Promig Catalunya:25.95%	Comarques	Taxa (%) Promig Catalunya 25.95%	Ambit territorial
No hi ha escola privada(14)	Alt Urgell AltaRibagorça Cerdanya Conca de Barberà Garrigues Montsià Pallars Jussà Pallars Sobirà Pla de l'Estany Priorat Ribera d'Ebre Segarra Terra Alta Val d'Aran		Alt Prineu-Aran Alt Prineu-Aran Alt Prineu-Aran Camp de Tarragona Terres de Ponent Terres de l'Ebre Alt Prineu-Aran Alt Prineu-Aran Comarques Girona Camp de Tarragona Terres de l'Ebre Terres de Ponent Terres de l'Ebre Alt Prineu-Aran
Menys del 20% (19)	Alt Camp Alt Empordà Alt Penedès Anoia Bages Baix Camp Baix Ebre Baix Empordà Baix Llobregat Baix Penedès Berguedà Garraf Garrotxa Noguera Ripollès Selva Tarragonès Urgell Vallès Oriental	8.02 3.81 13.56 16.87 12.95 13.20 11.76 9.51 13.97 7.85 10.65 8.54 3.02 16.19 14.98 3.19 19.96 9.23 12.40	Camp de Tarragona Comarques Girona Àmbit metropolità Comarques centrals Comarques centrals Camp de Tarragona Terres de l'Ebre Comarques Girona Àmbit metropolità Camp de Tarragona Comarques centrals Àmbit metropolità Comarques Girona Terres de Ponent Comarques Girona Comarques Girona Camp de Tarragona Terres de Ponent Àmbit metropolità
Entre 20 i 30% (6)	Gironès Maresme Osona Pla d'Urgell Segrià Vallès Occidental	28.47 23.0 20.0 21.98 28.11 20.59	Comarques Girona Àmbit metropolità Comarques centrals Terres de Ponent Terres de Ponent Àmbit metropolità
Més del 30% (2)	Barcelonès Solsonès	49.94 36.17	Àmbit metropolità Comarques centrals

Les comarques amb predomini de l'escola privada al batxillerat són aquelles més dinàmiques i on la implantació de les ordres religioses és històrica, també és on les ordres religioses han tingut el quasi monopoli de l'ensenyament del batxillerat abans dels seixantes, i que aquest és un dels motius que les relaciona amb un cert prestigi. Bàsicament són les comarques que compten amb capital provincial, mes aquelles altres on per raons històriques s'han significat per l'ensenyament religiós. (Vic i Solsona, seus episcopals, Mollerusa, l'escola de La Salle, i altres capitals importants per la industrailització com Terrassa o Sabadell). La història és imprescindible per entendre el present, i de retruc, en el cas de l'escola pública per entendre les condicions de possibilitat per que aquesta pugui tenir èxit. La nostra hipòtesis és que els Instituts són cabdals per possibilitar l'accés al batxillerat, i doncs a la universitat en aquelles zones on són la única institució que ho fa possible. I que, en canvi, ho tenen més difícil per aplegar un públic interessat en els estudis en aquells llocs on han de competir amb les escoles de sempre i amb el prestigi que se'ls hi associa.

4

Il·lustració 2a3

**a) Pes relatiu del sector privat en l'ensenyament a Catalunya
Barcelona . . 2003**

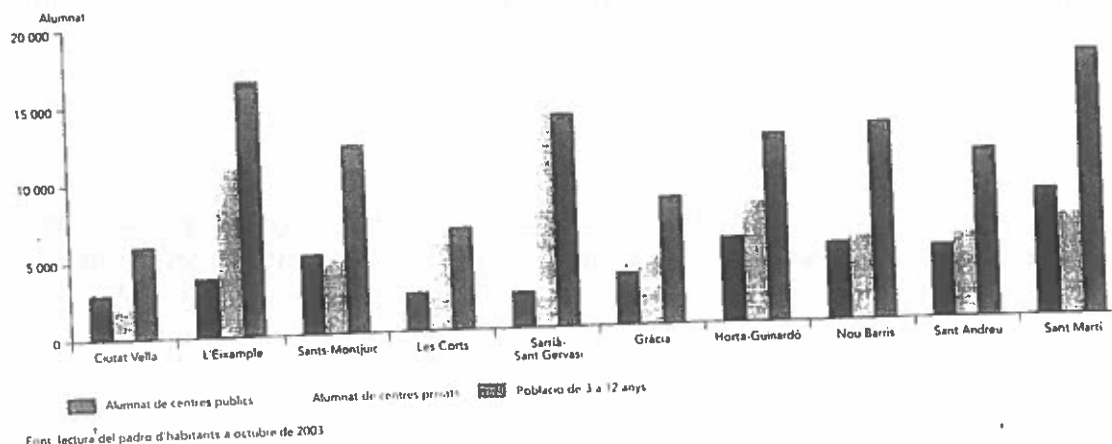
Alumnat per etapes educatives i per sectors. Barcelona, curs 2002-03

Nivells educatius	Total	Sector públic i percentatge	Sector privat i percentatge	Sector concertat i percentatge
Primer cicle d'educació infantil (0-3 anys)	13.902	3.154 23%	10.748 77%	1.362 13%
Segon cicle d'educació infantil (3-6 anys)	37.052	14.808 40%	22.244 60%	18.726 84%
Educació primària (6-12 anys)	73.655	28.371 39%	45.284 61%	43.856 97%
Educació secundària obligatòria (12-16 anys)	53.506	17.781 33%	35.725 67%	34.686 97%
Batxillerats (16-18 anys)	26.534	9.600 36%	16.934 64%	7.081 42%
Formació professional de grau mitjà (a partir de 16 anys)	8.137	3.324 41%	4.813 59%	3.619 75%
Formació professional de grau superior (a partir de 18 anys)	13.295	5.365 40%	7.930 60%	5.962 75%
Total	226.081	82.403 36%	143.678 64%	115.292 80%

Fons: Padró d'habitants Octubre, 2003. Extret de Barcelona Societat, 13. Ajuntament de Barcelona 2005, pag.90

**b) Pes relatiu del sector privat en l'ensenyament a Catalunya
Barcelona. Districtes . Exemple' en l'ensenyament primari 3 a 12 anys**

Població i distribució de l'alumnat de 3 a 12 anys per districtes i segons la titularitat dels centres. Barcelona, curs 2002-03

Fons: Padró d'habitants Octubre, 2003. Extret de Barcelona Societat, 13. Ajuntament de Barcelona 2005, pag 91

3. Les probabilitats objectives que tenen els joves de cursar estudis superiors seguint una escolaritat normalitzada.¹⁶

Introducció

Parlar de probabilitats objectives es fer referència a un índex que mesura les probabilitats que un jove pot tenir per entrar a la universitat segons, l'origen social, el sexe, el territori i l'escola de procedència. També és pot establir per les probabilitats d'anar a una universitat o de triar un tipus d'estudis. Es calcula a partir del nombre de joves que responen a alguna d'aquestes característiques sobre la cohort poblacional dels joves estudiats. (¹⁷). Un bon índex de probabilitats objectives és el que s'estableix a partir de series històriques.

Pierre Bourdieu així ho va fer els anys seixantes (¹⁸). Es un índex molt interessant tant per veure la desigualtat d'accés segons la procedència o característiques dels estudiants, com per mesurar les evolucions o canvis en el sistema d'ensenyament.

La nostra intenció era iniciar aquest càlcul, començant per l'any 2001-2002. Així ho hem fet, per el sexe, el territori, i el tipus d'escola. També, en la mesura en que les dades ens ho han permès, ho hem fet per Universitats i estudis escollits. L'escull més important ha estat l'origen social dels pares. Són dades que no consten en la pre-inscripció, així, en la nostra base dels 25.891 casos no hi constaven. Un handicap important que no hem pogut resoldre i que ens ha impossibilitat d'aportar les dades amb el rigor que volíem fer.

Com avançàvem en la introducció ho hem resultat aportant les dades estadístiques disponibles per territoris, a partir de les quals s'han dibuixat unes àrees territorials ben diferenciats i sociològicament pertinents. També, quan hi havia dades, s'han explotat les estadístiques oficials que relacionen professió i estudis dels pares amb estudiants universitaris. Vegeu en annex algunes d'aquestes relacions (¹⁹)

3.1. les probabilitats objectives a nivell global i segons sexe

Perfil del joves que entren a la Universitat el Curs 2001-2002 via PAAU, respecte de la cohort poblacional de joves de la seva edat

¹⁶ Seguir el cursus normalitzat vol dir entrar a la universitat als 18 anys, (66.5%), Hi ha un percentatge que gira a l'entorn del 27% que hi entra un any més tard. La repetició d'aquestes proporcions justifica que és pugui prendre com a base de referència per calcular el percentatge la població de 18 anys (en el nostre cas la que l'any 2001 compleix els 18 anys.)

¹⁷ Per consultar el càlcul de l'índex de probabilitats objectives, així com la base objecte dels càlculs: la cohort de joves de 18 anys, consulteu l'annex d'aquest epígraf

¹⁸ (*) Vegeu-ho a Pierre Bourdieu, i Jean Claude Passeron. Les heritiers, Paris: Minuit 1966..

¹⁹ (*) A Catalunya, les dades sobre origen social dels estudiants universitaris, es a dir professió, ocupació i estudis del pare i la mare, només hi són a partir de mostres. Ja sigui a partir d'estudis diversos, o bé provinents del qüestionari, de resposta lliure, que es demana en el moment de la matriculació. El resultat d'aquest qüestionari de matriculació són unes estadístiques que tenen les universitats, el DURSI i EL Consejo de Universidades. Són poc fiables, de vegades amb percentatges molt baixos (el 30%) en les preguntes sobre professió i estudis dels pares. També els hem utilitzat a fi de contrastar el màxim possible. Els trobareu en el capítol sobre la universitats. Però ni hi són per territoris, ni per escoles de procedència

Les estadístiques mostren que la majoria de joves que entren a la Universitat ho fan als 18 anys, (66.5%) , Hi ha un percentatge que gira a l'entorn del 27% que hi entra un any més tard,. S'han contrastat les dades i la repetició d'aquestes proporcions justifica que és pugui prendre com a base de referència per calcular els percentatges la població de 18 anys. (en el nostre cas la que l'any 2001 compleix els 18 anys.).

Són aquestes dades del conjunt de la població de 18 anys i la seva distribució segons el sexe i el territori (Barris, districtes, municipis, comarques i àmbits territorials) les que s'ha utilitzat com a base del càlcul. És interessant saber quants són els joves que van a la universitat, però ho és molt més saber quina proporció representen respecte d'aquells que teòricament hi podrien anar,.

3.1.1.El context, les dades històriques:

Entren a la universitat via PAAU, en promig, un 35.5% de joves de la cohort poblacional

Una primera anàlisi de les dades del Departament d'universitats de Catalunya mostren que del total de la població de 18 anys, en edat d'entrar a la universitat, tant sols hi arriben al voltant d'un 35%. Aquests són els estudiants que han superat amb èxit el currículum reglat.

Taula núm. 10

Percentatge d'estudiants amb plaça assignada segons via d'accés PAAU sobre la població de 18 anys de cada any
Accés a la universitat a través de preinscripció universitària

	Població de 18 anys	Curs	Estudiant prov. de les PAAU	%/total població 18 anys
1991	101.493			
1992	100.939	1992/93	30.543	30,26
1993	100.108	1993/94	31.974	31,94
1994	99.276	1994/95	32.741	32,98
1995	98.445	1995/96	36.676	37,26
1996	98.168	1996/97	33.054	33,67
1997	94.277	1997/98	32.812	34,80
1998	88.441	1998/99	32.856	37,15
1999	82.605	1999/00	32.990	39,94
2000	76.769	2000/01	29.865	38,90
2001	71.905	2001/02	27.507	38,25

Font: Població. 1991, 1996 i 2001 Idescat. Anys intermedis: elaboració pròpia a partir d'interpolacions lineals.
Estudiants de les PAAU.Font: DURSI, Memòria 2001/2002

Uns percentatges que indiquen una tendència i que si mes no semblen pas mostrar que l'accés a la universitat sigui per ara i tant una qüestió de masses ni ,com diu Perez Diaz,

(²⁰) no sembla pas que estem assistint a la quasi universalització de l'ensenyament universitari. Més aviat al contrari. Allò que ens diuen és que: malgrat les aparences i el discurs dominant: la universitat és un afer de poca gent, el sistema educatiu és un embut que es materialitza en l'entrada a la universitat. I que potser es fa més estret, com ens avisen els experts, amb les xifres de les titulacions., que semblen obtenir tan sols el 50% dels que hi entren. Un resultat ben poc afalagador doncs situa en un 15% el estudiants de cada cohort que superen amb èxit la trajectòria fins a la titulació universitària. (²¹).

3.1.2. Els estudiants de les PAAU: La probabilitat objectiva d'entrar a la universitat .Total i per sexe

Les dades dels estudiants de la nostra base de les PAAU, a partir del total que ha superat la prova el juny (25.891), confirma el percentatge , amb una diferència de dos punts respecte de les dades del DURSI punts deguda al nombre lleugerament inferior de la base analitzada.(36%)(²²)

Probabilitats objectives d'estudiar a la universitat a Catalunya.	
Total d'estudiants d'accés a la Universitat el2001:	25891 = 36%
Total població de 18 anys el 2001	71905
Les dones a la universitat: Probabilitats objectives d'estudiar a la universitat a Catalunya segons el sexe..	
Total d'estudiants noies d'accés a la Universitat el2001:	15590 = 44.29%
Total població femenina de 18 anys el 2001 :	35197
Els . Homes a la Universitat Probabilitats objectives d'estudiar a la universitat a Catalunya segons el sexe.	
Total d'estudiants nois d'accés a la Universitat el2001:	10301 = 28.06%
Total població masculina de 18 anys el 2001 :	36708
Font: PAAU, 2001/2002, base de dades	

²⁰ Perez Diaz, Víctor, Rodriguez, Juan Carlos. Educación superior y futuro de Españaa. Madrid: Santillana, 2001.

²¹ Són xifres que es fan servir de tant en tant. Últimament utilitzada pel rector Tugores de la Universitat de Barcelona en una de les intervencions arran de la campanya electoral de rectorat del 2004.

²² Aquest 36% corresponem a les dades utilitzades. Hi ha dos punts de diferència respecte de les oficials del Dursi, (vegeu taula anterior). Això és així perquè hi manquen els alumnes de setembre. Però hem preferit utilitzar les nostres doncs amb la base del DURSI no es podia contemplar ni el sexe, ni l'origen territorial, ni l'escola de procedència.

Les probabilitats segons el sexe

Taula núm. 11
Població de 18 anys l'any 2001 ,distribució segons el sexe

	Total població	Total d'estudiants de les PAAU	Percentatge respecte de la cohort poblacional
Homes	36708	10.301	28.06
Dones	35197	15,590	44.29
Total Catalunya	71905	25.891	36%

Hem vist que les dones són moltes més percentualment que no pas els homes a entrar a la universitat. Una proporció que es confirma també respecte de la pròpia cohort. Del conjunt de dones de 18 anys, un 44.29 van a la universitat, mentre que els estudiants representen tan sols el 28.06%. La mitjana del 36% ens amaga una vegada més una realitat; la forta clivella (15 punts) entre homes i dones pel que fa a l'accés a la universitat,

Com s'ha mostrat en alguns estudis. per una banda aquest fet és podria explicar per un conjunt de factors relacionats amb les dificultats objectives de les dones d'inserir-se professionalment en el mercat de treball, i doncs , *ceteris paribus*, una major necessitat de formar-se millor per competir en un mercat que afavoreix el sexe masculí. Reforçat a més a més per l'existència d'una divisió sexual de les professions i feines a fer segons el sexe que aparta tàcitament a les dones d'un sector professional important com és el de la tècnica. Un sector més aviat reservat als homes i en el qual s'hi poden trobar moltes opcions de formació fora de la universitat.

Sigui com sigui, les xifres ens mostren el nombre de dones superior al dels homes. I encara es podrien corroborar amb les dades sobre les notes, on també en els estudiants de les PAAU s'hi pot observar la correlació entre millors notes i sexe femení . Un fet que es confirma a Europa quan s'analitzen les dades entre els diversos països. ⁽²³⁾

²³ Això també és així en el cas de la universitat, i es confirma quan es consulten xifres europees de la OCEDE.

3.2 El territori. Probabilitats d'anar a la Universitat segons el territori i el sexe

La procedència territorial, com hem pogut comprovar, implica i es relaciona amb possibilitats educatives diferents. Per una banda hi ha unes condicions objectives que es poden mesurar a partir de les estadístiques (renda per càpita, RFD, taxes d'activitat econòmica, taxa de titulats universitaris, etc) i que posicionen diferentment les distintes àrees territorials. La proporció de col·lectius amb més poder adquisitiu i/o amb major nivell cultural és ben probable que es relacioni amb més percentatge d'estudis universitaris. Però cal tenir en compte que més enllà d'aquests factors també el territori pot implicar desigualtat d'oferta educativa i, si més no desigualtat d'accés a una determinada oferta educativa.

Els càlculs fets per cada àmbit territorial i per cada comarca mesurant les probabilitats objectives, ens confirmen la distribució desigual a nivell territorial.

3.2.1 El àmbits territorials: les vegueries

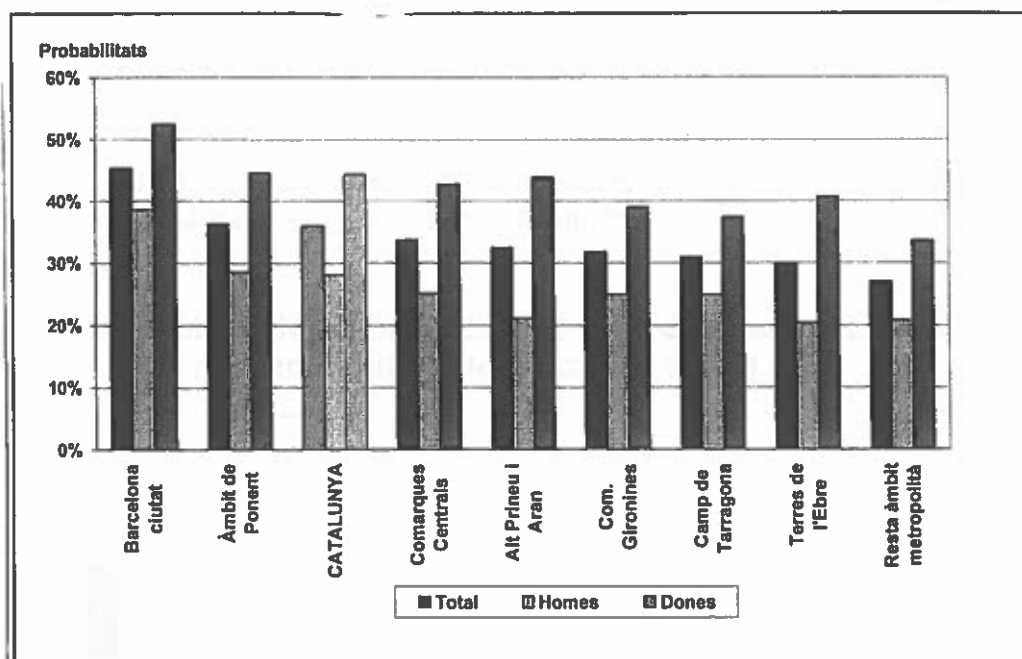
Taula núm. 12

Probabilitats objectives de la població de 18 anys d'anar a la universitat per àmbits territorials.²⁴ (2001/02)

Àmbits territorials	Homes	Dones	Total
Barcelona	38,56	52,44	45,41
Resta Àmbit Metropolità	20,73	33,57	27,01
Comarques Gironines	24,94	38,99	31,81
Camp de Tarragona	24,87	37,37	31,00
Terres de l'Ebre	20,42	40,64	29,91
Àmbit de Ponent	28,61	44,65	36,41
Comarques Centrals	25,13	42,68	33,73
Alt Pirineu i Aran	21,15	43,81	32,54
CATALUNYA	28,06	44,29	36,01

²⁴ La taula completa amb tots els càlculs vegeu-la en l'annexa del capítol III

Gràfic II. Probabilitat de la població de 18 anys d'accedir a les PAAU per àmbits territorials i sexe (2001)

Barcelona. Capital: la probabilitat més alta. L'extrem oposat: la resta de l'àmbit metropolitana

Els joves de 18 anys que viuen a la ciutat de Barcelona són els que objectivament tenen més probabilitats d'anar a la Universitat (amb un 45.41%, 8 punts més que la mitjana). I a l'extrem oposat, hi han les comarques de l'àmbit metropolitana. Amb un 27.01%, (més de 9 punts per sota). La resta de Catalunya sembla situarse més al voltant de la mitjana, Tant sols destacar les Terres de l'Ebre i el camp de Tarragona amb percentatges una mica més baixos.

Ser dona: Arreu són majoria respecte dels homes (16 punts diferència)

Les noies, una vegada més són majoria arreu. En tots els àmbits territorials mantenen una distància al voltant de la mitjana d'aquests 16 punts. (Oscil·lant entre els + 22 al Pirineu-Aran i els 13 a l'àmbit metropolitana. En qualsevol cas si diferències hi ha caldrà veure-les en l'anàlisi de les comarques i/o àrees territorials més petites.

3.2.2. Districtes i barris de Barcelona capital

Barcelona: Desiguals probabilitats d'accés segons els barris

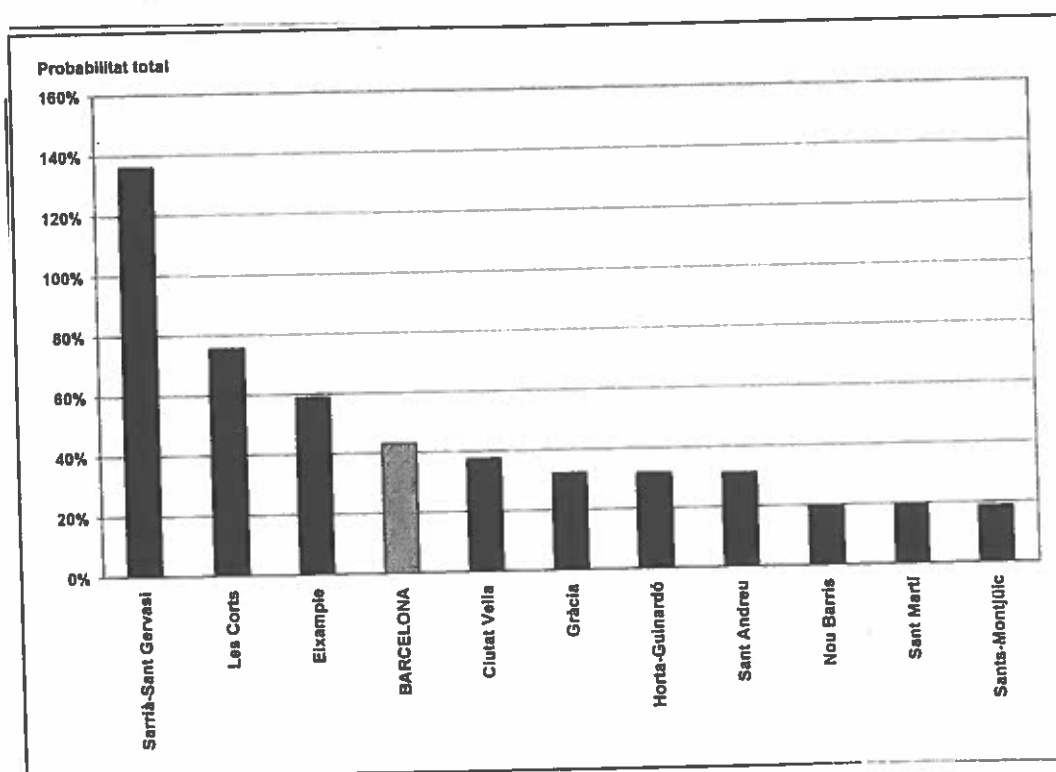
La importància de Barcelona respecte de la resta de territori no sorprèn, sobretot si és té en compte que es en aquesta ciutat on hi ha les escoles que han format una bona part de les elits amb influència i poder a Catalunya. Es també en aquesta ciutat on les

comunicacions fan possible l'accés a moltes d'aquestes escoles per part de les famílies per a qui la inversió en educació compta molt dins de les estratègies de mobilitat.

Però no ens equivoquem, ni aquestes escoles estan a l'accés de tothom per igual (l'accés no és només una qüestió de cost econòmic), ni la gent que hi va prové de tots els districtes i barris de la ciutat.

En efecte, Aquesta probabilitat objectiva no és homogènia, I, com sempre les mitjanes traeixen la realitat. A Barcelona, com també hem vist abans, les probabilitats objectives varien d'un districte a l'altre I d'un barri a l'altre al interior de cada districte.²⁵

Gràfic III. Probabilitat de la població de 18 anys d'accedir a les PAAU per districtes de Barcelona (2001)

La mirada districte per districte i per zones estadístiques mostra les disparitats de percentatges i proporcions d'universitaris segons la població de cada àrea territorial. Fonamentalment són les zones amb major nivell cultural i amb l'índex de capacitat econòmica més elevat on també el percentatge de joves que accedeixen a la universitat és més alt. Sarrià Sant Gervasi (tant la zona estadística de Sarrià com la de Sant Gervasi i/o la de Vallvidrera), Les Corts (sobretot la zona de Pedralbes) i l'Eixample, són els districtes amb més concentració d'estudiants universitaris. Gràcia, està per sota de la mitjana però amb una població més homogènia segons les zones estadístiques. Horta-Guinardó, Ciutat Vella i Sant Andreu, per sota de la mitjana i més variacions segons els barris-zones estadístiques. Es interessant d'observar que hi ha

²⁵ Els càlculs són fets a partir de l'assistència a les escoles. Queda clar que a BCN hi ha mobilitat entre barris. De tota manera són il·lustratives, sobretot per aquells barris on la mobilitat és inferior. Són dades que, com a tendència, es confirmen a partir de les estadístiques oficials. Vegeu els gràfics i taules elaborades en la segona part del treball

uns districtes on la probabilitat objectiva d'accedir a la Universitat és només al voltant d'un 19%, aquets són Sants-Montjuic, Sant Martí i 9 Barris

Amb tot , i malgrat la desigual distribució, també aquí és manté , com arreu el major predomini de les noies.

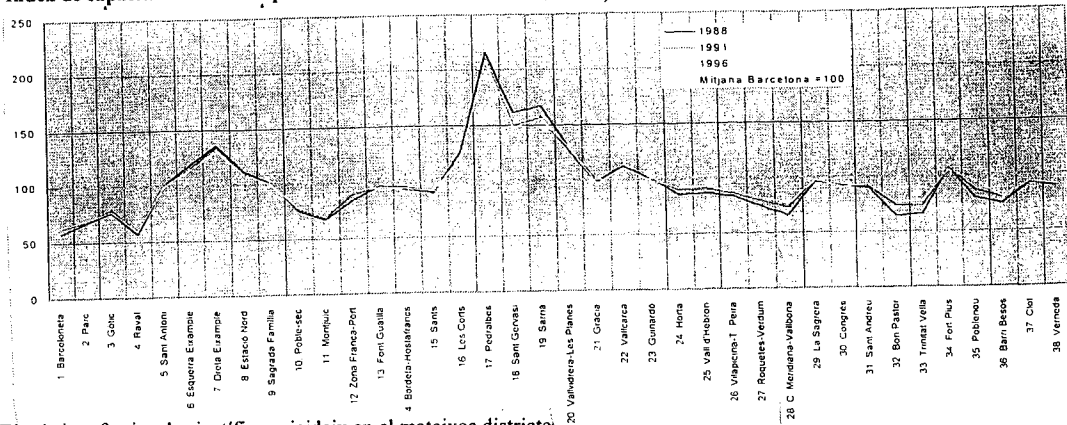
La representació cartogràfica de BCN mostra la distribució dels universitaris en forma de semi-embut amb una punta una mica ample. A la punta, vora mar, hi ha la ciutat Vella, a la base, al nord i tocant a Collserola hi han el gruix dels estudiants (Pedralbes-Vallvidrera-Sarrià-Sant Gervasi) amb Horta a la Dreta. Un mapa i unes dades que desvelen una vegada més la fal·làcia de la igualtat i de les ciutats com a lloc de major accés al coneixement i al saber per a tothom. Un mapa i unes dades que es corresponen també amb les dades d'escolarització i de residència de les elits que ara per ara són les influents a Barcelona i a Catalunya. Vegeu , per a més informació la segona part d'aquest treball, tant el mapes i gràfics de context socioeconòmic de BCN, com les taules i informacions elaborades a partir de la recerca sobre les elits.²⁶

²⁶ Veure, Verdager, Josep i Estradé, Antoni, volum II Aproximació sociològica a les elits de Catalunya

II. Il·lustració núm. 3. a.

A Barcelona, hi ha uns districtes on s'hi concentren els sectors amb major capacitat econòmica, amb millor situació professional (mesurat pel percentatge de tècnics i professionals científics que hi habiten), i que també compten amb un percentatge majot de població amb estudis superior i titulacions universitàries. Vegeu-ne alguns exemples.*

*Es interessant veure els barris i districtes amb major index, també la poca variabilitat en els anys
a) Index de capacitat econòmica per districtes i zones estadístiques. 1988, 1991, 1996

*Tècnic i professionals científics coincideix en el mateixos districte.

Font: Elaboració de Josep Verdaguer a partir de les dades dels cens 1996. Vegeu vol.II, pags.138-143

b) Situació professional. Barcelona, 1996.

*	BARCELONA	1. Ciutat Vella	2. Eixample	3. Sants-Montjuïc	4. Les Corts	5. Sarrià - St.Gervasi	6. Gràcia	7. Horta-Guinardó	8. Nou Barris	9. Sant Andreu	10. Sant Martí
1,2,3,	57,1%	42,8%	69,5%	51,1%	73,0%	80,0%	66,6%	49,8%	38,0%	49,3%	49,3%
4, 0	5,9%	6,1%	5,4%	6,5%	4,8%	3,4%	5,7%	6,3%	6,8%	6,8%	6,8%
5,6,7,8,9	37,0%	51,1%	25,1%	42,4%	22,2%	16,6%	27,7%	43,9%	55,2%	44,0%	43,9%

*1 Personal directiu; 2 Tècnics i professionals científics; 3 Tècnics i professionals de suport; 4 Empleats Administratius; 5 Treballadors de serveis i venedors de comerç; 6 Treballadors qualificats activitat agrària i pesca; 7 Treballadors de la indústria i construcció, artesans; 8 Operadors inst. maquinària i muntadors; 9 Treballadors no qualificats; 0 Forces armades.

Font: Elaboració de Josep Verdaguer a partir de les dades dels cens 1996. Vegeu vol.II, pags.138-143

*Són extrets del volum II de Josep Verdaguer i Antoni Estradé. Pàgs. 138-143

Il·lustració 7.2

Vegeu també, com a il·lustració, la proporció de titulats universitaris per districtes i barris. I la relació inversa amb la taxa d'ocupació(*)

Es interessants fixar-se en les importants diferències que mostren. De fet hi ha més de 40 punts entre Sarrià-Sant Gervasi (59.1%) i 9 Barris (19%). En l'anàlisi per barris dins de cada districte s'hi veuen encara moltes més diferències. Per a més informació respecte d'altres nivells de instrucció per barris i districtes vegeu les taules de l'annex.

a) Proporció de titulats superiors i de població ocupada. Barcelona: districtes i barris

Figura 1.

Característiques sociodemogràfiques i població de nacionalitat estrangera per zones estadístiques grans. Barcelona 1996, 2001 i 2002

	1996		Edat Persones de 65 anys i més (%)	2001			
	Nivell d'instrucció	Activitat		Lloc de naixement (%)			
	Persones de 25-29 anys amb estudis superiors (%)	Persones desocupades de 25-64 anys (%)		Barcelona ciutat	Resta de Catalunya	Resta de l'Estat	Resta de Estranger
CIUTAT VELLA	21,6	28,4	24,6	45,6	6,5	25,2	22,7
Barceloneta	12,1	27,4	26,4	58,5	4,6	25,5	11,5
Parc	26,9	26,1	25,4	46,8	7,4	26,3	19,5
Gòtic	31,6	26,2	22,8	41,4	7,9	24,7	26,0
Raval	18,7	31,2	24,2	41,6	6,2	24,7	27,6
EIXAMPLE	43,0	15,5	24,9	60,4	10,5	21,0	8,1
Sant Antoni	36,4	17,0	26,7	61,4	9,6	21,2	7,8
Esquerra Eixample	45,9	15,5	24,4	59,8	11,1	20,5	8,6
Dreta Eixample	50,5	13,7	26,2	62,8	11,3	17,9	8,1
Estació Nord	42,0	15,2	22,6	59,6	10,0	22,8	7,6
Sagrada Família	37,2	16,3	24,6	59,6	9,7	23,0	7,6
SANTS-MONTJUÏC	25,7	19,6	21,6	58,8	8,1	26,0	7,2
Poble-sec	20,4	22,1	24,8	57,6	6,6	24,6	11,2
Montjuïc	14,6	29,1	29,3	56,7	6,6	31,9	4,7
Zona Franca-Port	16,0	21,5	16,8	58,4	5,4	31,6	4,5
Font de la Guatlla	27,1	17,0	20,4	55,3	8,4	29,8	6,5
Bordeta-Hostafrancs	26,5	18,9	19,6	58,6	9,1	25,4	6,9
Sants	32,3	18,3	22,6	59,9	9,5	24,1	6,5
LES CORTS	48,0	13,7	18,8	59,3	11,8	22,2	6,7
Les Corts	44,4	14,2	18,9	59,2	11,8	23,2	5,8
Pedralbes	64,1	10,8	18,5	60,2	11,4	17,5	10,9
SARRIÀ-SANT GERVASI	59,1	13,2	21,5	66,9	10,4	15,0	7,8
Sant Gervasi	59,2	13,3	22,2	66,8	10,5	15,0	7,6
Sarrià	60,8	12,7	20,3	66,8	10,3	14,9	8,0
Vallvidrera-Les Planes	30,9	15,0	14,1	68,0	7,8	15,8	8,5
GRÀCIA	40,1	16,3	23,7	63,1	9,8	20,3	6,8
Gràcia	40,1	16,6	25,1	63,9	10,2	19,1	6,8
Vallcarca	40,3	15,5	20,0	60,9	9,0	23,5	6,7
HORTA-GUINARDÓ	27,2	18,8	21	56,8	6,4	32,1	4,7
Guinardó	34,7	17,7	22,7	59,5	8,3	26,3	5,8
Horta	21,6	19,9	19,0	56,0	4,9	35,6	3,5
Vall d'Hebrón	25,1	18,4	21,7	52,5	5,5	36,8	5,3
NOU BARRIS	19,0	22,0	21,8	52,2	5,2	38,0	4,6
Vilapicina-Turó de la Peira	25,8	20,2	25,1	53,2	6,1	35,2	5,5
Roquetes-Verdum	15,9	22,8	20,4	51,7	4,5	39,8	4,0
Ciutat Meridiana-Vallbona	9,4	26,3	14,6	51,3	4,3	40,5	3,9
SANT ANDREU	27,0	18,9	19,5	58,9	7,3	29,1	4,6
Sagrera	31,8	17,4	18,4	58,0	7,6	28,9	5,6
Congrés	34,0	18,5	31,1	59,9	8,2	28,0	3,9
Sant Andreu	28,2	17,6	18,0	61,0	7,4	27,9	3,7
Bon Pastor	9,6	28,6	20,3	59,8	7,3	30,1	2,8
Trinitat Vella	10,9	25,2	15,7	49,2	4,1	38,3	8,3
SANT MARTÍ	23,3	19,5	20,4	58,3	7,2	29,2	5,2
Fort Pius	35,7	15,5	16,3	56,0	7,8	28,6	7,5
Poblenou	23,3	19,4	20,1	62,9	7,4	23,4	6,3
Barris Besòs	13,9	26,1	23,0	54,8	5,6	35,9	3,6
Clot	29,3	17,6	19,6	61,0	8,3	24,3	6,4
Verneda	20,7	20,0	21,3	53,3	6,5	37,0	3,2
No consta							
BARCELONA	32,4	18,3	21,9	58,4	8,2	26,2	7,2

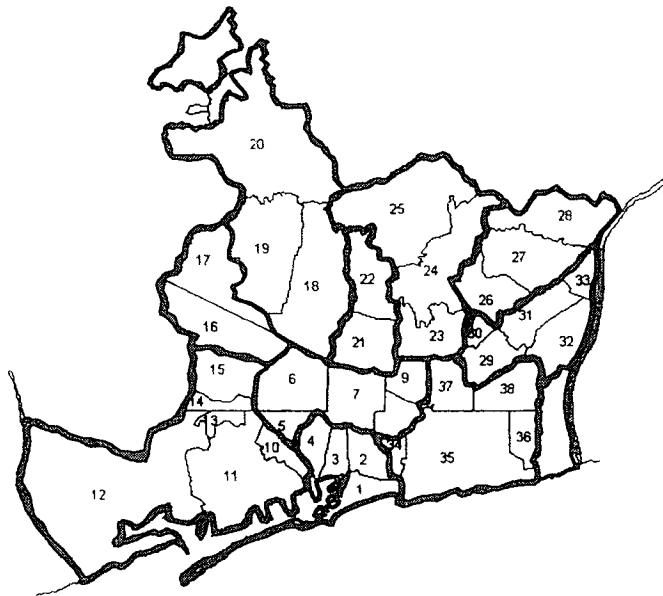
Font: Estadística de població annexa al padró de 1996 (Institut d'Estadística de Catalunya); padró continu 2001 i 2002 (Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona).
Elaboració: Centre d'Estudis Demogràfics.

(*)Extret de Barcelona Societat núm 13. Ajuntament de Barcelona 2004

Il·lustració 3 c.

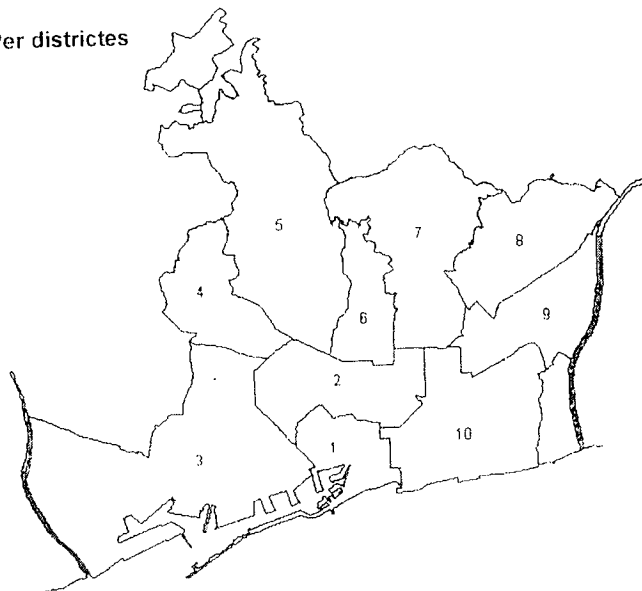
Llistat del 36 barris de Barcelona i dels 10 districtes.

Per zones estadístiques

1 Barceloneta	14 Bordeta-Hostafrancs	27 Roquetes-Verdum
2 Parc	15 Sants	28 Ciutat Meridiana-Vallbona
3 Gòtic	16 Les Corts	29 Sagrera
4 Raval	17 Pedralbes	30 Congrés
5 Sant Antoni	18 Sant Gervasi	31 Sant Andreu
6 Esquerra Eixample	19 Sarrià	32 Bon Pastor
7 Dreta Eixample	20 Vallvidrera-Les Planes	33 Trinitat Vella
8 Estació Nord	21 Gràcia	34 Fort Plus
9 Sagrada Família	22 Vallcarca	35 Poblenou
10 Poble Sec	23 Guinardó	36 Barris Besòs
11 Montjuïc	24 Horta	37 Clot
12 Zona Franca-Port	25 Vall d'Hebron	38 Verneda
13 Font de la Guàrdia	26 Vilapicina-Turó de la Peira	

Per districtes

1 Ciutat Vella
2 Eixample
3 Sants-Montjuïc
4 Les Corts
5 Sarrià-Sant Gervasi
6 Gràcia
7 Horta-Guinardó
8 Nou Barris
9 Sant Andreu
10 Sant Martí

3.2.3. Les comarques

El resultat per comarques: probabilitats d'accés desiguals

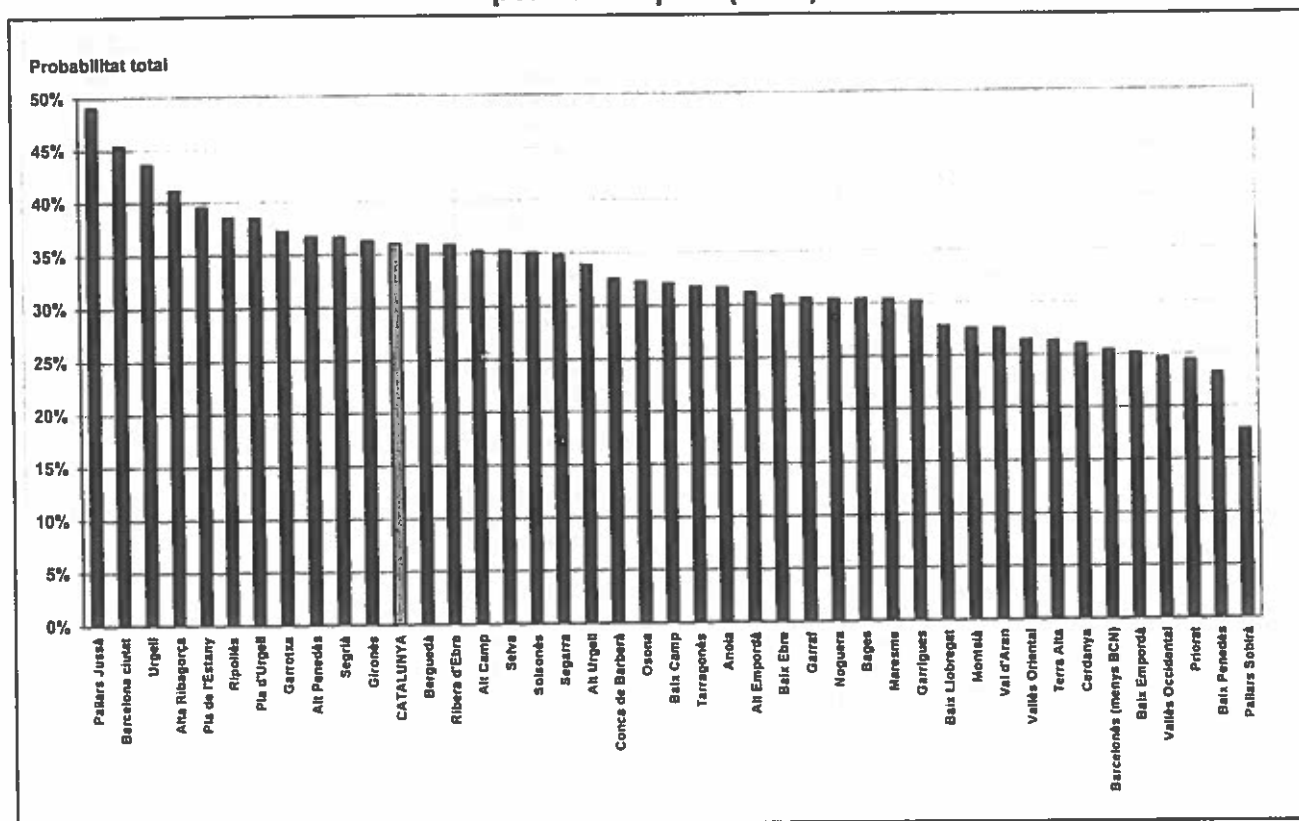
Com sempre, les mitjanes traeixen la realitat. També l'anàlisi per comarques ens mostra que els estudiants universitaris estan diferentment distribuïts pel territori. Una distribució que, com succeeix a Barcelona capital, ens fa avinent que el territori és indicador d'alguna cosa més que una mera distància als centres universitaris.

Taula núm. 13
 Probabilitat de la població de 18 anys d'accedir a les PAAU per comarques (2001).
 Total i per sexe
 (%sobre la cohort poblacional de cada territori)(*)

Comarques	Homes	Dones	Total
Alt Camp	27,15%	44,12%	35,29%
Alt Empordà	26,29%	36,27%	31,17%
Alt Penedès	29,20%	44,95%	36,75%
Alt Urgell	18,75%	52,56%	33,91%
Alta Ribagorça	13,33%	63,16%	41,18%
Anoia	24,51%	39,18%	31,69%
Bages	21,82%	39,49%	30,43%
Baix Camp	25,06%	38,97%	32,10%
Baix Ebre	21,45%	41,03%	30,82%
Baix Empordà	18,85%	31,91%	25,18%
Baix Llobregat	20,87%	35,22%	27,80%
Baix Penedès	15,90%	30,22%	23,24%
Barcelonès (menys Barcelona ciutat)	19,27%	31,79%	25,45%
<i>Barcelona ciutat</i>	38,56%	52,44%	45,41%
Berguedà	30,00%	42,94%	35,92%
Cerdanya	17,98%	34,52%	26,01%
Conca de Barberà	21,82%	44,12%	32,55%
Garraf	23,48%	37,46%	30,59%
Garrigues	20,43%	42,11%	30,18%
Garrotxa	22,14%	53,75%	37,25%
Gironès	30,08%	42,35%	36,31%
Maresme	24,56%	36,57%	30,39%
Montsià	19,94%	36,18%	27,54%
Noguera	21,69%	39,66%	30,43%
Osona	23,20%	41,34%	32,32%
Pallars Jussà	36,17%	58,73%	49,09%
Pallars Sobirà	10,71%	25,00%	17,86%
Pla d'Urgell	30,43%	47,30%	38,51%
Pla de l'Estany	27,56%	52,00%	39,54%
Priorat	16,67%	33,33%	24,44%
Ribera d'Ebre	23,02%	51,79%	35,86%
Ripollès	31,11%	46,77%	38,61%
Segarra	19,05%	54,88%	34,76%
Segrià	30,22%	43,43%	36,67%
Selva	28,36%	43,00%	35,28%
Solsonès	18,33%	52,63%	35,04%
Tarragonès	27,34%	36,66%	31,77%
Terra Alta	13,04%	41,67%	26,36%
Urgell	35,76%	50,83%	43,64%
Val d'Aran	27,03%	27,91%	27,50%
Vallès Occidental	19,31%	30,37%	24,72%
Vallès Oriental	19,41%	33,75%	26,44%
CATALUNYA	28,06%	44,29%	36,01%

(*) vegeu en annex la taula completa amb les xifres de les cohorts poblacionals

Gràfic IV. Probabilitat de la població de 18 anys d'accedir a les PAAU per comarques (2001)

Les dades per comarques mostren una major equitat que les de Barcelona capital, si més no les disparitats no són tant acusades. Tot sembla indicar que ja no hi ha aquelles desigualtats que es podien observar en els mapes de la cartografia de l'any 86, on s'hi comptabilitzaven més de 21 punts segons si hom vivia prop de Barcelona o a algunes comarques més allunyades del centre²⁷.

El país ha canviat, les possibilitats d'accés a la universitat també. Però, com deia el poeta, malgrat tot, la remor (la desigualtat) persisteix. Una ullada a les dades ens ho fa avinent. I ens fa avinent així mateix la relació entre desigualtats d'accés a estudis superiors i desigualtats econòmiques i culturals. Vegem-ho en la taula següent:

²⁷ Veure Lleonard, Pere i altres, op cit.

Al Barcelonès el percentatge d'estudiants universitaris sobre el total de la població en edat d'anar a la universitat era de 28.8% mentre que al Ripollès, a l'Alt Empordà o a la Terra Alta la proporció era de 5%, 7.8% o 8.5%)

Taula núm. 14 :

Probabilitats objectives d'accés a la universitat segons comarques i territori (PAAU 2001-02)

Mitjana de Catalunya: 36.01%

Probabilitats objectives	Comarques/territori	Vegueries /àmbits territorials
Més de 41%	Barcelona capital(45%) Urgell (43.64%) Alta Ribagorça(41.18%)	Ambit metropolità Terres de Ponent Alt Pirineu/Aran
Entre 31 i 41%	Pla de l'Estany (39.54) La Garrotxa (37.25) Gironès (36.21%) Ripollès (38.21) La Selva (35.28) Alt Empordà (31.17) Alt Camp (35.29) Baix Camp (32.10) Conca Barberà(32.55) Tarragonès (31.77) Ribera d'Ebre (35,86) Pla d'Urgell (38.51) Segrià(36.67) Segarra (34.76) Alt Urgell (33.91) Berguedà(35.92) Solsonès (35.04) Anoia (31.69) Osona (32,32) Alt Penedès (36.75)	Comarques gironines Comarques gironines Comarques gironines Comarques gironines Comarques gironines Camp de Tarragona Camp de Tarragona Camp de Tarragona Camp de Tarragona Terres d l'abret Terres de Ponent Terres de Ponent Terres de Ponent Alt Pirineu/Aran Comarques centrals Comarques centrals Comarques centrals Comarques centrals Àmbit metropolità
Menys del 31%	Rest Barcelonès(25.45) Vallès oriental (26.44) Vallès Occident(24.72) Baix Llobregat (27.90) Maresme (30.39) Garraf (30.59) Baix Empordà (25.18) Baix Penedès(23.24%) Priorat (24.44%) Baix Ebre (30.82) Montsià (27,54) Terra Alta(26.36) Garrigues (30.18) La Noguera (30.43) Bages (30.43) Pallars Sobirà (17.86) Cerdanya(26.01) Vall d'Aran (27.50)	Ambit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Comarques gironines Camp de Tarragona Camp de Tarragona Terres de l'Ebre Terres de l'Ebre Terres de l'Ebre Terres de Ponent Terres de Ponent Comarques centrals Alt Pirineu/Aran Alt Pirineu/Aran Alt Pirineu/Aran

Si comparem les comarques en base a les probabilitats objectives que tenen els nois i noies d'anar a la universitat podem observar unes quantes coses

a)Respecte de la mitjana de Catalunya, 36.01%, Barcelona capital lidera la probabilitat amb gairebé 10 punts per sobre. I podem també adonar-nos que amb aquelles comarques amb mitjanes més baixes hi pot haver una distància de quasi 15 punts. Amb tot si les xifres es contempen només per comarques sense separar BCN aquesta distància es reduiria a 10 punts..²⁸

b)L'observació més rellevant, al nostra parer, és observar que en el grup de comarques amb una probabilitat més baixa d'accés a la universitat hi ha la quasi totalitat de les comarques de l'àmbit Metropolità²⁹. I algunes, com la del Vallès occidental, amb un dels percentatges més baixos respecta de la mitjana (24.7). Destacar també en aquest grup algunes comarques de la costa (Baix Empordà i Baix Penedès) junt amb d'altres d'alta muntanya (Cerdanya, Aran, Pallars) o d'aquelles altres de l'interior amb més tradició agrícola (la quasi totalitat de les Terres de l'Ebre, el Priorat, Les Garrigues i la Noguera)

c)El mapa de Catalunya, en el seu conjunt i a partir de les mitjanes- presenta una majoria de territoris amb probabilitats objectives d'accés a la universitat que giren al voltant de la mitjana. Quasi tots els de les comarques gironines, els de les comarques centrals, les comarques del Camp de Tarragona i les Terres de ponent.³⁰ Un mapa que s'assembla poc a aquell que es feia als anys setantes a les acaballes del franquisme, amb una Catalunya rural sinònim de endarrerida, poc culta, i sense idees enfront d'una Catalunya urbana desenvolupada, moderna i implicada. Una Catalunya moderna i desenvolupada, que, ai las, tenia com a centre Barcelona capital i eixamplava els seus tentacles en els municipis del seu voltant, aproximadament els de la actual vegueria de l'àmbit metropolità.³¹

d)Queda clar que aquest mapa que sembla la inversió del dels anys setantes, és així, igual que succeïa en l'altre, perquè és parteix de mitjanes comarcals, i de la comarca com a unitat d'anàlisi. Paradoxes de l'estadística que com sabem prou bé només diu el que li fem dir segons l'abast territorial del camp d'anàlisi i en funció del contingut que donem a les categories i/o ítems de mesura.

Ni el dels anys setantes reflexa les disparitats territorials, ni ho fa aquest del 2001.³² El que mostra aquest mapa elaborat partint de la base de les unitats comarcals són almenys tres coses importants.:

En primer lloc, que l'accés a la universitat no té res a veure amb les etiquetes sovint encara massa utilitzades de rural-urbà. Ves per on, i si de cas, el factor urbà sembla

²⁸ Més per dalt i per baix hi ha el Pallars, però el nombre ínfim de població fa que no sigui significatiu per fer comparacions, doncs un cas pot fer variar tot el conjunt.

²⁹ Totes amb excepció de l'Alt Penedès

³⁰ C. Gironines menys Baix Empordà. C. Centrals, menys Bages, Ponent, menys Garrigues i Noguera. Camp de Tarragona menys Priorat i Baix Penedès

³¹ Unes visions i divisions del país estereotipades, les quals més enllà de la seva veracitat i certesa funcionaven com a legítimes. Són les que trobem en el fonament de l'eix rural-urbà utilitzat en sociologia electoral. Realitats que sovint només tenien de "rural" o d'urbà". la dimensió dels municipis, però sí que van contribuir a construir la realitat de Catalunya a partir d'aquestes divisions. Encara ara és molt difícil no tenir en la ment aquest mapa de Catalunya.

³² Treserra. Montserrat. En la Tesi doctoral es va poder mostrar com sovint la dificinició de les realitats té a veure amb els ítems - continguts- de mesura de les categories que s'utilitzen. Una comarca. Rural, grisa, catòlica i conservadora (Osona) podia ser vista altrament partint d'unitats més petites segons les realitats socio-estructurals

relacionar-s'hi negativament. S'haurien de qüestionar aquestes etiquetes, retreballar el concepte i a lo millor oblidar-se'n . Potser un concepte com el de procés d'urbanització elaborat per J.Remy i el seu equip ja fa temps aniria millor per comprendre el factor del territori i la seva incidència.³³ Qui sap si a partir d'aquest concepte podríem adonar-nos que ni les ciutats –el món urbà- reuneixen per se les condicions que ha de potenciar el pas cap a la modernitat, ni , al contrari, el món rural, per les mateixes condicions estructurals que el determinen està abocat a la tradició i a l'obscurantisme. Un tema fort i potent per continuar la recerca. tot desvelant uns tòpics massa arrelats ,legitimats mitjançant una incerta científicitat

En segon lloc, referma la idea que treballar amb unitats territorials més petites facilitaria la comprensió de la incidència del territori. Si més no de veure en quines condicions el territori té incidència. Una comarca amb les probabilitats objectives més distants de la mitjana com el Vallès Occidental conté realitats que la superen amb escreix. Hi coexisteixen municipis com Matatpera i Sant Cugat, amb la renda familiar disponible més elevada del principat junt amb Rubí o alguns barris de Sabadell i Terrassa amb els mínims del país.³⁴

Finalment, el que es deixa veure en aquest mapa comarcal és que la relació entre accés a la universitat i territori està travessada per factors estructurals de fons. D'entrada els factors socioeconòmics, en segon lloc els culturals i socials. Si més no que caldria pensar en la incidència del territori en la forma com ha potenciat relativitzat la seva actuació. ¿Es que no seria probable pensar que territoris amb més cohesió social, amb menys densitat demogràfica, amb una història menys conflictiva i menys segregada dels assentaments poblacionals podrien ser un marc que potencií la innovació i el progrés? Podria entendre's així les dades que mostren les comarques centrals, gironines, de Ponent i de Tarragona?³⁵ Estaria bé treballar monografies i aprofundir en la mena a de desenvolupament, transformació i canvis entre generacions que es poden observar en aquestes comarques.³⁶

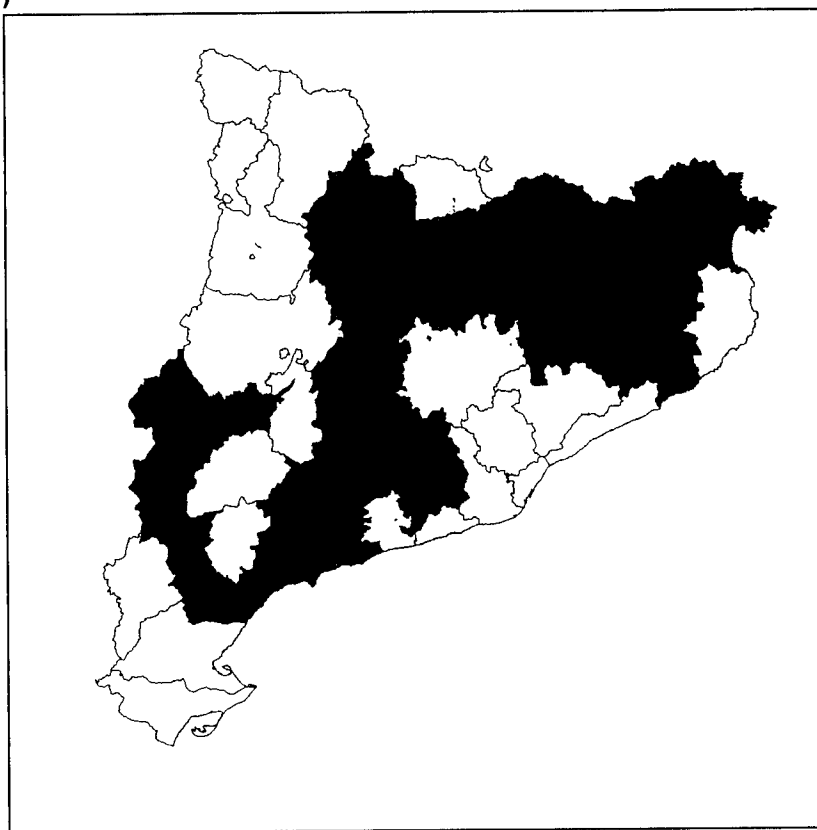
³³ Veure Remy, Jean i altres, *La Ville et l'Urbanisation* Gemblux (Belgique) Ed. Duculot, 1974. Es aquest un concepte que contempla la urbanització a partir dels seus atributs Així en les grans ciutats s'hi poden donar situacions com les etiquetades de "ruralitat" i a l'inrevés la urbanització es un fenomen a mesurar en distints espais territorials més enllà dels grans nuclis.

³⁴ Vegeu la taula del capítol primer on s'hi fa una tipologia de comarques i de municipis en base a les dades socioeconòmiques i culturals

³⁵ Quan hi ha incidències, és en casos que confirmarien els pressupòsits de la teoria. Comarques centrals, el Bages, el tipus d'industrialització i d'hàbitat i els assentaments poblacionals que ha comportat. Terres de ponent, Les Garrigues i la Noguera, més dispersió i amb una població més envellida. Comarques Gironines i del Camp de Tarragona. La incidència de territoris turístics, diner fàcil, canvis i creixement potents, i amb més treball precari de serveis i immigració. Caldria treballar-ho una mica més

³⁶ Poder mesurar com la història i les condicions objectives de determinats territoris afavoreixen vincles socials, models de referència i implicacions pràctiques. Podria ser útil fins i tot veure en quines condicions els corrents migratoris poden enriquir a les poblacions que els acullen o en quines altres tot això de la biodiversitat que arriba al riu pot destruir el mateix cabdal. Raonar, potser d'una altra manera, tot això del desenvolupament sostenible . Només pot ser sostenible si no es talla de soc arrel la història i el passat, si es creen les condicions perquè l'empelt pugui efectivament esdevenir un tot funcionant.

Mapa 3. Probabilitat objectiva d'accedir a la universitat entre el 31% i el 41%. PAAU(2001)

NOTA: la comarca del Barcelonès no inclou la ciutat de Barcelona

3.2.4. Un apunt sobre el territori, les comarques i el sexe Arreu, ser noia, vol dir tenir més probabilitats d'accedir a la universitat

Com hem pogut comprovar. A nivell de Catalunya, ser noia significa un 44.29% de probabilitats objectives per anar a la universitat. 8 punts més de la mitjana i 16 punts més que el fet de ser noi.

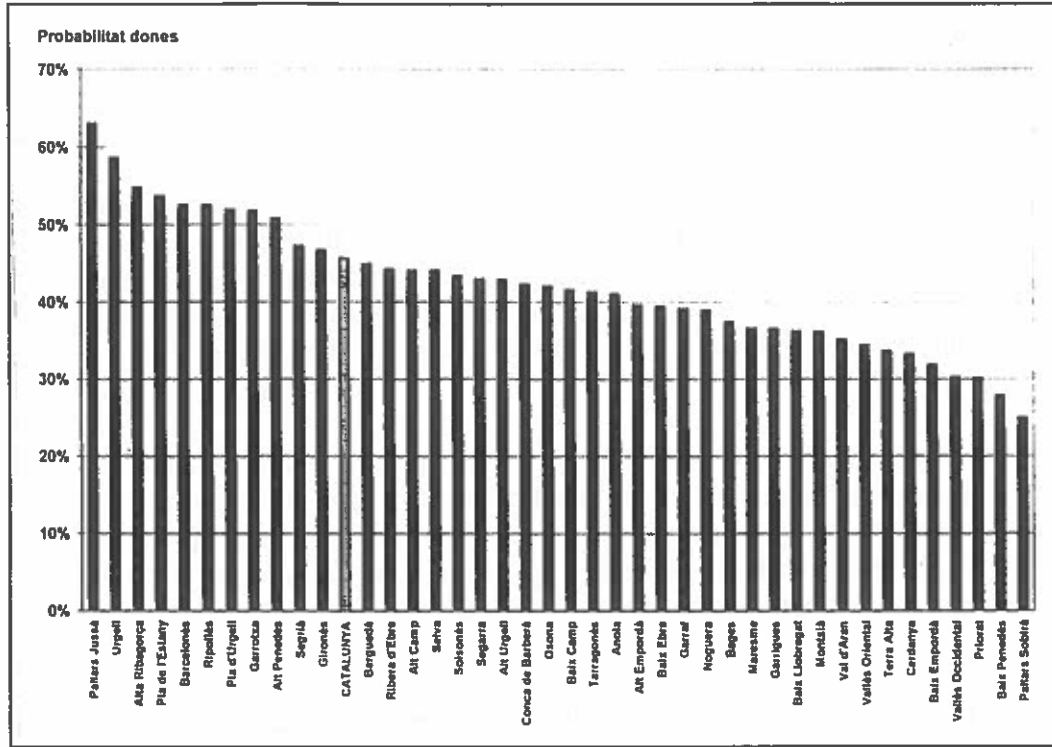
La diferència dels 16 punts en més respecte dels nois és manté pràcticament en totes les comarques. Tant sols s'hi poden observar unes comarques amb diferències significatives³⁷. Per sota dels 11.23 punts, el Vallès Occidental (11.06), i L'Alt Empordà (9-98). Amb més distància per dalt, Algunes comarques d'alta muntanya³⁸: Alt Urgell (34), Alta Ribagorça(50)i Pallars Jussà(22). També la Conca de Barberà(23), Les Garrigues (22). El Pla de l'Estany (25), la Segarra (35) i el Solsonès (34).

³⁷ Significatives vol dir aquí que estan per sota o per sobre de +- 5 punts de la de la diferència de 16 punts. Es calcula que entren dins els paràmetres mitjos totes aquelles comarques on la diferència és entre 11.23 i 21.23 punts de diferència.
Per sota. Les inferiors a 11.23 punts

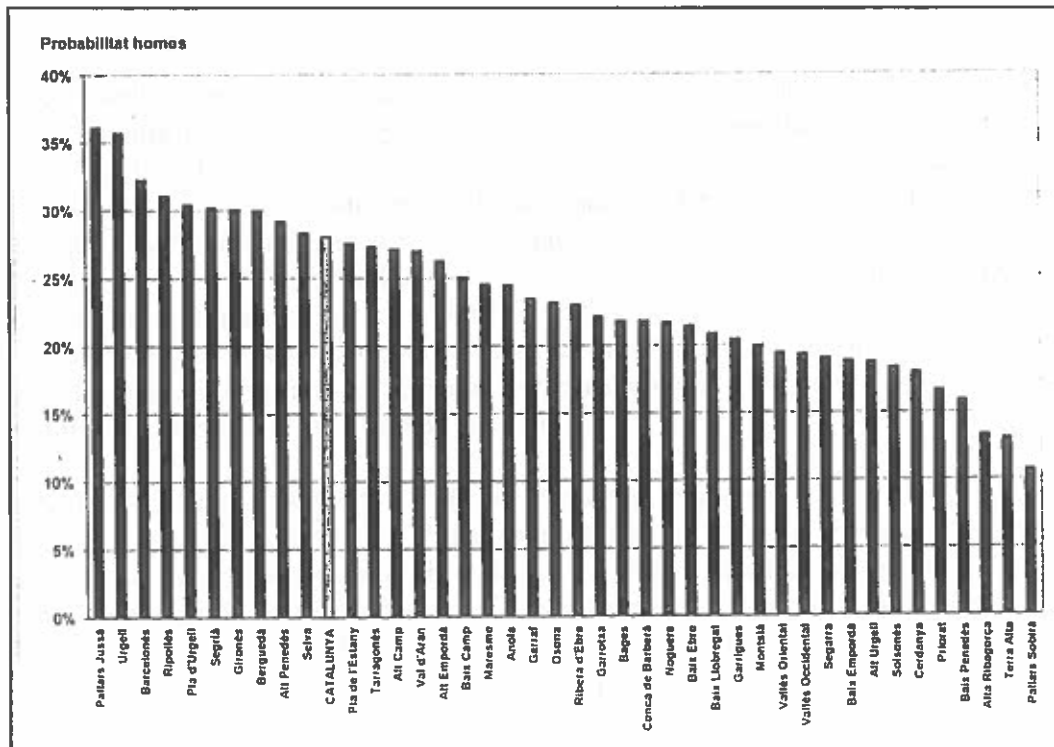
Per sobre les superiors a 21.23 punts

³⁸ Són comarques petites on el petit nombre de població pot fer variar molt els percentatges. I, en aquest sentit són menys significatives a nivell estadístic.

Gràfic V. Probabilitat de les dones de 18 anys d'accedir a les PAAU per comarques (2001)

Gràfic VI. Probabilitat dels homes de 18 anys d'accedir a les PAAU per comarques (2001)

4. Les escoles de procedència. Distribució dels alumnes que superen les PAAU segons el tipus d'escola de procedència .

Introducció

L'escola i les escoles

En l'anàlisi del sistema educatiu hi ha un discurs que relaciona la qualitat de l'escola amb la qualitat del rendiment acadèmic. És probable que a nivell descriptiu així és pugui constatar. El que succeeix és que són unes anàlisis que obvien unes qüestions prèvies. La primera que entre els indicadors de qualitat hi ha el mateix rendiment acadèmic. Un altre que semblen donar per descomptat que és l'escola per ella mateixa la que explica aquest rendiment.

De fet s'acostuma a oblidar que més enllà de la pròpia organització escolar hi ha d'altres factors externs que expliquen aquest èxit en el rendiment. Que expliquen si voleu que l'escola pot ser un factor necessari però no suficient, i que de fet l'èxit en el rendiment prové de la bona entesa i complicitat – explícita-implícita - entre els diferents elements que la componen: La mateixa institució i la seva organització, els mestres i el públic escolar.

Per una banda és important tenir present que els centres escolars acostumen a aplegar un públic més o menys predisposat a aprendre , també amb més o menys capacitats per apropiarse d'allò que se li transmet des de l'escola. Les escoles són diverses, com també ho són les seves exigències, les formes amb què transmet el coneixement i fins i tot la mena de coneixement que transmet. Però, i per damunt de tot també és divers el públic que hi va.

Des que l'escola és obligatòria i des que la sociologia s'ocupa de l'escola s'ha mostrat de forma recurrent, històricament i territorialment, la diversitat de les escoles i la diferent capacitat d'unes i altres per garantir l'èxit escolar . També la sociologia ha mostrat que això és així no tant per l'efecte només de l'escola, sinó i sobretot com a conseqüència del funcionament del món social dins del qual hi ha també les escoles-. De vegades és l'espai territorial el que emergeix com a factor explicatiu. D'altres sembla que es podria atribuir a la titularitat pública o privada dels centres. . Sovint es parla que depèn dels mestres, l'equipament o d'infraestructura disponible. També , en l'anàlisi de realitats conflictives semblen ser els mateixos alumnes els que apareixen com a últims responsables de l'èxit de les escoles.

Possiblement tots i cadascun d'aquests factors tenen alguna mena de relació amb la jerarquia d'un sistema educatiu on s'hi poden ordenar les escoles en base al rendiment escolar dels alumnes. No cal però oblidar que el rendiment educatiu en es tant sols la punta del iceberg, allò que és de fora a la superfície. L'explicació del que es veu s'ha de cercar més enllà. Cal fer-se preguntes sobre el perquè és donen aquesta mena de relacions.: Es efectivament l'escola la que explica la diferent capacitat de resposta dels alumnes..?Es que no hi hauria una interrogació prèvia per tal de comprendre com s'explica que una mena d'alumnes vagin a parar a una mena d'escoles? Es un atzar?

Les escoles no són espais aïllats del món social. Al contrari en són l'expressió i no és poden entendre sense comprendre al mateix temps la dinàmica que fa possible el funcionament social. Cada escola i les escoles en general són el que són perquè hi ha tot un procés social que en explica la seva emergència. I els canvis i el que en queda d'aquest canvis. Es complica analitzar-les individualment. Si el que ens interessa és estudiar si hi ha o no escoles que formen les elits, el primer pas, és clar, és detectar-ne la seva presència. Però un estudi de les escoles de les elits haurà de continuar aprofundint perquè ho són, què és el que ho explica, i perquè són unes escoles i no unes altres les que operen com a punt de trobada d'oferta i demanda i, potser també, de plataformes de llançament cap a esferes d'èxit social. I no estaria de més demanar-nos si el seu paper capdavanter com a plataformes d'èxit ho és pel que ensenyen, o més aviat cal pensar que no és pas només el que ensenyen el que en explica l'èxit sinó tot allò que s'hi aprèn més enllà del que s'hi ensenya.

En aquest pre-projecte ens quedarem a la superfície. Però ens agradaria desbrossar el camí per tal de discernir de la millor manera possible quines són aquestes escoles que emergeixen com a capdavanteres en el rendiment escolar. Coherents amb la nostra proposta teòrica partim de la hipòtesis de que el rendiment d'una escola és bastant probable que coincideixi amb la mena d'alumnes que hi van.³⁹ En un primer moment ens fixarem en alguns dels trets de les escoles d'on provenen els alumnes universitaris. Són més aviat públiques i/o privades. Més aviat religioses o laiques, història, ubicació territorial i importància relativa segons el territori. Amb l'objectiu de detectar quines són i de dibuixar-ne unes tipologies. Un pas imprescindible per preguntar-nos després perquè són les que són, perquè hi va el públic que hi va. El perquè de la jerarquia escolar si es que en efecte el camp escolar se'ns mostra així.

4.1 Les escoles que preparen per a la universitat: Una distribució desigual entre públiques i privades-concertades.

Analitzant les dades de superfície, els primers resultats ens mostren unes dades que s'adiuen amb les de la conselleria d'ensenyament. En efecte, a Catalunya hi ha una dualitat entre centres de titularitat pública i centres de titularitat privada que imparteixen el batxillerat no obligatori. I aquest estan desigualment repartits en el territori.

La seva implantació està estretament relacionada amb la història del país i amb la història educativa de Catalunya. Hi ha alguns trets rellevants a tenir en compte:

- a) Barcelona capital, ha estat històricament el lloc que ha aplegat les classes dirigents del país. El lloc on des del 1860 i fins el 1968 ha estat la seu de l'eunice universitat, i on s'hi ha concentrat les escoles de prestigi que han format les elits del país. Unes escoles sobretot religioses, coexistint amb algunes altres de privades estrangeres –Liceu francès, alemany...- i amb algunes privades laiques d'avantguarda de creació més recent.
- b) Fins el 1965 -data fundacional de l'expansió dels instituts públics de secundària, la rellevància de les escoles religioses en la formació prèvia a la universitat ha

³⁹ Coincidir vol dir nomenar evidenciar la relació entre escoles amb rendiment i tipus d'alumnes. No implica de cap manera relació de causa a efecte. Aquest hauria de constituir l'anàlisi en profunditat: Per què s'hi pot observar aquesta relació? . Quan es diu tipus d'alumnes que hi van, vol dir, origen familiar, actituds i aptituds respecte de l'escola i de l'escolaritat, de l'educació i les expectatives de futur

estat un fet. En efecte les escoles de prestigi que impartien batxillerat havien estat, sobretot, escoles religioses., De les històriques, en primer lloc cal fer esment els jesuïtes, també La Salle , Els Maristes i els Escolapis. En un país i en una època on la universitat i la ciència era patrimoni dels homes, les escoles religioses de monges que impartien secundària eren menys i menys importants. Més tard, amb l'adveniment i consolidació de l'Opus Dei, les seves escoles han estat i són unes escoles de formació d'elits. Actualment amb l'afegitó en aquestes escoles religioses d'elit de les dels Legionaris de Crist Rei⁴⁰ que cada vegada estenen més els seus tentacles competint amb les altres en la formació de les classes dirigents,

- c) El predomini de les escoles religioses i la importància que tenen en la educació des dels inicis del segle XX, explica també la seva implantació en el conjunt del país i la progressiva de l'espai d'educació secundària. Són comunitats religioses que trobem instal·lades en les capitals de província i en algunes de les de comarques, Que hi són des de començaments del segle XX, que s'han vist reforçades amb el franquisme. I que encara avui, a les envistes del segle XXI, en plena època de secularització religiosa tenen molta importància dins el sistema educatiu. De fet seria interessant treballar en la elaboració d'un mapa històric de la implantació de les escoles religioses. És probable que ajudés a entendre el seu paper, i/o el rol que han jugat respecte de la progressiva instauració dels instituts públics de secundària. I/o del que s'ha convingut en dir-ne la estructura educativa del país.⁴¹
- d) Les escoles públiques de secundària, els instituts, històricament han estat poc rellevants⁴². D'ençà del 1965 sí que comencen a tenir un paper important. En efecte, l'expansió de l'educació secundària es fa a partir del sector públic, són els instituts els que, arreu del país, apleguen els nous col·lectius que fan el batxillerat no obligatori. I és el resultat d'aquesta expansió la que es pot observar en les dades. Però, la història no ha succeït endebades. Els nous instituts no han pas escombrat els centres que ja hi eren, més aviat han hagut de competir amb la tradició i/o els prestígi d'aquests.

La dualitat entre públic i privat del sistema educatiu a Catalunya té molt a veure amb aquest passat recent. I, si no és més evident quan s'analitzen les dades de l'accés a la universitat, és perquè hi ha un traspass de la privada a la pública. Essent com és que en moltes comarques la privada només arriba fins als 12 anys o fins a l'ESO -la secundària obligatòria-. Seria força interessant de saber

⁴⁰ Escoles que no són d'una etiqueta clara i distinta com les del Opus. Més aviat cal entendre-les com el resultat d'un Moviment catòlic conservador i tradicional, dins del qual una de les prioritats són les escoles. I, hi entren poc a poc, en forma de participacions en els consells empresarials

⁴¹ Estructura educativa pròpia del país i/o d'algunes comarques que, segons els recents estudis per aportar dades sobre el debat educatiu a Catalunya- s'ha convingut en titllar-ho de factor explicatiu. Sense però que s'aprofundeixi en el procés que l'ha generat.

⁴² Els primers instituts a Catalunya daten del segle XIX. En el moment de la posta en vigor de la Llei Moyano d'Ensenyament els primers anys de la restauració (1857), a Catalunya únicament funcionaven 6 instituts. El de Lleida (fundat el 1843) els de Barcelona, Tarragona, Girona i Figueres (1845) i l'Institut lliure de Reus oficialitzat el 1875. Fixem-nos, però que el 1930, tot just en hi havia 3 més (un més a Barcelona, un a Manresa i un a Tortosa). I que a finals dels cinquantes, el 1959, el nombre era 15 d'instituts (respecte del 1930 ni s'havien multiplicat per dos mentre els estudiants de batxillerat s'havien multiplicat per 15. Vegeu la taula amb el detall-illustració núm 8, pàg. 84 del cp.II. Font per la Restauració. Casassas, Jordi coord. *Els intel·lectuals i el Poder a Catalunya*, Barcelona: Pòrtic, 1999. Nota del treball de camp: L'Institut de Lleida -el Marius Torres- és el primer Institut del Principat, fundat el 1843 per restituir el greuge del tancament de la Universitat de Cervera.

quin percentatge dels estudiants que arriben a la universitat només han rebut escolaritat pública. I caldria veure aquests qui són, i en quin espai territorial resideixen.⁴³

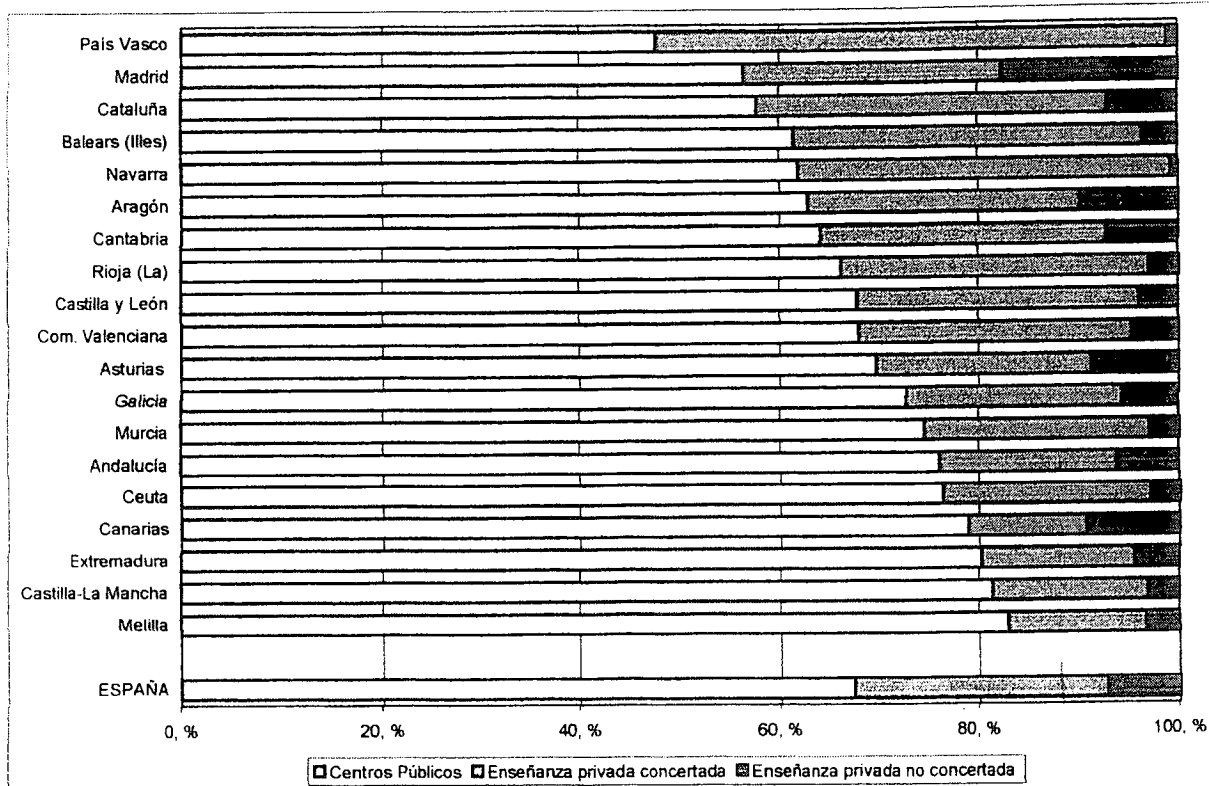
e) Així, l'existència de centres privats, privats religiosos i centres públics, la presència o l'absència en determinats llocs més que no en d'altres té molt a veure amb la història de la implantació de l'escola religiosa. I aquesta, perquè no, amb la mena de desenvolupament que el país ha experimentat. Eren les capitals i municipis més dinàmics aquells on hi havia les escoles religioses, que s'han mantingut i transformat/evolucionat seguint les vicissituds de la història. L'origen dels estudiants segons el tipus de centres en és encara avui un indicador. De la mateixa manera que la seva presència /absència en determinats llocs també fa que el territori esdevingui alguna cosa més que una simple divisió geogràfica.

⁴³ Potser no hi ha escoles privades. Potser els Instituts públics són uns instituts possibles donat el barri i/o el territori d'implantació. Es a dir donat el públic que s'hi aplega. Un estudi deia que entre els universitaris, pràcticament tothom en algun moment de la seva carrera escolar havia passat per un centre privat. Es cert que l'educació infantil (0-3 anys) fins fa poc majoritàriament privada ho pot explicar. Però no crec que sigui només aquest element. Caldria verificar-ho.

II. Il·lustració 4. Escolarització en el sector privat i privat/concertat

Vegeu les dades dels Ministeri comparant el % d'alumnes escolaritzats en escoles de titularitat pública, privada concertada i privada no concertada. També dades de la ciutat de Barcelona on s'hi pot comprovar que un 64% dels alumnes estan escolaritzats a la privada., i que d'aquests, un 80% es tracta de privada concertada

a) Distribució percentual de l'alumnat en les distintes ofertes educatives en l'ensenyament de règim general no universitari

Font: Estadística de la Enseñanza en España niveles no universitarios. Oficina de Estadística del M.E.C.

b) Alumnat per etapes educatives i per sectors. Barcelona curs 2002-03

Nivells educatius	Total	Sector públic i percentatge	Sector privat i percentatge	Sector concertat i percentatge
Primer cicle d'educació infantil (0-3 anys)	13.902	3.154 23%	10.748 77%	1.362 13%
Segon cicle d'educació infantil (3-6 anys)	37.052	14.808 40%	22.244 60%	18.726 84%
Educació primària (6-12 anys)	73.655	28.371 39%	45.284 61%	43.856 97%
Educació secundària obligatòria (12-16 anys)	53.506	17.781 33%	35.725 67%	34.686 97%
Batxillerats (16-18 anys)	26.534	9.600 36%	16.934 64%	7.081 42%
Formació professional de grau mitjà (a partir de 16 anys)	8.137	3.324 41%	4.813 59%	3.619 75%
Formació professional de grau superior (a partir de 18 anys)	13.295	5.365 40%	7.930 60%	5.962 75%
Total	226.081	82.403 36%	143.678 64%	115.292 80%

Font: Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Societat, num.13

4.2.La distribució territorial dels estudiants de les PAAU segons l'origen de la titularitat del centre.

La distribució per centres és fa seguint la divisió en escoles de titularitat pública i escoles de titularitat privada-concertada. Una vegada més, és la història del país la que ens ajuda a entendre el volum d'escoles privades-concertades.⁴⁴ Resseguir exhaustivament totes i cadascuna de les escoles d'on provenen els alumnes ens ha permès adonar-nos que de la totalitat de centres privats de Catalunya (234), , només 5, dels 119 centres de fora de BCN no tenen cap nivell concertat. I de Barcelona capital, amb cap nivell concertat i que faci també batxillerat només en hem trobat un⁴⁵. Del total dels alumnes , els que encara avui van a escoles privades-privades no concertades són 167 i representen un -1.78%- per cent del total.⁴⁶ Vegeu-ho en la taula següent.

Taula núm.15 : Llistat d'escoles no concertades a cap nivell i nombre d'alumnes L'any 2001-2002⁴⁷

Territori	Centres	Nombre d'alumnes
Fora de Barcelona capital	SEK-Catalunya (La Garriga)	41
	Hamelin internacional (Alella)	4
	Montessori-Palau (Girona)	53
	Gressol (Terrassa)	19
	Pive (Tona)	18
BCN, Barcelona Capital	Aula	32
Total		167

Fonts: Departament d'Ensenyament.llistat d'escoles per municipis

Pensant en el nostre objecte d'estudi és important de considerar aquestes escoles. Possiblement també ho seria de tenir informació sobre aquelles que han estat concertades recentment, com les de l'Opus del Vallès o altres. Es bastant probable pensar que l'antiguitat de les escoles i la data més o menys recent de la concertació ens aclarís una mica més el panorama. d'algunes escoles on la concertació semblaria que pot amagar el seu caràcter d'elit i de prestigi.

⁴⁴ El 1970, amb la nova llei d'educació, amb l'aplicació de l'EGB i el que això va comportar respecte de l'increment d'educació a tots els nivells, el Govern, des de l'Estat opta per resoldre el problema educatiu concertant -subvencionant , els centres del sector privat -la majoria religiosos- que ja de fet asseguraven l'educació. Aquesta decisió encara avui per avui explica el mapa educatiu a Catalunya. Es cert que algunes escoles més d'elit s'hi han incorporat més tard sobretot en el decurs de l'última etapa del Govern de Convergència a Catalunya. Són aquestes les que probablement fora interessant de resseguir. Amb tot . els criteris per entrar en el concert explica que la majoria de les escoles s'hi poguessin acollir. .

⁴⁵ No ens ha estat possible accedir al llistat d'escoles no concertades. Les que figuren a la taula són només les que hem trobat consultant fitxa per fitxa en les estadístiques que publica la Conselleria d'ensenyament. Per BCN no hem trobat aquesta informació. En qualsevol cas , la majoria d'escoles amb informacions són fora de BCN: Gressol de Terrassa (Opus), SEK-Catalunya, Montessori-Palau de Girona. La Hamelin internacional d'Alella i Pive de Tona, de les quals els alumnes sumen en total 135 alumnes. A BCN només ens consta AULA. Vegeu a títol d'exemple les dades de l'Ajuntament de Barcelona en la taula de la il.lustració 13.

⁴⁶ Els càlculs fets només per les escoles detectades i a partir del nombre d'alumnes que el curs 2001-02 han aprovat les PAAU. En total 167 alumnes, sobre el total de 9.398 que consten en privades concertades són un 1.8% del total. Una xifra petita (és només per l'últim curs de batxillerat. Però de totes maneres si es consulten els annexos del primer capítol en les dades dels Ministeri pel curs 2001-2001. es pot apreciar que a Catalunya, pel conjunt del col·lectiu escolaritzat previ a la Universitats només un 4% dels alumnes ho són en escoles privades-privades, Vegeu la taula comparativa amb el resta de comunitats autònomes . Il.lustració 13

⁴⁷ Seria interessant de fer-ne una llista amb les concertades el últims 10 anys, També de veure en quina situació estan el la actualitat.

També fora interessant de destriar aquelles escoles, que independentment de la data de concertació, comparteixen factors que les inclouen en el grup d'escoles d'elit. Aquests factors giren al voltant d'una segregació que els hi és pròpia, ja sigui explícita: factors materials, econòmics, de requisits objectivables, o bé una segregació implícita: codis no escrits que es relacionen amb l'acceptació prèvia d'un tipus d'alumnat, o que s'erigeixen en barreres invisibles, però reals, que fan que per a moltes famílies algunes escoles no són abastables.

Sabem que la divisió segons la titularitat del centre no és ni de lluny d'adequada. Sabem que hi ha una distància abismal, no comparable de cap manera entre una escola privada-concertada de Sarrià, com el col·legi Betània-Patmos i una escola privada-concertada de 9 Barris, tipus les acadèmies de negoci sorgides i consolidades als anys 60 per omplir els buits que l'administració havia deixat sense omplir, Totes privades-concertades. En un cas es tracta del tipus escoles innovadores i de prestigi que han educat i eduquen a les elits del país. La concertació és una ajuda més entre les elevades despeses d'uns centres de qualitat i alt rendiment., les despeses del quals es subvenen per vies diverses ⁴⁸. En l'altre més aviat són centres per damunt de tot amb finalitat lucrativa- i que s'adeqüen al joc del mercat, en ares de treure'n els majors beneficis ⁴⁹

Entre les privades –concertades hi ha també el gruix de les escoles religioses.. Cóm dèiem a la introducció, i pensant en el batxillerat no obligatori, aquestes són unes escoles que venen d'una llarga tradició de formar a uns col·lectius que fins als anys seixantes eren minoritaris a tenir accés a l'ensenyament secundari. Escoles que s'han transformat i en la majoria de casos han continuat mantenint el prestigi d'una educació de qualitat. Però que són diferents per diverses raons. En primer lloc segons la ubicació territorial, en la mesura en que el territori descrimina els col·lectius que hi assisteixen. ⁵⁰ En segons la mena de transformacions que han anat realitzant. Per una banda segons el propi ideari, per altre, però, segons les pròpies condicions objectives dels canvis socioeconòmics i religiosos de la societat que han comportat evolucions diferents. ⁵¹

Les divisions són sempre difícils, sobretot quan se'n fan categories. De tota manera hi ha un factor, el territori, la ubicació territorial de les escoles, que, al nostre parer, pot ajudar molt a situar les diferències entre centres. A Barcelona capital, queda clar: és ben probable que les diferents escoles de Pedralbes, i Sarrià Sant Gervasi tinguin més en comú entre elles –independentment de la titularitat- que no pas les homòlogues de Nou Barris o Sant Martí. I això és així també per la resta del territori. ⁵²

El territori, la mena d'oferta educativa que comporta i la manera com condiciona l'accés d'uns col·lectius més que no pas uns altres és, al nostra parer una variable cabdal. Si més no podria ser una variable síntesis que ajudi a entendre el perquè hi ha una relació entre tipus d'escoles i nombre d'estudiants que accedeixen al batxillerat.

⁴⁸ Entre les quals les fundacions que provenen de les mateixes famílies, i encara sovint ves per on poden ser una manera de que aquestes contribueixin menys a l'erari públic.

⁴⁹ Acadèmics- amb tota mena de precarietats, laborals pels mestres, de condicions de treball, complint els mínims requerits per accedir a les subvencions del concert. Sovint sense masses inspeccions i amb adequació dubtosa a les normes de la Conselleria d'Ensenyament.

⁵⁰ Els jesuïtes, els Maristes o els escolapis tenen una llarga tradició de prestigi i d'educació de qualitat. Però no es el mateix haver anat als Jesuïtes de Sarrià o als del Clot. I el mateix passa amb la resta de territori. Fora de Barcelona les escoles de batxillerat, religioses o no són més transversals en el sentit que apleguen públic divers

⁵¹ Les Vedrunes, per exemple, tot i que el seu ideari és una condició transversal, es probable que les Vedrunes de Gràcia a BCN tinguin nivells d'exigència i qualitat diferents de les d'altres llocs o municipis.

⁵² L'èxit de la gent que hi ha és per les escoles, per la mateixa gent, per tot plegat?

Sigui com sigui, respectarem la divisió Públic-Privat, entre altres coses perquè és la divisió hegemònica i la que sembla que està al centre del debat per explicar les diferències en l'èxit educatiu. També, però, perquè hi ha un mapa escolar que fixa els centres segons el lloc de residència., que afecta més als centres de titularitat pública que no els de titularitat privada. I, perquè no, perquè aquesta divisió públic-privat afecte més a unes famílies que no a unes altres.

Però, i per damunt de tot el territori serà la variable que contemplarem junt amb la titularitat dels centres. La circumstància de disposar d'informació de totes i cadascuna de les escoles dels distints àmbits territorials ens permetrà matissar i/o completar la informació de les xifres agregades.

4.2.1 Àmbits territorials: Distribució dels alumnes segons la titularitat del centre

Catalunya: Batxillerat en centres privats: 43.49% del alumnes, Una mitjana que varia significativament segons les àrees territorials

La història i el conseqüent desenvolupament del país sembla plasmar-se en la mena de variacions que es poden comprovar resseguint el país. Vegem-ne una primera taula

Taula núm. 16.

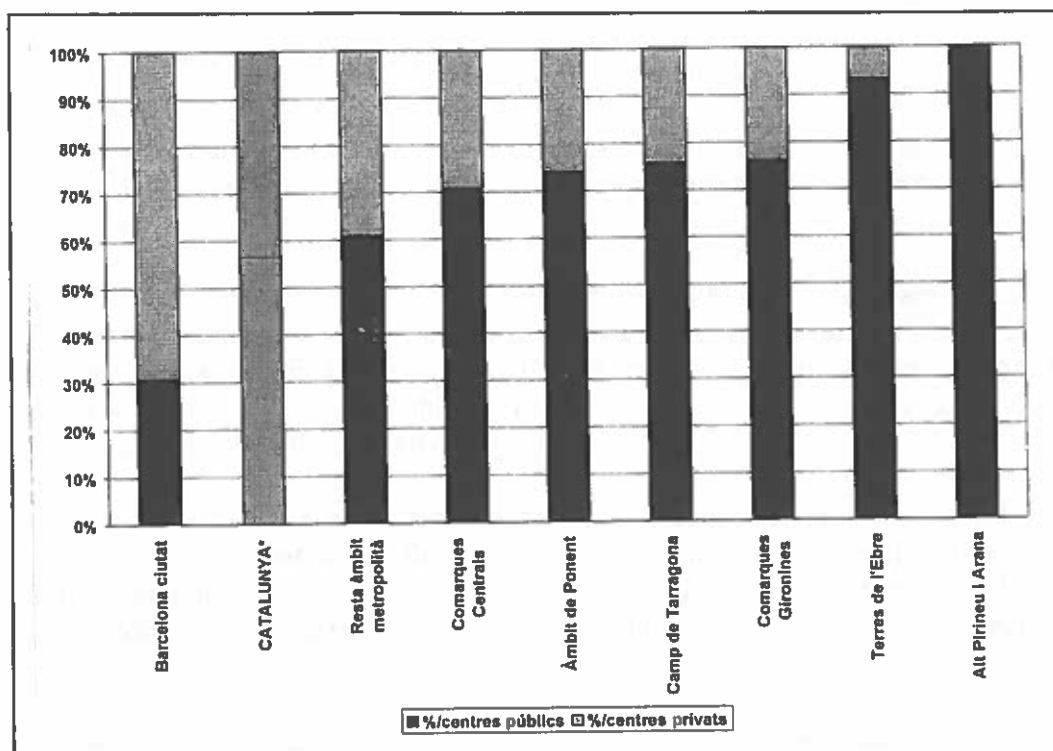
Alumnes que han superat les PAAU segons el tipus de centre de procedència (2001). Àmbits territorials

Àmbit territorial	Centres públics		Centres privats		Total alumnes
	Nº alumnes	%/total	Nº alumnes	%/total	
Alt Pirineu i Aran	175	100,0%	0	0,0%	175
Àmbit de Ponent	815	68,1%	382	31,9%	1.197
Barcelona ciutat	2.064	30,9%	4.621	69,1%	6.685
Camp de Tarragona	1.172	75,9%	373	24,1%	1.545
Comarques Centrals	1.081	70,9%	444	29,1%	1.525
Comarques Gironines	1.491	76,2%	465	23,8%	1.956
Resta àmbit metropolità	4.919	60,9%	3.154	39,1%	8.073
Terres de l'Ebre	450	93,4%	32	6,6%	482
CATALUNYA*	12.167	56,2%	9.471	43,8%	21.638

- Exclou els casos que figuren sense localitzar

Les dades mostren les escoles on els alumnes de Catalunya han cursat el Batxillerat, o si més no, l'últim any de Batxillerat. No ens diuen res respecte de la trajectòria, on han cursat l'ESO i/o l'educació primària. Però semblen prou il·lustratives i visualitzen una realitat amb presència important dels centres privats.

Gràfic VII. Procedència dels estudiants de les PAAU segons àmbits territorials (2001)

Les xifres, mesurant la totalitat dels alumnes que accedeixen a la universitat, ens diuen que un 43.49% hi accedeixen des de l'escola privada. És una xifra important. També ho és que aquest percentatge està diferentment distribuït en el territori. S'hi poden fer algunes observacions significatives.

a) En primer lloc sembla que l'oferta educativa d'escoles de qualitat i prestigi a Barcelona i al voltant de Barcelona, expliqui els percentatges elevadíssims d'aquests dos àmbits territorials. A Barcelona capital el percentatge d'alumnes escolaritzats en centres privats és elevadíssim: un 69.1% i, després, tot i que a una certa distància, cal també considerar l'àrea metropolitana on aquest percentatge és d'un 39.1%.⁵³ És probable que tingui a veure amb l'oferta de més centres educatius de titularitat privada. També amb una major demanda d'aquest tipus de centres.

b) En segon lloc, dir que a l'extrem oposat hi trobem els àmbits territorials sense capital provincial: L'ALT Pirineu-Aran i Les Terres de l'Ebre, que coincideixen amb la ínfima o nul·la presència de centres privats on cursar el batxillerat no obligatori. La resta d'àmbits territorials –Comarques centrals, Terres de Ponent, camp de Tarragona i comarques gironines– amb una distància important respecte de la mitjana, es mostren com uns territoris on el sector públic hi és més present, almenys pel que fa al batxillerat no obligatori.

⁵³ les xifres provenen dels centres. En el cas del Vallès oriental i occidental, l'ubicació de macro-escoles de l'Opus fa un biaix respecte del conjunt del territori

La primera fotografia ens ofereix una Catalunya dividida entre una capital Barcelona i una àrea metropolitana on sembla que l'escolaritat en centres privats és considerable. I una altre on els alumnes provenen més aviat -en majors percentatges- dels centres públics.

Una foto que hauríem de matissar o si més no de contextualitzar.

D'entrada caldria veure si les mitjanes amaguen o no disparitats territorials. Ho farem contemplant Barcelona, els seus barris i districtes per separat i les comarques de cada àmbit territorial.

Després, si els resultats per àmbits territorials petits, districtes i comarques és pot contextualitzar, comparant-ho amb l'oferta educativa dels centres on s'hi pot cursar el batxillerat no obligatori. En efecte, el sistema educatiu a Catalunya mostra com la procedència d'un centre privat o públic es relaciona en primer lloc amb l'existència o no d'aquests centres que imparteixen el batxillerat no obligatori.

La nova llei d'educació ha comportat una reorientació dels centres privats. Només aquells que ja impartien batxillerat fins a COU han continuat fins al final d'etapa, Una majoria imparteixen cursos o bé fins a final de l'educació primària o fins al final de l'ESO, amb recorreguts que deriven cap a d'altres centres privats. També amb opció al sector públic.

En general aquesta reorientació i adequació a la LOGSE amb el conseqüent traspàs des dels 12 anys o des del 16 és més notòria en aquelles comarques i/o àrees territorials on l'oferta educativa privada de qualitat per el batxillerat no obligatori és més minsa, sovint inexistent.

També, i aquesta seria una hipòtesi a provar, és possible que sigui en aquestes comarques, on s'hi donin unes condicions de possibilitat perquè els instituts del sector públic puguin impartir un ensenyament més de qualitat.⁵⁴

4.2.2 Barcelona Capital : Origen de centres privats per Districtes i barris.

Una distribució desigual: Entre el 81% a Sarrià Sant Gervasi i el 29.3% a Sant Martí

⁵⁴ Un públic més transversal. Uns estudiants menys conflictius (amb menys problemàtiques d'entorn) i que allò que els defineix és una aptitud positiva davant dels estudis, També la poca competitivitat amb d'altres centres educatius privats i/o religiosos. En definitiva que són centres, els públics que s'erigeixen per a molts com a models de referència, objecte d'elecció. Exemple Les Garrigues. L'Institut de la capital Les Borges és més preferit que el centre de capellans, també de més fàcil accés respecte dels centres alternatius de Lleida, només a 20 quilòmetres. Exemple paradigmàtic que es repeteix en d'altres comarques.

Taula núm 17. Alumnes que han superat les PAAU
segons el tipus de centre de procedència (2001). Barcelona

Districte	Centres públics		Centres privats		Total alumnes
	N ^a alumnes	%/total	N ^a alumnes	%/total	
Ciutat Vella	94	35,5%	171	64,5%	265
Eixample	303	21,9%	1.079	78,1%	1.382
Sants-Montjuïc	172	50,9%	166	49,1%	338
Les Corts	180	24,6%	551	75,4%	731
Sarrià-Sant Gervasi	340	19,0%	1.447	81,0%	1.787
Gràcia	113	31,0%	252	69,0%	365
Horta-Guinardó	212	39,0%	332	61,0%	544
Nou Barris	201	58,1%	145	41,9%	346
Sant Andreu	145	29,2%	352	70,8%	497
Sant Martí	304	70,7%	126	29,3%	430
TOTAL Barcelona	2.064	30,9%	4.621	69,1%	6.685

Analitzar la importància de la distribució desigual d'accés a la universitat segons els districtes de Barcelona caldria fer-ho a partir de monografies detallades aprofundint en la composició i origen de la gent de les escoles. La mobilitat dins de Barcelona i entre Barcelona i els seus voltants és un fet.

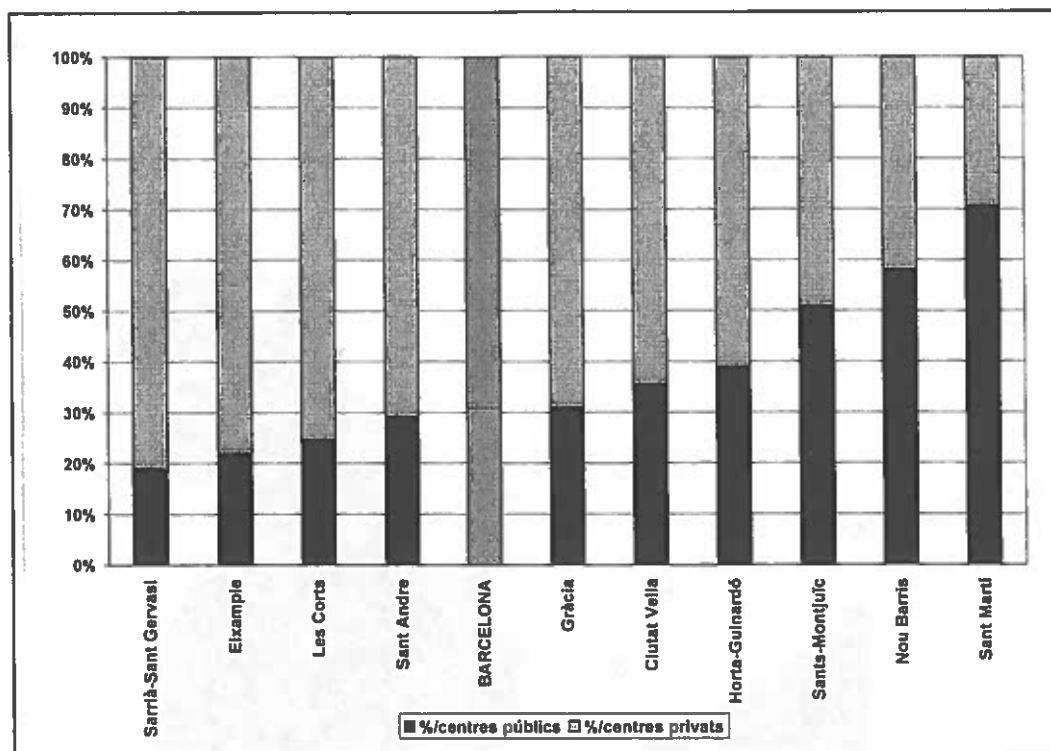
Amb tot, les xifres de les PAAU ens mostren que en aquells districtes on hi ha més escoles privades, es també on es major el percentatge de joves que accedeixen a la Universitat via les PAAU. Es cert, i sembla provat que l'existència d'una oferta educativa explica aquests resultats. Les possibilitats de mobilitat ens pot fer creure que aquests centres es nodreixen de gent de tot Barcelona. Segurament es cert que a més a més de la gent del barri, un percentatge prové d'altres districtes. Però segurament també ho és que cal pensar en una equivalència entre la gent que viu prop de les escoles i l'assistència als centres. I que aquest percentatge de gent de fora, llevat de les escoles de més prestigi i on hi va gent d'arreu, no és prou important com per treure importància a una mapa de la ciutat marcat per la desigualtat.⁵⁵

Un mapa desigual que es visualitza en primer lloc pels percentatges de gent que – independent del sector públic o privat- accedeix a la universitat. Desigual també respecte de les escoles de procedència i , si es vol, de la possibilitat que la gent té d'accedir a segons quines escoles.

El gràfic de Barcelona, sembla un gràfic invertit respecte del dels àmbits territorials de Catalunya. Però s'hi pot observar com el 69.1% d'accidència a l'escola privada varia segons els districtes i barris.

⁵⁵ Cada territori les seves escoles i la seva gent ,es a dir la mena d'escoles que toquen segons el perfil de la població que hi habita.

Gràfic VIII. Procedència dels estudiants de les PAAU (tipus de centre privat o públic)
Districtes de Barcelona ciutat (2001)

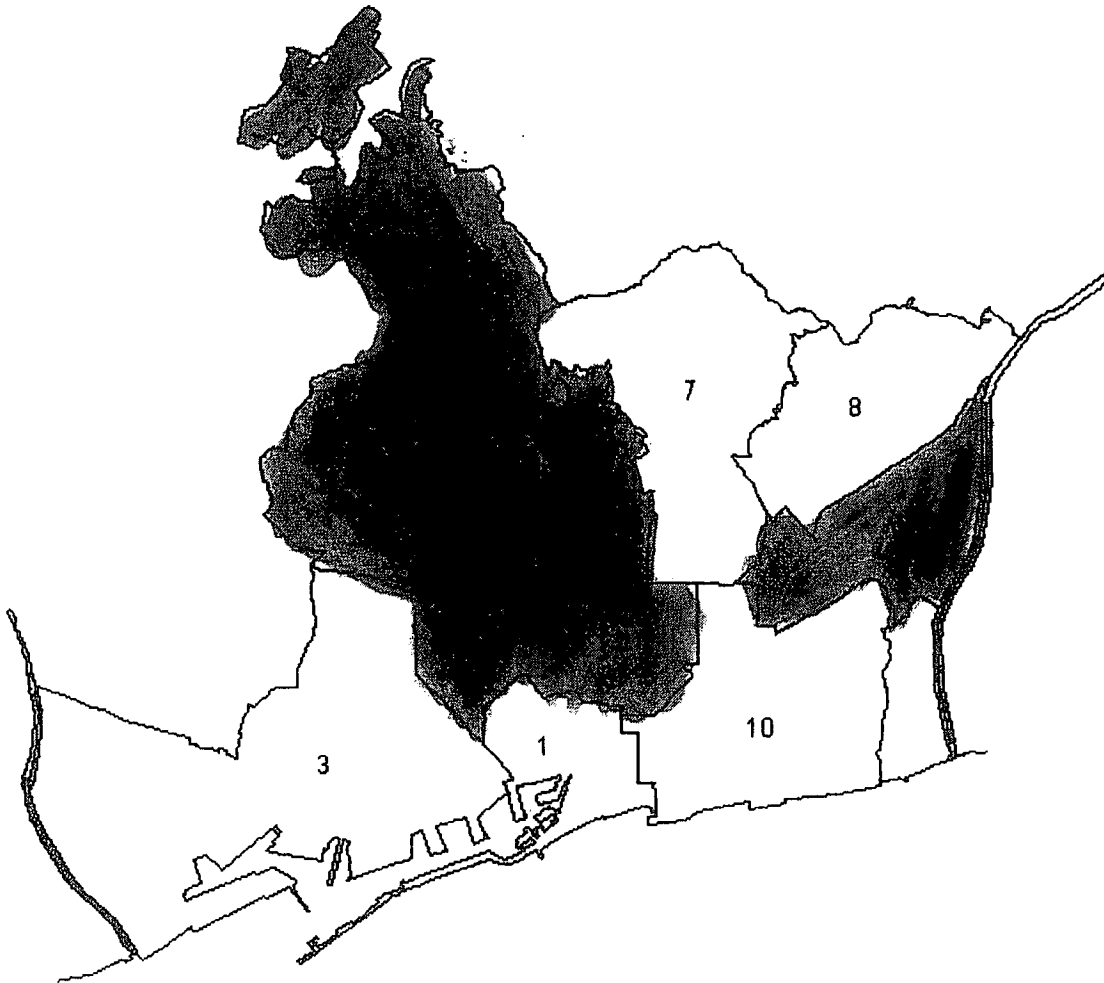
Es significatiu l'elevat percentatge de joves escolaritzats a l'escola privada a Sarrià, i a l'Eixample. Ho es també el de Sant Andreu, barri amb una llarga tradició obrera i de presència d'escoles religioses de llarga tradició. I, a l'extrem oposat ens hauria de fer pensar el minso percentatge de Sant Martí, 9 Barris i Sants, on aquí sí, per una banda la menor oferta educativa de centres privats religiosos junt amb la major presència de centres privats de negoci, podrien explicar que amb major proporció els estudiants provinquin de centres públics.⁵⁶

I la pregunta recurrent, la desigualtat d'accés s'explica per la menor oferta educativa de qualitat, o la qualitat entesa com a major o menor percentatge d'accés a la universitat té més a veure amb la gent que viu als barris i amb les pròpies condicions objectives d'existència que són les més explicatives de la rendibilitat dels centres educatius?

⁵⁶ A 9 Barris, dels 7 centres privats d'on provenen els joves universitaris, tres són acadèmies de negoci que estan ubicades en barris marginals. A Sant Andreu, com succeeix a Horta-Guinardó compta amb escoles religioses de llarga tradició, i que tenen prestigi sobretot en aquells centres ubicats al nord de la ciutat.

núm.4

BCN: Districtes amb més del 69.1% d'alumnes que procedeixen de l'escola privada

- 1 Ciutat Vella
- 2 Eixample
- 3 Sants-Montjuïc
- 4 Les Corts
- 5 Sarrià-Sant Gervai
- 6 Gracià
- 7 Horta-Guinardó
- 8 Nou Barris
- 9 Sant Andreu
- 10 Sant Martí

4.2.3. Les comarques: de la privada (ESO) a la pública (IES) al Batxillerat
La oferta educativa i el percentatge d'escolarització del batxillerat en centres públics
o privats.

Entre 73% en centres privats al Solsonès i un 0% a algunes comarques

Una primera ullada a les dades comarcals relativitza molt les xifres que mostraven els àmbits territorials. Sembla confirmar-se la importància de la oferta educativa.

En algunes comarques, com el Solsonès, es fa evident la importància d'un centre de llarga tradició privat –concertat l'escola Castellvell⁵⁷ d'on provenen la majoria d'alumnes que accedeixen a la universitat, dels 37 alumnes, 27, el 73% provenen de l'escola Castellvell que aplega els estudiants de la comarca. Només 10, el 27%, són del IES Francesc Ribalta. El cas contrari és pot trobar en aquelles comarques on no hi han centres on cursar el batxillerat no obligatori, i on només l'Institut/s aplega/guen els estudiants de la comarca. Aquest és el cas de les comarques de l'Alt Pirineu-Aran. També de La Segarra, les Garrigues o el priorat i la Conca de Barberà. O de les Terres de l'Ebre on només el Baix Ebre, Tortosa, compta amb escoles privades concertades que fan el batxillerat⁵⁸.

En qualsevol cas, la taula i el gràfic, mostren la relació entre batxillerat no obligatori i centres públics. Sobretot, però en aquelles comarques amb menys oferta, o nul·la de centres privats de prestigi.

La visualització del gràfic, pot induir a visions errònies. Fixem-nos com totes aquelles comarques amb un pes demogràfic més important estan al voltant de la mitjana del 42% d'ensenyament privat.

⁵⁷ Esc Castellvell, mixta, resultat d'una unió entre diverses comunitats religioses d'ensenyament....

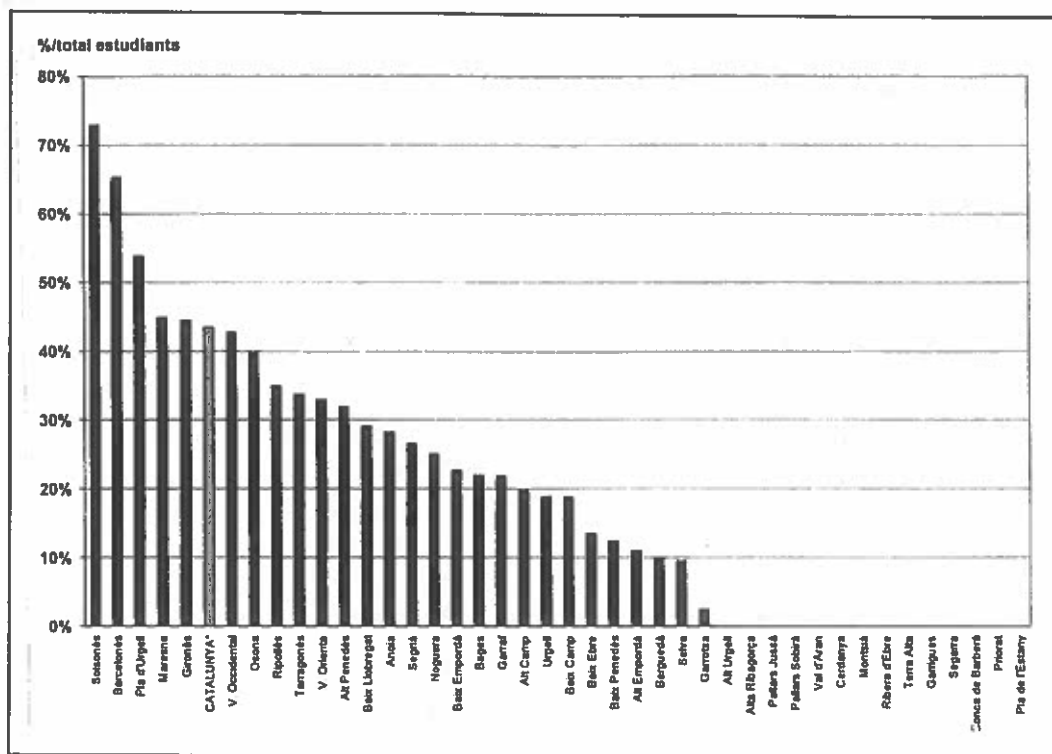
⁵⁸ Baix Ebre, Tortosa, el col·legi diocesà Sagrada Família i el col·legi Teresiano, amb 32 alumnes, 13,5% del alumnes. Però amb més importància del centres públics, 7 en total, repartits en els municipis importants, que en total sumen 205 alumnes (el 86.5% de la comarca)

Taula 18 Alumnes que han superat les PAAU segons el tipus de centre de procedència (2001).
Comarques

Comarques	Centres públics		Centres privats		Total alumnes
	Nº alumnes	%/total	Nº alumnes	%/total	
Alt Camp	102	80,3%	25	19,7%	127
Alt Empordà	275	89,0%	34	11,0%	309
Alt Penedès	203	68,1%	95	31,9%	298
Alt Urgell	47	100,0%	0	0,0%	47
Alta Ribagorça	13	100,0%	0	0,0%	13
Anoia	265	71,8%	104	28,2%	369
Bages	406	78,1%	114	21,9%	520
Baix Camp	420	81,2%	97	18,8%	517
Baix Ebre	205	86,5%	32	13,5%	237
Baix Empordà	178	77,4%	52	22,6%	230
Baix Llobregat	1.183	71,0%	483	29,0%	1.666
Baix Penedès	120	87,6%	17	12,4%	137
Barcelonès	807	51,05%	774	48,95%	1581
Barcelona capital	2064	30,90%	4621	69,10%	685
Berguedà	117	90,0%	13	10,0%	130
Cerdanya	36	100,0%	0	0,0%	36
Conca de Barberà	51	100,0%	0	0,0%	51
Garraf	240	78,2%	67	21,8%	307
Garrigues	27	100,0%	0	0,0%	27
Garrotxa	159	97,5%	4	2,5%	163
Gironès	389	55,6%	311	44,4%	700
Maresme	553	55,1%	450	44,9%	1.003
Montsià	149	100,0%	0	0,0%	149
Noguera	78	75,0%	26	25,0%	104
Osona	283	60,3%	186	39,7%	469
Pallars Jussà	53	100,0%	0	0,0%	53
Pallars Sobirà	8	100,0%	0	0,0%	8
Pla de l'Estany	110	100,0%	0	0,0%	110
Pla d'Urgell	42	46,2%	49	53,8%	91
Priorat	19	100,0%	0	0,0%	19
Ribera d'Ebre	69	100,0%	0	0,0%	69
Ripollès	56	65,1%	30	34,9%	86
Segarra	48	100,0%	0	0,0%	48
Segrià	495	64,0%	278	36,0%	773
Selva	324	90,5%	34	9,5%	358
Solsonès	10	27,0%	27	73,0%	37
Tarragonès	460	66,3%	234	33,7%	694
Terra Alta	27	100,0%	0	0,0%	27
Urgell	125	81,2%	29	18,8%	154
Vallès Occidental	1.319	57,3%	984	42,7%	2.303
Vallès Oriental	614	67,1%	301	32,9%	915
Val d'Aran	18	100,0%	0	0,0%	18
CATALUNYA*	12.167	56,2%	9.471	43,8%	21.638

* Exclou els casos que figuren sense localització.

Gràfic IX. Proporció d'estudiants de les PAAU provinents de centres privats (2001). Comarques

Un gràfic , que mostra com les àrees amb més pes demogràfic, Barcelonès i àrea metropolitana, i les comarques amb capitals provincials- que coincideixen també amb existència de centres universitaris i tradició història i administrativa, compten , com a mínim, cas del Segrià, amb prop d'un 30% al sector privat.

Una petita tipologia elaborada des d'aquestes dades ajuda a veure més clar la distribució per territoris.

Taula núm. 19

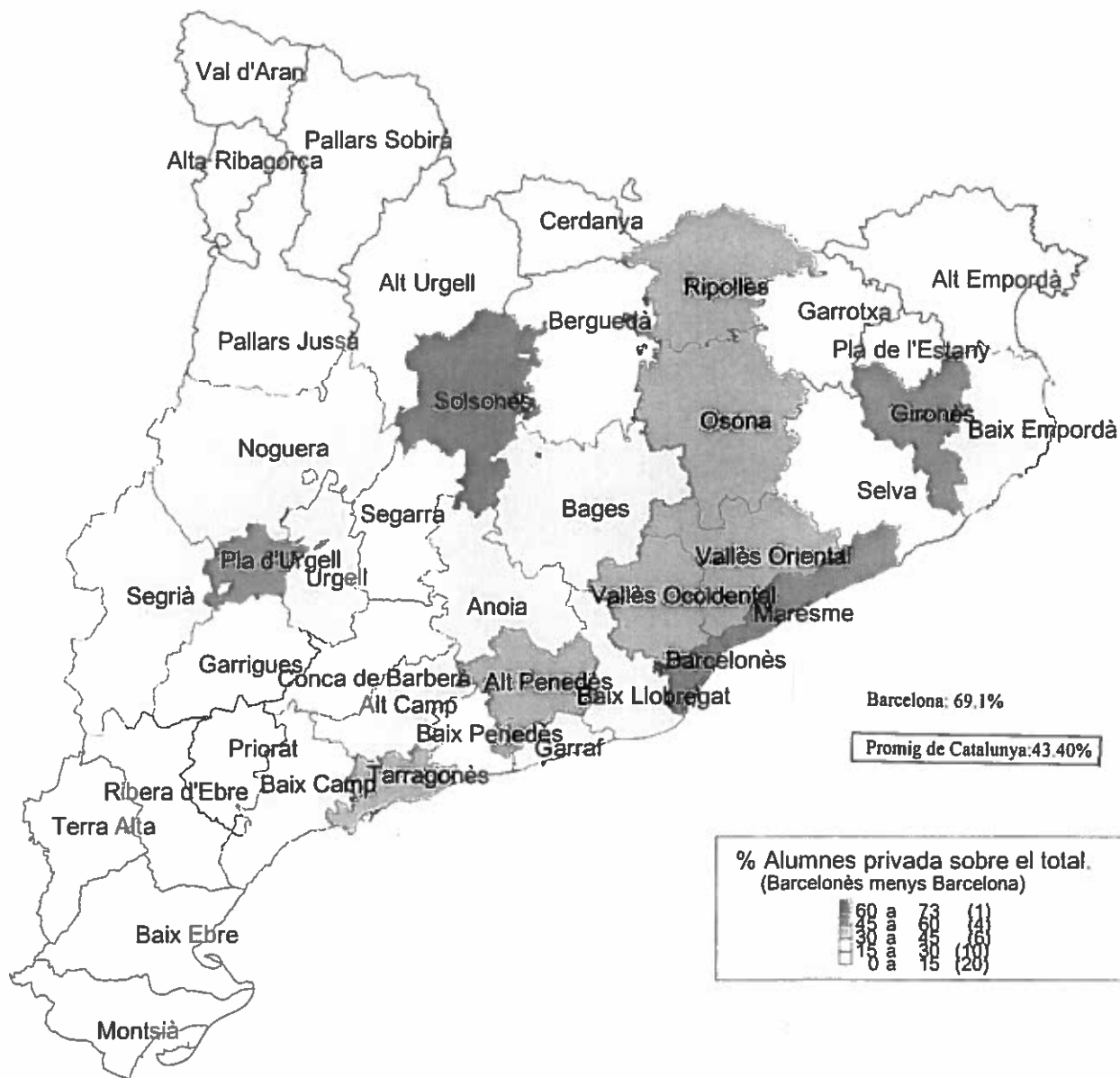
Una tipologia de les comarques segons la importància del centres públics/privats on s'hi cursa el batxillerat % per cada comarca de l'alumnat escolaritzat en centres privats, respecte del total d'alumnes que han superat les PAAU. 2001

Mitjana de Catalunya: 43.8%

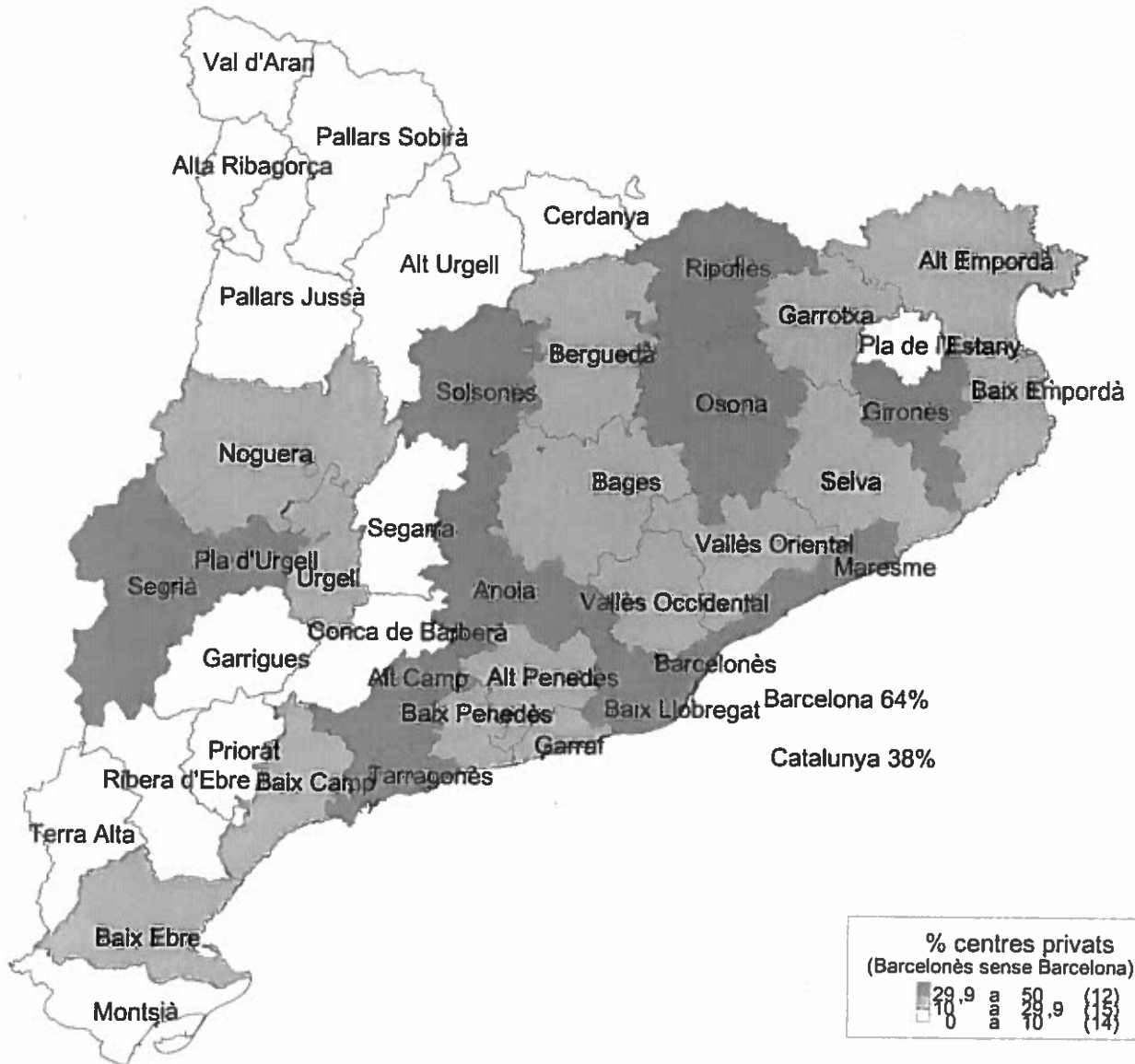
Percentatge de privat sobre el total.	Municipis	Àmbits territorials
0%	Pla de l'Estany (0%) Priorat (0%) Conca de Barberà (0%) Ribera d'Ebre(0%) Terra Alta(0%) Montsià (0%) Les Garrigues (0%) Segarra (0%) Alt Urgell (0%) Alta Ribagorça (0%) Cerdanya (0%) Pallars Jussà (09%) Pallars Sobirà(0%) Vall D'Aran (0%)	Comarques gironines Camp de Tarragona Camp de Tarragona Terres de l'abret Terres de l'Ebre Terres de l'Ebre Terres de Ponent Terres de Ponent Alt Pirineu-Aran Alt Pirineu-Aran Alt Pirineu-Aran Alt Pirineu-Aran Alt Pirineu-Aran Alt Pirineu-Aran
0.1 a 8%	Garrotxa (2.5%)	Comarques gironines
8.1 al 18%	Alt Empordà (11%) La Selva (9.5%) Baix Penedès (12.4%) Baix Ebre (13.5) Berguedà (10%)	Comarques gironines Comarques gironines Camp de Tarragona Terres de l'Ebre Comarques centrals
18.1 al 28%	Garraf ((21.8%) Baix Empordà (22.6) Baix Camp(18.8%) Alt Camp (19.7%) Noguera (25%) Segrià(26.5%) Urgell (18.8%) Anoia(28.2%) Bages(28.2%)	Àmbit metropolità Comarques gironines Camp de Tarragona Camp de Tarragona Terres de Ponent Terres de Ponent Terres de Ponent Comarques centrals Comarques centrals
28.1 al 38	Alt Penedès (31.9%) Baix Llobregat (29%) Vallès Oriental (32.9%) Ripollès (34.9%) Tarragonès (33.7%)	Àmbit metropolità Àmbit metropolità Àmbit metropolità Comarques gironines Camp de Tarragona
38.1 al 48	Maresme (44.9) Vallès occidental(42.7%) Gironès (44.4%) Osona (39.7%)	Àmbit metropolità Àmbit metropolità Comarques gironines Comarques centrals
48.1 al 58	Barcelonès(sense BCN)55.28) Pla d'Urgell (53.8%)	Àmbit metropolità Terres de ponent
+ del 58%	Solsonès (73%) Barcelona capital(69.1%)	Comarques centrals Àmbit metropolità

Mapa núm 5

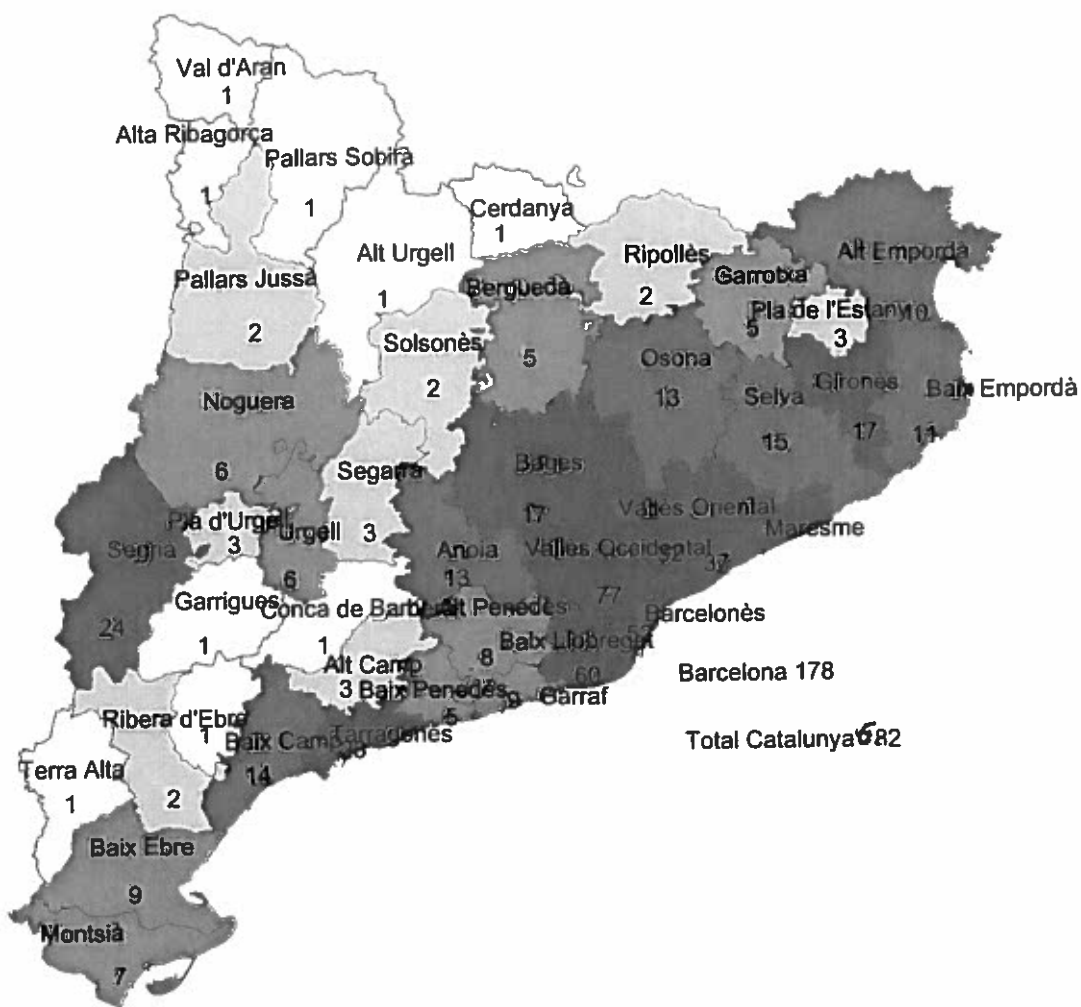
% d'alumnes de les PAAU provinents de l'escola privada sobre el total d'alumnes de les PAAU.
Distribució per comarques (2001)

Mapa núm. 6
 Proporció de centres privats de secundària sobre el total de centres.
 Distribució per comarques.(2001)

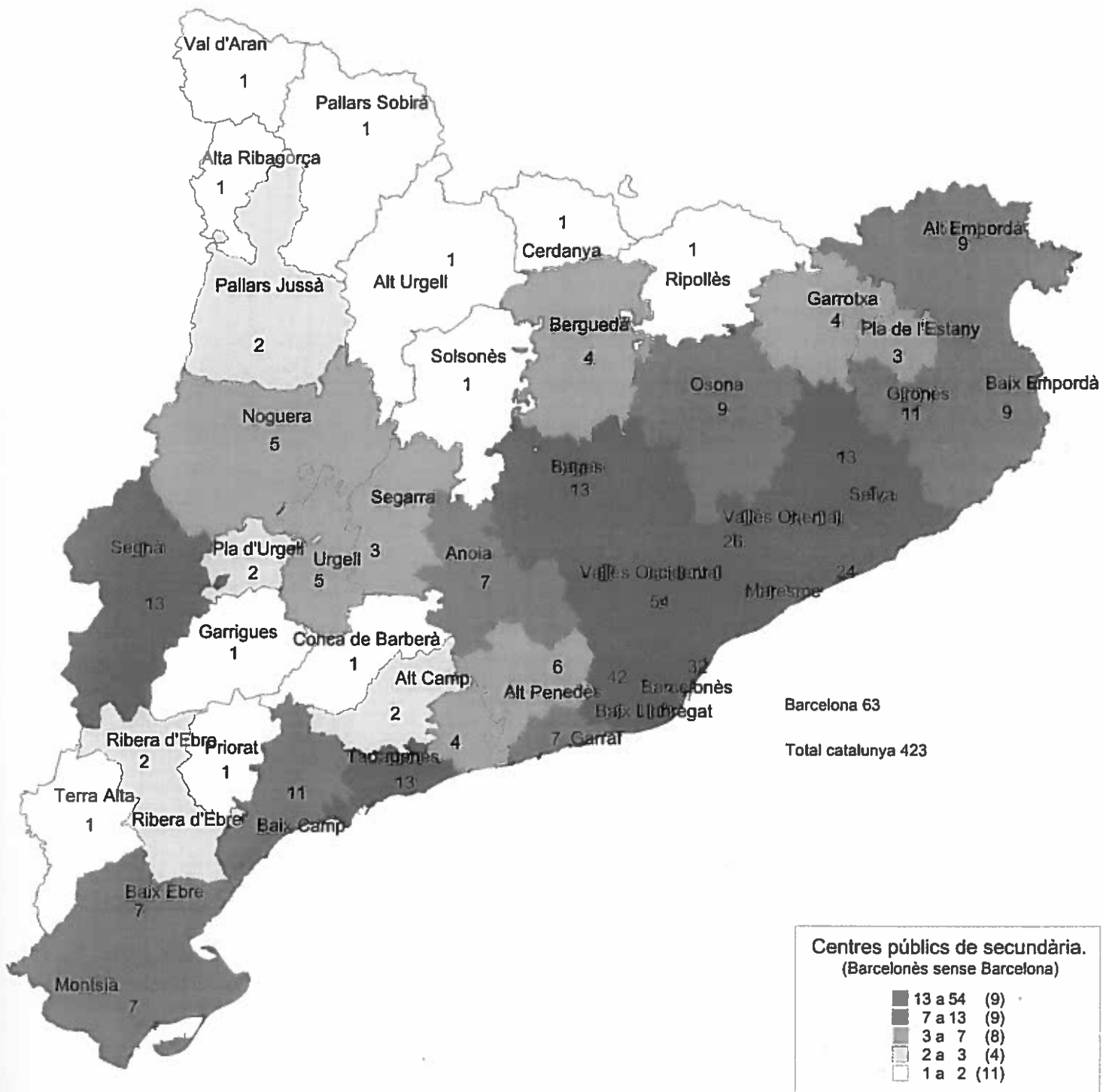

Mapa núm. 7
 Mapa de centres de secundària. Catalunya

Centres de secundària (Barcelonès sense el Barcelona)	
■	17 a 77 (9)
■	10 a 17 (6)
■	5 a 10 (9)
■	2 a 5 (8)
■	1 a 2 (9)

Mapa núm. 8
 Mapa de centres públics de secundària. Catalunya

II. Il·lustració núm. 5

Centres i alumnes de secundària per sectors públic i privat. Vegueries i Comarques i BCN
 PAAU 2001 Taula base.

Comarques	Centres públics		Centres privats		Total	vegueria	total centre	% Centres Privats	% Centres Púb
	Nº alumnes	%/total	Nº alumnes	%/total					
BCN	63	2064	30,9%	115	4621	1	178	64,61	35,39
Barcelona	32	807	51,05%	20	774	1	52	38,46	61,54
Maresme	24	553	55,10%	13	450	1	37	35,14	64,86
Vallès Occidental	54	1.319	57,30%	23	984	1	77	29,87	70,13
Vallès Oriental	26	614	67,10%	6	301	1	32	18,75	81,25
Alt Penedès	6	203	68,10%	2	95	1	8	25,00	75,00
Baix Llobregat	42	1.183	71,00%	18	483	1	60	30,00	70,00
Garraf	7	240	78,20%	2	67	1	9	22,22	77,78
Gironès	11	389	55,60%	6	311	2	17	35,29	64,71
Ripollès	1	56	65,10%	1	30	2	2	50,00	50,00
Baix Empordà	9	178	77,40%	2	52	2	11	18,18	81,82
Alt Empordà	9	275	89,00%	1	34	2	10	10,00	90,00
Selva	13	324	90,50%	2	34	2	15	13,33	86,67
Garrotxa	4	159	97,50%	1	4	2	5	20,00	80,00
Pla de l'Estany	3	110	100,00%	0	0	2	3	0,00	100,00
Tarragonès	13	460	66,30%	10	294	3	23	43,48	56,52
Baix Camp	11	420	81,20%	3	97	3	14	21,43	78,57
Alt Camp	2	102	80,30%	1	25	3	3	33,33	66,67
Baix Penedès	4	120	87,60%	1	17	3	5	20,00	80,00
Conca de Barberà	1	51	100,00%	0	0	3	1	0,00	100,00
Priorat	1	19	100,00%	0	0	3	1	0,00	100,00
Baix Ebre	7	205	86,50%	2	32	4	9	22,22	77,78
Montsià	7	149	100,00%	0	0	4	7	0,00	100,00
Ribera d'Ebre	2	69	100,00%	0	0	4	2	0,00	100,00
Terra Alta	1	27	100,00%	0	0	4	1	0,00	100,00
Ria d'Urgell	2	42	46,20%	1	49	5	3	33,33	66,67
Segrià	13	495	73,50%	11	278	5	24	45,83	54,17
Noguera	5	78	75,00%	1	26	5	5	16,67	83,33
Urgell	5	125	81,20%	1	29	5	6	16,67	83,33
Garrigues	1	27	100,00%	0	0	5	1	0,00	100,00
Segarra	3	48	100,00%	0	0	5	3	0,00	100,00
Solsonès	1	10	27,00%	1	27	6	2	50,00	50,00
Osona	9	283	60,30%	4	186	6	13	30,77	69,23
Anoia	7	265	71,80%	6	104	6	13	46,15	53,85
Bages	13	406	78,10%	4	114	6	17	23,53	76,47
Berguedà	4	117	90,00%	1	13	6	5	20,00	80,00
Alt Urgell	1	47	100,00%	0	0	7	1	0,00	100,00
Alta Ribagorça	1	13	100,00%	0	0	7	1	0,00	100,00
Cerdanya	1	36	100,00%	0	0	7	1	0,00	100,00
Pallars Jussà	2	53	100,00%	0	0	7	2	0,00	100,00
Pallars Sobirà	1	8	100,00%	0	0	7	1	0,00	100,00
Val d'Aran	1	18	100,00%	0	0	7	1	0,00	100,00
CATALUNYA*	423	12.167	56,60%	259	9471	21638	682	37,98	62,02

5.Un apunt sobre les escoles privades religioses: importància i característiques

Introducció:

L'escola religiosa:un paper rellevant dins de l'escola privada -concertada

La procedència dels estudiants de l'escola pública o privada ens dibuixa un mapa seguint una mena de zones concèntriques. Barcelona és el nucli amb major presència d'escoles privades-concertades⁵⁹, que coincideix amb les escoles religioses de prestigi, les privades laiques d'elit i les de negoci. Una distribució que també es pot trobar en la resta del territori de l'àmbit metropolità, amb major o menor presència d'escoles de prestigi, religioses o no i de les de negoci segons la composició de la població.

Es rellevant constatar que la presència i implantació de les escoles privades segueix les coordenades socioeconòmiques de la població que hi habita. També ho és de comprovar que entre les escoles privades, les de titularitat religiosa hi tenen una importància cabdal⁶⁰, En aquest epígraf mostrarem amb xifres aquesta importància.

5.1 Les xifres globals de Catalunya:

Del total d'alumnes de les PAAU un 29.56% provenen de centres religiosos

⁵⁹ També de les privades-privades

⁶⁰ Titularitat religiosa, sempre a partir de la inscripció de l'escola com a resultat de la pertinença a institucions, comunitats i/o organitzacions auto-definides com a tals. Una altra cosa és l'ideari d'algunes escoles inscrites com no religioses en el sentit abans esmentat, però que el seu ideari i/o els prohoms, o les persones que les han fundat sí que es manifesten com a cristianes, o si més no d'inspiració cristiana. En aquest darrer cas estan incloses en la categoria de no-religioses. Com sempre caldrien anàlisis més detallades i precises. Però el tall entre comunitats i/o institucions religioses sembla pertinent ja que ens remet al concepte de xarxa d'escoles segons ideari-diferent del d'escola cas particular.

Taula núm.20

Catalunya: Centres i alumnes del sector públic i privat
PAAU 2001

	Centres	%sobre total		Alumnes	%sobre total	
Sector Públic	423	62.02%	Total centres públics % 423 62.02	12.167	56.23%	Total alumnes Públics % 12.167 56.23%
Sector Privat religiós	158	23.17%		6.396	29.56%	
Sector privat laic	101	14.81%	Total centres privats % 259 37.98	3.075	14.21%	Total alumnes Privada % 9.471 43.77%
Total Catalunya	682	100%	682 100%	21.638	100%	21.638 100%

Catalunya: Del total d'alumnes dels centres privats, un 67.53% ho són de centres privats religiosos

Taula núm. 20. Bis

Catalunya: Centres i alumnes del sector privat segons l'adscripció religiosa o laica del centre. PAAU 2001

	Centres	%	Alumnes	%
Sector privat religiós	158	61%	6.396	67.53%
Sector privat laic	101	39%	3.07	32.47%
Total sector privat a Catalunya	259	100%	9.471	100%

Tant si es contempla per centres, com per alumnes el predomini de l'ensenyament religiós en l'àmbit de les escoles privades-concertades sembla evident. Del 43.40% dels alumnes que provenen de l'escola privada, un 67.53% ho fan de centres religiosos. Ras i curt això vol dir que de cada 10 alumnes dels centres privats quasi 7 ho són de centres privats religiosos.

Es també rellevant contemplar la importància de l'escola religiosa respecte del total dels alumnes que arriben a la Universitat. Com és pot apreciar a la taula 20, del total d'alumnes que acaben les PAAU, prop d'un 30% (29.56%) provenen de centres religiosos. Així doncs, quasi 3 de cada 10 alumnes que el curs 2001-02 tenen plaça a la Universitat han estat formats en escoles religioses.

Aquesta proporció varia segons els distints àmbits territorials. Tot sembla indicar que l'escola religiosa, allà on està implantada, aplega una bona part dels futurs estudiants universitaris.

5.2 Els àmbits territorials

L'anàlisi per àmbits territorials mostra grans diferències respecte del 29.56% de la mitjana de Catalunya. A Barcelona capital en són 44.3% del total els alumnes escolaritzats en la privada religiosa. També si es contempla la importància dins de l'escola privada, és pot observar com el 67.53% que l'escola religiosa representa dins de l'escola privada a Catalunya esdevé un 100% en alguns àmbits, i està al voltant del 90% en uns altres.

Vegeu la distribució, segons els àmbits territorials. Primer dels centres. A continuació la distribució dels alumnes segons el tipus d'escola: pública, privada religiosa i privada laica per tal de discernir la importància de l'escolaritat religiosa respecte del total de l'alumnat. Finalment, a partir de les xifres de l'escolaritat privada comprovarem la importància que hi té l'escolaritat religiosa, tant en nombre de centres com en nombre d'alumnes.

5.2.1. Els centres, distribució i importància segons la titularitat

Taula 21.

Àmbits territorials. Centres públics i centres privats. Absoluts i percentatges
PAAU 21001

AMBITS TERRITORIALS	Centres públics	% Centres Públics	Centres privats	% Centres Privats	TOTAL
CENTRES		públics	privats	privats	centres
BCN	63	35,39	115	64,61	178
ÀMBIT METROPOLITÀ	191	69,45	84	30,55	275
COM. GIRONINES	50	79,37	13	20,63	63
CAMP DE TARRAGONA	32	68,09	15	31,91	47
TERRES DE L'EBRE	17	89,47	2	10,53	19
TERRES DE PONENT	29	67,44	14	32,56	43
COMARQUES CENTRALS	34	68,00	16	32,00	50
ALT PIRINEU-ARAN	7	100,00	0	0,00	7
TOTAL	423	62,02	259	37,98	682

Taula 22.

Àmbits territorials. Centres públics, centres privats religiosos i centres privats laics
PAAU 2001

AMBITES TERRITORIALS	Centres	Centres	Centres	TOTAL
CENTRES	Públics	Privats	Privats	centres
		Religiosos	laics	
BCN	63	64	51	178
Resta AMBIT METROPOLITA	191	46	38	275
COM. GIRONINES	50	11	2	63
CAMP DE TARRAGONA	32	13	2	47
TERRES DE L'EBRE	17	2	0	19
TRRES DE PONENT	29	11	3	43
COMARQUES CENTRALS	34	11	5	50
ALT PIRINEU-ARAN	7	0	0	7
TOTAL	423	158	101	682

5.2.2. Els alumnes. Distribució segons el tipus d'escola, escola pública, escola privada religiosa i escola privada laica.

Taula 23.

Ambits territorials. Alumnes del sector públic, del sector privat religiós i dels sectors privats laics. Absoluts i percentatges. Absoluts
PAAU, 2001

AMBITES TERRITORIALS	alumnes	Alumnes	Alumnes	total
alumnes	sector	sector	sector	alumnes
	públic	privat	privat	
		religiosos	laic	
BCN	2.064	2956	1665	6.685
Resta MBIT METROPOLITA	4.919	1957	1197	8.073
COM. GIRONINES	1.491	402	63	1.956
CAMP DE TARRAGONA	1.172	347	26	1.545
TERRES DE L'EBRE	450	32	0	482
TRRES DE PONENT	815	352	30	1.197
COMARQUES CENTRALS	1.081	350	94	1.525
ALT PIRINEU-ARAN	175	0	0	175
TOTAL	12.167	6396	3075	21.638

Taula 24.

Ambits territorials. Alumnes del sector públic, dels sectors privat religiós i del sector privat laic. Absoluts i percentatges. (*)

PAAU, 2001

AMBITOS TERRITORIALS	%alumnes	%alumnes	% Alumnes	total
alumnes	alumnes	sector	sector	alumnes
	públic	privat	privat	
		religiós	laic	
BCN	30.9	44.3%	24.8%	6.685
Restat MBIT METROPOLITA	60.9	24.3%	14.8%	8.073
COM. GIRONINES	76.2	20.6%	3.2%	1.956
CAMP DE TARRAGONA	75.9	22.5%	1.6%	1.545
TERRES DE L'EBRE	93.4	6.6%	0.0%	482
TERRES DE PONENT	68.1	29.4%	2.5%	1.197
COMARQUES CENTRALS	70.9	23.0%	6.1%	1.525
ALT PIRINEU-ARAN	100		0.0%	175
TOTAL	56.2%	29.6%	14.2%	21.638

(*) El percentatge és sobre el total dels alumnes de cada territori

5.2.3. La importància de l'escola privada religiosa dins del sector privat

Taula núm. 25

Catalunya, àmbits territorials : . Distribució dels alumnes del sector privat segons el tipus d'escola privada: religiosa o laica. (absoluts)

alumnes PAAU, 2001.

	Escoles religioses Núm. alumnes	Escoles laiques nom alumnes	Total
Area metropolitana	1957	1.197	3.154
Com. Gironines	402	63	465
Camp de Tarragona	347	26	373
Terres de l'Ebre	32	0	32
Terres de ponent	352	30	382
Comarques centrals	350	94	444
BCN	2956	1.665	4.621
Alt Pirineu-Aran	0	0	0
Total	6396	3.075	9.471

Taula 26

Catalunya, Àmbits territorials : . Distribució dels alumnes del sector privat segons el tipus d'escola privada: religiosa o laica. Percentatges alumnes PAAU, 2001.

	<u>Escoles laiques</u> %	Total
Area metropolitana	37.95	3.154
Com.Gironines	13.55	465
Camp de Tarragona	6.97	373
Terres de l'Ebre	0	32
Terres de ponent	7.85	382
Comarques centrals	21.17	444
BCN	36.03	4.621
Alt Pirineu-Aran	0	0
Total	32.47	9.471

<

Taula núm. 27

Catalunya Àmbits territorials :
Nombre de centres privats segons la titularitat dels centre: religiós o laic
PAAU, 2001

	<u>Nombre centres privats religiosos</u>	<u>Nombre centre privats no religiosos</u>	<u>% sobre el total de centres privats</u>	<u>Total centres privats</u>
Area metropolitana	46	38	45.2	84
Com.Gironines	11	2	15.4	13
Camp de Tarragona	13	2	13.3	15
Terres de l'Ebre	2	0	0	2
Terres de ponent	11	3	21.4	14
Comarques centrals	11	5	31.3	16
BCN	64	51	44.4	115
Total	158	101	49%	259

Taula núm. 28

Catalunya, Àmbits territorials : Comparació entre el % d'alumne escolaritzats a l'escola privada i a la privada religiosa. (alumnes PAAU, 2001)

(En percentatges)

	Alumnes escolaritzats en escoles privades (%) (sobre el total d'alumnes de cada territori)(*)	Alumnes escolaritzats en Escoles religioses (sobre el total d'alumnes de les escoles privades de cada territori) % (**)	
Area metropolitana (sense BCN)	39.1%	62.05%	
Com.Gironines	23.8%	86.45%	
Camp de Tarragona	24.1%	93.03%	
Terres de l'Ebre	6.6%	100%	
Terres de ponent	31.9%	92.15%	
Comarques centrals	29.1%	78.83%	
BCN	69.1%	63.97%	
Alt Pirineu-Aran	0	0	
Total Catalunya	43.4%	67.53%	

(*) vegeu les dades de la taula núm. 16

(**) Vegeu les dades de la taula 26

Les dades per àmbits territorials mostren una distribució molt desigual. La mitjana del 29.6% d'alumnat provinent de l'escola religiosa varia considerablement si s'observa per territoris. De fet, (taula 24) a Barcelona capital el percentatge és d'un 44.3% , mentre que al Pirineu-Aeran no hi ha cap escola religiosa i a les Terres del Ebre és d'un 6.6%.

És a Barcelona i a l'àrea metropolitana on l'escola religiosa compte amb més alumnes. En efecte, del total d'alumnes de l'escola religiosa (6.306), 4.913 provenen de l'àrea metropolitana, , un 76.81 % del total. Coincideix amb la importància de BCN com a capital i de la industrialització i desenvolupament del seu entorn. Fet que originà la implantació en aquesta àrea de la majoria d'escoles religioses. Tant les de més prestigi -Jesuïtes, Salesians, Maristes i La Salle- ubicades en els barris residencials i que educaven a les elits i als fills de les noves classes emergents. Com, aquelles altres , delegacions de les anteriors o fundacions d'altres comunitats, que ubicades en els altres barris de la ciutat volien educar i/o instruir els fills de les classes menestrals i de les noves classes obreres .

També, però, es en aquesta àrea on l'escola religiosa competeix amb l'escola privada no religiosa., que com podem comprovar.(Taula 26) representa el 37.95% dels alumnes a l'àrea metropolitana i el 36.03% a BCN. Fet força comprensible si es té en compte que per una banda és

també aquí on han sorgit les escoles laiques d'elit. I, sobretot, que també és aquí on han proliferat les escoles negoci a causa el fort creixement demogràfic dels anys seixantes-setantes, i a la manca de resposta per part de les autoritats polítiques de l'època.

En canvi, quan més lluny de l'àrea metropolitana, més l'escola privada sembla estar monopolitzada per l'escola religiosa. Observeu (taula 26) com els percentatges d'escola religiosa dins la privada oscil·len entre un 100% a les Terres del Ebre o el 93.03% al Camp de Tarragona i el 78.83% de les comarques centrals.

Es pot observar així mateix la seva importància en aquelles àrees encapçalades per les capitals de província –Lleida, Tarragona i Girona–, també llocs on s'hi concentrava la dinàmica del desenvolupament propi a la zona. Capitals amb poder respecte de l'organització del territori, i on, també les distintes comunitats religioses hi arrelaren des de final del XIX, començaments del XX.

La distribució, resseguint el districtes de Barcelona i les comarques, fa més avinent la importància del territori, la capitalitat d'alguns municipis, i com és difícil destriar la història dels país amb la història de la implantació de les escoles religioses. I, perquè no de comprovar, una vegada més, que el lloc preeminent que ocupen respecte de la oferta educativa té molt a veure amb aquesta tradició i història.

Els processos històrics marquen la implantació de les diferents ordres religioses en el país. Seria interessant resseguir-ne la història de cada una per tal de comprendre els motius, potser també les causes i les raons. En annex, hi ha unes petites fitxes de la història de cada organització religiosa⁶¹.

De moment, constatem la seva importància i distribució territorial que gira a l'entorn de centres dinàmics que han comptat en el desenvolupament del país. Constatació molt pertinent, no només per la seva tradició històrica, sinó perquè encara avui són hereus d'aquesta tradició i compten amb infraestructures que auguren la seva incidència en el futur.⁶²

⁶¹ Un altre punt per assenyalar la importància de l'estudi de monografies més en profunditat.

⁶² Es difícil pensar en la història del país a nivell educatiu, però també en la incidència en el futur- sense aprofundir en la realitat i la història de les organitzacions religioses. Una frase de Bourdieu “no em parlin de la importància de l'ensenyament religiós, parlem-ne si de cas de la importància de la materialitat de les propietats i dels centres. “ Allò que és important són les condicions de possibilitat que en marquen la reproducció i continuació.”

5.3. Barcelona capital

Dels alumnes del sector privat un 63.97% provenen de centres religiosos.

A Barcelona, dels 4.621 alumnes del sector privat, 2956 provenen del sector privat religiós, el 63.97%.

Per districtes, la major o menor escolarització en centres religiosos depèn de la implantació i presència d'aquestes escoles. També de la estructura social dels barris, que es la que origina una major o menor demanda d'estudis universitaris. En aquest cas d'oferta de batxillerat no obligatori.

Igual que s'ha fet per els àmbits territorials, vegeu en primer lloc la distribució de centres i alumnes segons els sectors (públic, privat religiós i privat laic). En segon lloc, a partir de les xifres de la escolaritat privada és mostrarà la importància de la escolaritat religiosa.

5.3.1. Els centres. Distribució per districtes segons la titularitat

Taula núm.29
Barcelona capital, Districtes. Centres públics i centres privats
PAAU 2001

	Total	Total	Total
	centres	centres	centres
Districte	públics	privats	
Ciutat Vella	7	6	13
Eixample	6	18	24
Sants-Montjuïc	5	7	12
Les Corts	3	11	14
Sarrià-Sant Gervasi	6	32	38
Gràcia	3	7	10
Horta-Guinardó	9	12	21
Nou Barris	10	7	17
Sant Andreu	5	10	15
Sant Martí	9	5	14
TOTAL Barcelona	63	115	178

Taula 30

Barcelona capital, Districtes. Centres públics, centres privats religiosos i centres privats laics.

PAAU 2001

	Total	Total	Total	Total
	centres	centres	centres	centres
Districte	públics	privats	privats	
		religiosos	laics	
Ciutat Vella	7	4	2	13
Eixample	6	10	8	24
Sants-Montjuïc	5	1	6	12
Les Corts	3	8	3	14
Sarrià-Sant Gervasi	6	18	14	38
Gràcia	3	6	1	10
Horta-Guinardó	9	7	5	21
Nou Barris	10	3	4	17
Sant Andreu	5	5	5	15
Sant Martí	9	2	3	14
TOTAL Barcelona	63	64	51	178

5.3.2. Els alumnes. Distribució per districtes segons el tipus d'escola: escola pública, privada religiosa i privada laica

Taula 31

Barcelona capital, Districtes. Alumnes del sector públic, del sector privat religiós i del sector privat laic.

Absoluts. Catalunya:PAAU 2001

Districte	Centres públics	centres privats	Centres privats	Total
		religiosos	laics	
	Nº alumnes	N.alumnes	Nºalumnes	alumnes
Ciutat Vella	94	108	63	265
Eixample	303	683	396	1.382
Sants-Montjuïc	172	8	158	338
Les Corts	180	389	162	731
Sarrià-Sant Gervasi	340	835	612	1.787
Gràcia	113	219	33	365
Horta-Guinardó	212	231	101	544
Nou Barris	201	108	37	346
Sant Andreu	145	302	50	497
Sant Martí	304	73	53	430
TOTAL Barcelona	2.064	2956	1665	6.685

Taula 32

Barcelona capital, Districtes. Alumnes del sector públic, del sector privat religiós i del sector privat laic.

Percentatges (*). Catalunya PAAU 2001

Districte		centres privats religiosos	Centres privats laics	Total
	%/total	% alumnes	% alumnes	alumnes
	Ciutat Vella	35,50%	40.8%	23.7%
Eixample	21,90%	49.4%	28.7%	1.382
Sants-Montjuïc	50,90%	2.4%	46.7%	338
Les Corts	24,60%	5.3%	70.1%	731
Sarrià-Sant Gervasi	19,00%	46.8%	34.2%	1.787
Gràcia	31,00%	60.0%	9.0%	365
Horta-Guinardó	39,00%	42.5%	18.5%	544
Nou Barris	58,10%	31.2%	10.7%	346
Sant Andreu	29,20%	60.8%	10.0%	497
Sant Martí	70,70%	17.0%	12.3%	430
TOTAL Barcelona	30,90%	44.3%	24.8%	6.685

(*) El percentatge és sobre el total d'alumnes de cada Districte

5.3.3. La importància de l'escola privada religiosa dins del sector privat

Els centres.

Taula núm.33

Barcelona.Total i per Districtes.

Distribució segons la titularitat del centre privat: privat religiós i privat laic.

(Absoluts i %). PAAU 2001

	Total	%	Total	% centres	
	centres	centres rel.	centres	privats	Total
Districte	privats		privats		centres
	religiosos		laics		privats
Ciutat Vella	4	66.7	2	33.3	6
Eixample	10	55.6	8	44.4	18
Sants-Montjuïc	1	14.3	6	85.7	7
Les Corts	8	72.7	3	27.3	11
Sarrià-Sant Gervasi	18	56.2	14	43.8	32
Gràcia	6	85.7	1	14.3	7
Horta-Guinardó	7	58.3	5	41.7	12
Nou Barris	3	42.8	4	57.2	7
Sant Andreu	5	50.0	5	50.0	10
Sant Martí	2	40.0	3	60.0	5
TOTAL Barcelona	64	55.6	51	44.4	115

De la totalitat dels 115 centres privats 64 (55.6%) són religiosos. Gràcia és el districte que compte amb més centres religiosos d'on provenen els joves. Sants , St.Martí i 9 Barris, és on s'hi comptabilitzen menys centres de titularitat religiosa.

Els alumnes

Taula núm. 34

Barcelona: Distribució dels alumnes segons tipus de centre privat (religiós o laic)

Total i per districtes. (Absoluts i percentatges) (*)

Alumnes PAAU, 2001

	Districte	total alumnes	% Alumnes	total alumnes	%Alumnes	total alumnes
		centres	centres relig.	centres	centres no re-	escolarització
			sobre total	no religiosos	ligiosos sobre	privada
		religiosos	privada		total privada	
1	Ciutat Vella	108	63,16	63	36,84	171
2	Eixample	683	63,3	396	36,7	1079
3	Sants-Montjuïc	8	4,82	158	95,18	166
4	Les Corts	389	70,6	162	29,4	551
5	Sarrià-Sant Gervasi	835	57,71	612	42,29	1447
6	Gràcia	219	86,9	33	13,1	252
7	Horta-Guinardó	231	69,58	101	30,42	332
8	Nou Barris	108	74,48	37	25,52	145
9	Sant Andreu	302	85,8	50	14,2	352
10	Sant Martí	73	57,94	53	42,06	126
	TOTAL Barcelona	2956	63,97	1665	36,03	4621

(*) els percentatges són sobre el total de cada territori

Taula núm.35

Barcelona: Comparació entre els alumnes escolaritzats a l'escola privada i a la privada -religiosa

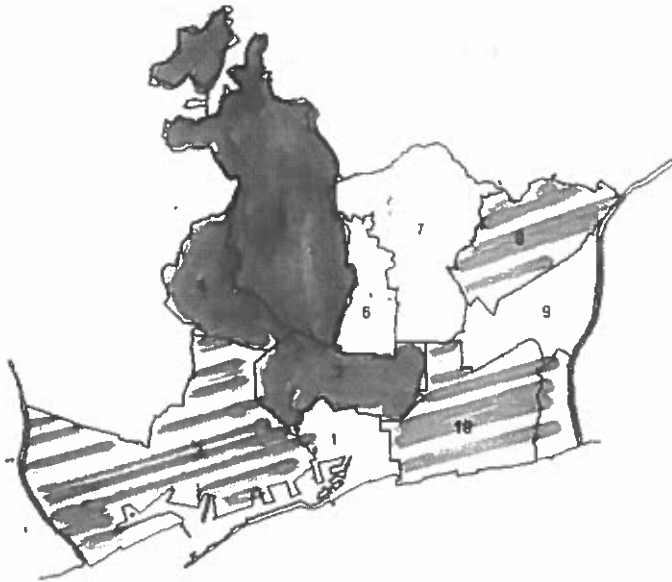
Total i per districtes (Alumnes PAAU, 2001)

		Alumnes de la privada sobre el total d'alumnes PAAU	% d'alumnes de l'escola religiosa sobre el total d'alumnes privada
I	Ciutat Vella	64,50%	63,16
II	Eixample	78,10%	63,3
III	Sants-Montjuïc	49,10%	4,82
IV	Les Corts	75,40%	70,6
V	Sarrià-Sant Gervasi	81,00%	57,71
VI	Gràcia	69,00%	86,9
VII	Horta-Guinardó	61,00%	69,58
VIII	Nou Barris	41,90%	74,48
IX	Sant Andreu	70,80%	85,8
X	Sant Martí	29,30%	57,94
	TOTAL Barcelona	69,10%	63,97

Més enllà de la titularitat del centre, si s'observa per nombre de joves, la importància de la escolaritat religiosa es fa més evident. En efecte, excepte Sants-Monjuic s'hi pot veure com a tots els districtes el joves provinents de l'escola religiosa superen el 60%. Assenyalar la importància de 9 Barris, que els joves que han accedit aquest anys a les PAAU són un 74.48% que provenen de l'escola religiosa (tot i que els centres només representen el 40%). També St. Andreu, municipi primer i districte després, on, des de finals del XIX la industrialització va suposar un fort assentament de les classes populars i la conseqüent fundació-ubicació d'ordres religioses.

Il·lustració.6

Barcelona capital. % d'alumnes de l'escola privada sobre el total d'alumnes de les PAAU. Total i per Districtes. PAAU 2001

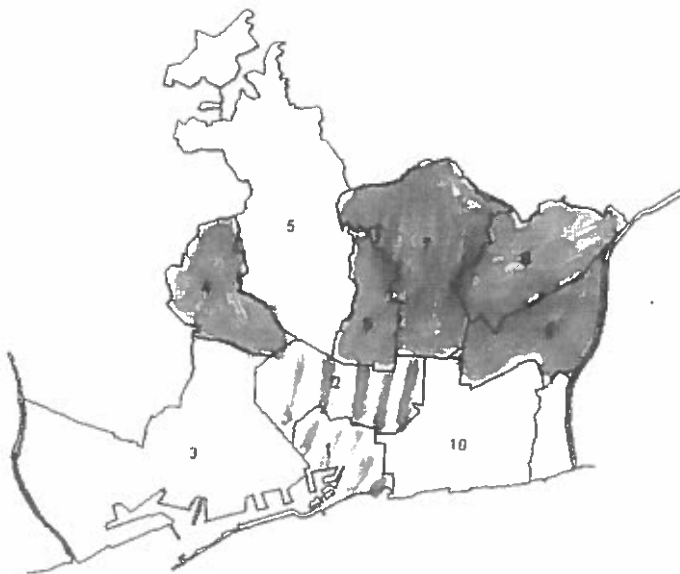
- 1 Ciutat Vella
- 2 Eixample
- 3 Sants-Montjuïc
- 4 Les Corts
- 5 Sarrià-Sant Gervasi
- 6 Gràcia
- 7 Horta-Guinardó
- 8 Nou Barris
- 9 Sant Andreu
- 10 Sant Martí

Casos extrems (promig BCN: 69.10%)

+ de 71.6% (Sarrià, Les Corts, Eixample)

- de 56.10% (Sants, 9 Barris, St. Martí)

Barcelona capital. % d'alumnes de l'escola religiosa sobre el total d'alumnes de l'escola privada. Total i per Districtes. PAAU 2001

- 1 Ciutat Vella
- 2 Eixample
- 3 Sants-Montjuïc
- 4 Les Corts
- 5 Sarrià-Sant Gervasi
- 6 Gràcia
- 7 Horta-Guinardó
- 8 Nou Barris
- 9 Sant Andreu
- 10 Sant Martí

Casos extrems (promig BCN: 63.97%)

Menys de 58.97%: Sarrià, Sants i St. Martí

De 58.96% a 68.97%: Ciutat Vella i Eixample

Més del 68%: 9 Barris, Gràcia, Horta, St Andreu, Les Corts

5.4. Les comarques

La distribució de l'escolaritat religiosa per comarques.

L'anàlisi per comarques permet de contrastar, amb més detall, la centralitat d'algunes capitals i la distribució d'una oferta educativa religiosa que, quan hi és, sembla concentrar el major nombre d'alumnes que fan el batxillerat i aproven les PAAU.

5.4.1 Els centres, distribució i importància segons la titularitat

Taula núm. 36

Comarques. Centres públics i centres privats. Absoluts PAAU, 2001

Comarques	Am bit	Nom de	Centres	Centres	Total
		l'Àmbit	públics	privats	centres
Catalunya					
BCN	1	Àmbit	63	115	178
Barcelonès	1	Metropo-	32	20	52
Maresme	1	lità	24	13	37
Vallès Occidental	1		54	23	77
Vallès Oriental	1		26	6	32
Alt Penedès	1		6	2	8
Baix Llobregat	1		42	18	60
Garraf	1		7	2	9
Gironès	2	Comar.	11	6	17
Ripollès	2	Gironines	1	1	2
Baix Empordà	2		9	2	11
Alt Empordà	2		9	1	10
Selva	2		13	2	15
Garrotxa	2		4	1	5
Pla de l'Estany	2		3	0	3
Tarragonès	3	Camp de	13	10	23
Baix Camp	3	Tarrago-	11	3	14
Alt Camp	3	na	2	1	3
Baix Penedès	3		4	1	5
Conca de Barberà	3		1	0	1
Priorat	3		1	0	1
Baix Ebre	4	Terres	7	2	9
Montsià	4	de	7	0	7
Ribera d'Ebre	4	l'Ebre	2	0	2
Terra Alta	4		1	0	1
Pla d'Urgell	5	Terres	2	1	3
Segrià	5	de	13	11	24
Noguera	5	Ponent	5	1	6
Urgell	5		5	1	6
Garrigues	5		1	0	1
Segarra	5		3	0	3
Solsonès	6	Comar,	1	1	2
Osona	6	centrals	9	4	13
Anoia	6		7	6	13
Bages	6		13	4	17
Berguedà	6		4	1	5
Alt Urgell	7	Pirineu	1	0	1
Alta Ribagorça	7	Aran	1	0	1
Cerdanya	7		1	0	1
Pallars Jussà	7		2	0	2
Pallars Sobirà	7		1	0	1
Val d'Aran	7		1	0	1
CATALUNYA*			423	259	682

Taula núm. 36 bis

Comarques. Centres públics i centres privats. Absoluts i percentatges(*) PAAU, 2001

Comarques	Centres	% Centres	Centres	% Centres Privats	total
alumnes	públics	públics	privats	privats	centres
BCN	63	35,39	115	64,61	178
Barcelonès	32	61,54	20	38,46	52
Maresme	24	64,86	13	35,14	37
Vallès Occid.	54	70,13	23	29,87	77
Vallès Oriental	26	81,25	6	18,75	32
Alt Penedès	6	75	2	25	8
Baix Llobregat	42	70	18	30	60
Garraf	7	77,78	2	22,22	9
Gironès	11	64,71	6	35,29	17
Ripollès	1	50	1	50	2
Baix Empordà	9	81,82	2	18,18	11
Alt Empordà	9	90	1	10	10
Selva	13	86,67	2	13,33	15
Garrotxa	4	80	1	20	5
Pla de l'Estany	3	100	0	0	3
Tarragonès	13	56,52	10	43,48	23
Baix Camp	11	78,57	3	21,43	14
Alt Camp	2	66,67	1	33,33	3
Baix Penedès	4	80	1	20	5
Conca Barberà	1	100	0	0	1
Priorat	1	100	0	0	1
Baix Ebre	7	77,78	2	22,22	9
Montsià	7	100	0	0	7
Ribera d'Ebre	2	100	0	0	2
Terra Alta	1	100	0	0	1
Pla d'Urgell	2	66,67	1	33,33	3
Segrià	13	54,17	11	45,83	24
Noguera	5	83,33	1	16,67	6
Urgell	5	83,33	1	16,67	6
Garrigues	1	100	0	0	1
Segarra	3	100	0	0	3
Solsonès	1	50	1	50	2
Osona	9	69,23	4	30,77	13
Anoia	7	53,85	6	46,15	13
Bages	13	76,47	4	23,53	17
Berguedà	4	80	1	20	5
Alt Urgell	1	100	0	0	1
Alta Ribagorça	1	100	0	0	1
Cerdanya	1	100	0	0	1
Pallars Jussà	2	100	0	0	2
Pallars Sobirà	1	100	0	0	1
Val d'Aran	1	100	0	0	1
CATALUNYA*	423	62,02	259	37,98	682

(*) Percentatges sobre el total de cada territori

Taula núm. 37

Comarques. Centres públics. Centres privats religiosos i centres privats laics. PAAU 2001

Comarques	Ambit	Nom d	Centres públics	centres privats religiosos	centres privats laics	Total centres
BCN	1	Ambit	63	64	51	178
Barcelonès	1	Metropo-	32	11	9	52
Maresme	1	lità	24	6	7	37
Vallès Occidental	1		54	14	9	77
Vallès Oriental	1		26	3	3	32
Alt Penedès	1		6	1	1	8
Baix Llobregat	1		42	9	9	60
Garraf	1		7	2	0	9
Gironès	2	Comar.	11	5	1	17
Ripollès	2	Gironine	1	1	0	2
Baix Empordà	2		9	2	0	11
Alt Empordà	2		9	1	0	10
Selva	2		13	1	1	15
Garrotxa	2		4	1	0	5
Pla de l'Estany	2		3	0	0	3
Tarragonès	3	Camp de	13	9	1	23
Baix Camp	3	Tarrago-	11	2	1	14
Alt Camp	3	ina	2	1	0	3
Baix Penedès	3		4	1	0	5
Conca de Barberà	3		1	0	0	1
Priorat	3		1	0	0	1
Baix Ebre	4	Terres	7	2	0	9
Montsià	4	de	7	0	0	7
Ribera d'Ebre	4	l'Ebre	2	0	0	2
Terra Alta	4		1	0	0	1
Pla d'Urgell	5	Terres	2	1	0	3
Segrià	5	de	13	8	3	24
Noguera	5	Ponent	5	1	0	6
Urgell	5		5	1	0	6
Garrigues	5		1	0	0	1
Segarra	5		3	0	0	3
Solsonès	6	Comar,	1	1	0	2
Osona	6	centrals	9	3	1	13
Anoia	6		7	3	3	13
Bages	6		13	3	1	17
Berguedà	6		4	1	0	5
Alt Urgell	7	Pirineu	1	0	0	1
Alta Ribagorça	7	Aran	1	0	0	1
Cerdanya	7		1	0	0	1
Pallars Jussà	7		2	0	0	2
Pallars Sobirà	7		1	0	0	1
Val d'Aran	7		1	0	0	1
CATALUNYA*			423	158	101	682

5.4.2 Els alumnes. Distribució segons tipus d'escola: escola pública, escola privada religiosa i escola privada laica

Taula núm. 38

Comarques. Alumnes sector públic.Sector privat religios i sector privat laic Absoluts.PAAU 2001

	total	total	Total	Total
Comarques	alumnes	alumnes	alumnes	alumnes
alumnes	centres	centres	centres	Catalunya
	públics	privats	privats	PAAU
		religiosos	laics	
BCN	2064	2956	1665	6685
Barcelonès	807	462	312	1581
Maresne	553	277	173	1003
Vallès Occidental	1.319	698	286	2303
Vallès Oriental	614	157	144	915
Alt Penedès	203	58	37	298
Baix Llobregat	1.183	238	245	1666
Garraf	240	67	0	307
Gironès	389	258	53	700
Ripollès	56	30	0	86
Baix Empordà	178	52	0	230
Alt Empordà	275	34	0	309
Selva	324	24	10	358
Garrotxa	159	4	0	163
Pla de l'Estany	110	0	0	110
Tarragonès	460	229	5	694
Baix Camp	420	76	21	517
Alt Camp	102	25	0	127
Baix Penedès	120	17	0	137
Conca de Barberà	51	0	0	51
Priorat	19	0	0	19
Baix Ebre	205	32	0	237
Montsià	149	0	0	149
Ribera d'Ebre	69	0	0	69
Terra Alta	27	0	0	27
Pla d'Urgell	42	49	0	91
Segrià	495	248	30	773
Noguera	78	26	0	104
Urgell	125	29	0	154
Garrigues	27	0	0	27
Segarra	48	0	0	48
Solsonès	10	27	0	37
Osona	283	168	18	469
Anoia	265	71	33	369
Bages	406	71	43	520
Berguedà	117	13	0	130
Alt Urgell	47	0	0	47
Alta Ribagorça	13	0	0	13
Cerdanya	36	0	0	36
Pallars Jussà	53	0	0	53
Pallars Sobirà	8	0	0	8
Val d'Aran	18	0	0	18
CATALUNYA*	12.167	6396	3075	21638

Taula núm. 39

Comarques. Alumnes sector públic.Sector privat religiós i sector privat laic Percentatges(*)..PAAU 2001

CATALUNYA*	Publica	Privada	Privada	Total
Comarques	% sobre	religiosa	laica	alumnes
	total	%sobre	%sobre	Catalunya
	alumnes	total	total	PAAU
		alumnes	alumnes	
BCN	30,90%	44,20%	24,90%	6685
Barcelonès	51,05%	29,22%	19,73%	1581
Maresme	55,10%	27,62%	17,25%	1003
Vallès Occidental	57,30%	30,31%	12,42%	2303
Vallès Oriental	67,10%	17,16%	15,74%	915
Alt Penedès	68,10%	19,46%	12,42%	298
Baix Llobregat	71,00%	14,29%	14,71%	1666
Garraf	78,20%	21,82%	0	307
Gironès	55,60%	36,86%	7,57%	700
Ripollès	65,10%	34,88%	0	86
Baix Empordà	77,40%	22,61%	0	230
Alt Empordà	89,00%	11,00%	0	309
Selva	90,50%	6,70%	2,79%	358
Garrotxa	97,50%	2,45%	0	163
Pla de l'Estany	100,00%	0	0	110
Tarragonès	66,30%	33,00%	0,72%	694
Baix Camp	81,20%	14,70%	4,06%	517
Alt Camp	80,30%	19,69%	0	127
2				
Baix Penedès	87,60%	12,41%	0	137
Conca de Barberà	100,00%	0	0	51
Priorat	100,00%	0	0	19
Baix Ebre	86,50%	13,50%	0	237
Montsià	100,00%	0	0	149
Ribera d'Ebre	100,00%	0	0	69
Terra Alta	100,00%	0	0	27
Pla d'Urgell	46,20%	53,85%	0	91
Segrià	64,04%	32,08%	3,52%	773
Noguera	75,00%	25,00%	0	104
Urgell	81,20%	18,83%	0	154
Garrigues	100,00%	0	0	27
Segarra	100,00%	0	0	48
Solsonès	27,00%	72,97%	0	37
Osona	60,30%	35,82%	3,84%	469
Anoia	71,80%	19,24%	8,94%	369
Bages	78,10%	13,65%	8,27%	520
Berguedà	90,00%	10,00%	0	130
Alt Urgell	100,00%	0	0	47
Alta Ribagorça	100,00%	0	0	13
Cerdanya	100,00%	0	0	36
Pallars Jussà	100,00%	0	0	53
Pallars Sobirà	100,00%	0	0	8
Val d'Aran	100,00%	0	0	18
CATALUNYA*	56,60%	29,56	14,21	21638

(*) Percentatges sobre el total de cada territori

5.4.3. La importància de l'escola religiosa dins del sector privat

Taula 40

Comarques. Nombre de centres privats segons la titularitat religiosa o laica.
PAAU 2001. Absoluts i percentatges (*)

Comarques	A	Nom de	centres	% centres	centres	% centres	Centres
CATALUNYA*	m	Ambit	privats	privats -	privats	privats	privats
	b		religiosos	religiosos	laics	laics	
	i			sobre total		sobre total	Total
	t			privats -		privats	
BCN	1	Ambit	64	55,70%	51	44,30%	115
Barcelonès	1	Metropo-	11	55,00%	9	45,00%	20
Maresne	1	lità	6	46,20%	7	53,80%	13
Vallès Occid. O	1		14	60,90%	9	39,10%	23
Vallès Oriental	1		3	50,00%	3	50,00%	6
Alt Penedès	1		1	50,00%	1	50,00%	2
Baix Llobregat	1		9	50,00%	9	50,00%	18
Garraf	1		2	100%	0	0	2
Gironès	2	Comar.	5	83,30%	1	16,70%	6
Ripollès	2	Gironi-	1	100%	0	0	1
Baix Empordà	2	nes	2	100%	0	0	2
Alt Empordà	2		1	100%	0	0	1
Selva	2		1	50%	1	50,00%	2
Garrotxa	2		1	100%	0	0	1
Pla de l'Estany	2		0	0	0	0	0
Tarragonès	3	Camp de	9	90,00%	1	10	10
Baix Camp	3	Tarrago-	2	66,70%	1	33,30%	3
Alt Camp	3	na	1	100%	0	0	1
Baix Penedès	3		1	100%	0	0	1
Conca Barberà	3		0	0	0	0	0
Priorat	3		0	0	0	0	0
Baix Ebre	4	Terres	2	100%	0	0	2
Montsià	4	de	0	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	4	l'Ebre	0	0	0	0	0
Terra Alta	4		0	0	0	0	0
Pla d'Urgell	5	Terres	1	100%	0	0	1
Segrià	5	de	8	72,70%	3	27,30%	11
Noguera	5	Ponent	1	100%	0	0	1
Urgell	5		1	100%	0	0	1
Garrigues	5		0	0	0	0	0
Segarra	5		0	0	0	0	0
Solsonès	6	Comar,	1	100%	0	0	1
Osona	6	centrals	3	75,00%	1	25,00%	4
Anoia	6		3	50,00%	3	50,00%	6
Bages	6		3	75,00%	1	25,00%	4
Berguedà	6		1	100%	0	0	1
Alt Urgell	7	Pirineu	0	0	0	0	0
Alta Ribagorça	7	Aran	0	0	0	0	0
Cerdanya	7		0	0	0	0	0
Pallars Jussà	7		0	0	0	0	0
Pallars Sobirà	7		0	0	0	0	0
Val d'Aran	7		0	0	0	0	0
CATALUNYA*			158	61,00%	101	39,00%	259

(*) Percentatges sobre el total de cada territori

Taula 41

Comarques. Distribució dels alumnes del sector privat segons el tipus d'escola privada: religiosa o laica. Absoluts. PAAU. 2001

Comarques	Ambit	Nom de Ambit	Nombre d'alumnes	Nombre alumnes	Total alumnes
			centres religiosos	centres laics	centres privats
BCN	1	Ambit	2956	1665	4621
Barcelonès	1	Metropo-	462	312	774
Maresne	1	lità	277	173	450
Vallès Occidental	1		698	286	984
Vallès Oriental	1		157	144	301
Alt Penedès	1		58	37	95
Baix Llobregat	1		238	245	483
Garraf	1		67	0	67
Gironès	2	Comar.	258	53	311
Ripollès	2	Gironine s	30	0	30
Baix Empordà	2		52	0	52
Alt Empordà	2		34	0	34
Selva	2		24	10	34
Garrotxa	2		4	0	4
Pla de l'Estany	2		0	0	0
Tarragonès	3	Camp de	229	5	234
Baix Camp	3	Tarrago-	76	21	97
Alt Camp	3	na	25	0	25
Baix Penedès	3		17	0	17
Conca de Barberà	3		0	0	0
Priorat	3		0	0	0
Baix Ebre	4	Terres	32	0	32
Montsià	4	de	0	0	0
Ribera d'Ebre	4	l'Ebre	0	0	0
Terra Alta	4		0	0	0
Pla d'Urgell	5	Terres	49	0	49
Segrià	5	de	248	30	278
Noguera	5	Ponent	26	0	26
Urgell	5		29	0	29
Garrigues	5		0	0	0
Segarra	5		0	0	0
Solsonès	6	Comar,	27	0	27
Osona	6	centrals	168	18	186
Anoia	6		71	33	104
Bages	6		71	43	114
Berguedà	6		13	0	13
Alt Urgell	7	Pirineu	0	0	0
Alta Ribagorça	7	Aran	0	0	0
Cerdanya	7		0	0	0
Pallars Jussà	7		0	0	0
Pallars Sobirà	7		0	0	0
Val d'Aran	7		0	0	0
CATALUNYA*			6396	3075	9471

Taula 42

Comarques. Distribució dels alumnes del sector privat segons el tipus d'escola privada: religiosa o laica. Percentatges(*). PAAU. 2001

Comarques	A	Nom de	% alumnes	% alumnes	Total
	m	Ambit	centres	centres	alumnes
	b		religiosos	laics	
	i		sobre total	sobre total	centres
	t		alumnes	alumnes	privats
BCN	1	Ambit	63,97%	36,03%	4621
Barcelonès	1	Metropo-	59,69%	40,31%	774
Maresme	1	lità	61,56%	38,44%	450
Vallès Occidental	1		70,93%	29,07%	984
Vallès Oriental	1		52,16%	47,84%	301
Alt Penedès	1		61,05%	38,95%	95
Baix Llobregat	1		49,28%	50,72%	483
Garraf	1		100%	0	67
Gironès	2	Comar.	82,96%	17,04%	311
Ripollès	2	Gironines	100%	0	30
Baix Empordà	2		100%	0	52
Alt Empordà	2		100%	0	34
Selva	2		70,59%	29,41%	34
Garrotxa	2		100%	0	4
Pla de l'Estany	2		0	0	0
Tarragonès	3	Camp de	97,86%	2,14%	234
Baix Camp	3	Tarrago-	78,35%	21,65%	97
Alt Camp	3	na	100%	0	25
Baix Penedès	3		100%	0	17
Conca de Barberà	3		0	0	0
Priorat	3		0	0	0
Baix Ebre	4	Terres	100%	0	32
Montsià	4	de	0	0	0
Ribera d'Ebre	4	l'Ebre	0	0	0
Terra Alta	4		0	0	0
Pla d'Urgell	5	Terres	100%	0	49
Segrià	5	de	89,21%	10,79%	278
Noguera	5	Ponent	100%	0	26
Urgell	5		100%	0	29
Garrigues	5		0	0	0
Segarra	5		0	0	0
Solsonès	6	Comar,	100%	0	27
Osona	6	centrals	90,32%	9,68%	186
Anoia	6		68,27%	31,73%	104
Bages	6		62,28%	37,72%	114
Berguedà	6		100%	0	13
Alt Urgell	7	Pirineu	0	0	0
Alta Ribagorça	7	Aran	0	0	0
Cerdanya	7		0	0	0
Pallars Jussà	7		0	0	0
Pallars Sobirà	7		0	0	0
Val d'Aran	7		0	0	0
CATALUNYA*			67,53%	32,47	9471

(*) Percentatges sobre el total de cada territori

Taula43.Comarques.Comparació del % d'alumnes sector privat sobre total i del % d'alumnes del sector religiós sobre total de la privada (Taulas 18 i 42).Alumnes PAAU 2001

Comarques i àmbits	Am-bit	Nom Am-bit	%alumnes de centres privats sobre total d'alumnes PAAU	%alumnes de centres religiosos sobre total alumnes de centres privats
BCN	1	Ambit	69,15%	63,97
Barcelonès	1	Metropolità	48,95%	59,69
Maresme	1		44,90%	61,56
Vallès Occidental	1		42,70%	70,93
Vallès Oriental	1		32,90%	52,16
Alt Penedès	1		31,90%	61,05
Baix Llobregat	1		29,00%	49,28
Garraf	1		21,80%	100
Gironès	2	Comarques	44,40%	82,96
Ripollès	2	Gironines	34,90%	100
Baix Empordà	2		22,60%	100
Alt Empordà	2		11,00%	100
Selva	2		9,50%	70,59
Garrotxa	2		2,50%	100
Pla de l'Estany	2		0,00%	0
Tarragonès	3	Camp de	33,70%	97,86
Baix Camp	3	Tarragona	18,80%	78,35
Alt Camp 2	3		19,70%	100
Baix Penedès	3		12,40%	100
Conca de Barberà	3		0,00%	0
Priorat	3		0,00%	0
Baix Ebre	4	Terres de	13,50%	100
Montsià	4	L'Ebre	0,00%	0
Ribera d'Ebre	4		0,00%	0
Terra Alta	4		0,00%	0
Pla d'Urgell	5	Terres de	53,80%	100
Segrià	5	Ponent	26,50%	89,21
Noguera	5		25,00%	100
Urgell	5		18,80%	100
Garrigues	5		0,00%	0
Segarra	5		0,00%	0
Solsonès	6	Comarques	73,00%	100
Osona	6	centrals	39,70%	90,32
Anoia	6		28,20%	68,27
Bages	6		21,90%	62,28
Berguedà	6		10,00%	100
Alt Urgell	7	Alt Pirineu	0,00%	0
Alta Ribagorça	7	-Aran	0,00%	0
Cerdanya	7		0,00%	0
Pallars Jussà	7		0,00%	0
Pallars Sobirà	7		0,00%	0
Val d'Aran	7		0,00%	0
CATALUNYA*			43,40%	67,53

L'anàlisi més detallat aporta alguns matisos respecte de la distribució de les escoles religioses segons les comarques de cada àmbit. L'àrea metropolitana és en efecte la zona d'on hi provenen més alumnes. Però això és així sobretot per algunes comarques: Barcelonès, Maresme i Vallès occidental. El Baix Llobregat és la comarca amb un percentatge més baix, tant sols un 14.7%. També el Garraf, l'Alt Penedès i el Vallès Oriental està per sota de la mitjana global de Catalunya. Vegeu la Taula 39.

Fora de l'àrea metropolitana, l'escola religiosa té importància en aquelles comarques amb capitalitat comarcal. El Gironès, El Segrià i el Tarragonès, totes amb percentatges per sobre de la mitjana comarcal de Catalunya. També en algunes altres comarques: El Solsonès i Osona de les Comarques Centrals, el Pla d'Urgell de les Terres de Ponent, o encara el Ripollès de les comarques gironines. Unes comarques, on hi coincideixen la presència d'escoles religioses relacionades amb els Seminaris i Seus episcopals (Vic i Solsona), Així mateix la ubicació per raons històriques de col·legis religiosos de prestigi com a Mollerusa o Ripoll.

Observar també algunes comarques on la presència d'escoles religioses per el batxillerat és nul·la. Ho és a totes les comarques del Pirineu-Aran. A les Terres de l'Ebre, , només a Tortosa de la Ribera d'Ebre compte amb escola religiosa. Tampoc hi ha escola religiosa a La Segarra i Les Garrigues de les Terres de Ponent. I, del Camp de Tarragona, el Priorat i La Conca de Barberà.

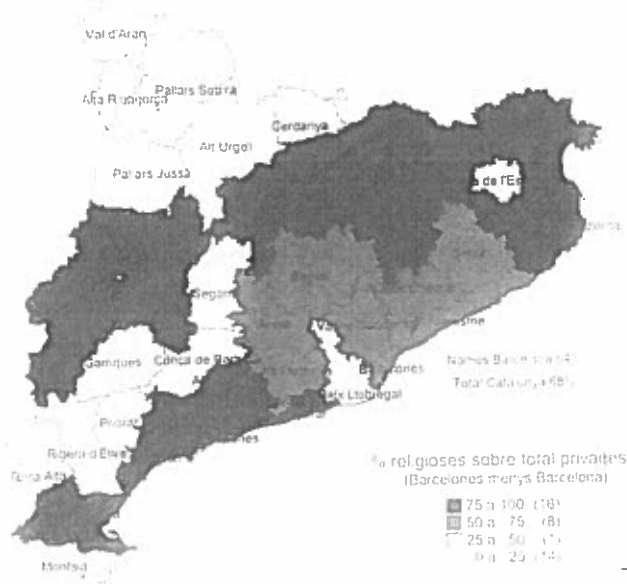
Una distribució desigual, que quan es contempla respecte de la importància d'aquesta escola religiosa dins de la privada es pot observar com a fora de l'Àrea metropolitana, en la quasi totalitat de les comarques on hi ha escola privada religiosa, aquesta representa entre el 90 i el 100% de la privada. Vegeu-ho en la taula 43.

Il·lustració núm. 15

Mapa Alumnes de les PAAU provinents d'escoles de titularitat privada. Percentatge sobre el total d'alumnes de les PAAU. Distribució comarcal. PAAU 2001

Mapa: Alumnes de les PAAU provinents d'escoles religioses de titularitat privada.. Proporció respecte del total d'alumnes d'escoles privades. Distribució comarcal. Alumnes PAAU 2001

6.Les Ordres religioses i el territori

L'escola religiosa i la seva incidència varia segons el tipus d'ordres religioses. En un estudi recent⁶³ s'havia pogut mostrar la importància de la organització del centre -el nivell d'autonomia, la jerarquia i/o la presència de principis més democràtics- en les decisions sobre Plans d'Estudi, pedagogies i/o continguts diversos.

Seria interessant, per la seva rellevància, d'estudiar més en profunditat les trajectòries i processos que han anat configurant les diverses congregacions religioses. En aquest pre-projecte ens limitarem a descriure'n el tipus d'ordres religioses que tenen escoles a Catalunya, i en mesurarem la importància segons el nombre d'alumnes escolaritzats que han superat les PAAU. Es tracta, doncs, d'escoles que fan batxillerat. La quasi totalitat cursen també la Primària i l'ESO . Però és clar, Si bé totes les escoles cursen Primària i ESO això no vol pas dir que totes les escoles religioses que fan Primària i ESO apareixin aquí. Seria prou interessant de tenir-ne un cens complet, en base a alguns criteris pertinents de classificació⁶⁴.

En total, com hem vist en el capítol anterior, les escoles religioses que han portat alumnes a les PAAU compten amb 158 centres arreu del país i escolaritzen 6.396 alumnes, el 29.56 del total, i representen el 67.53% de les escoles privades

Una anàlisi detallada de tots i cadascun dels centres⁶⁵ han fet emergir unes línees divisòries entre les escoles, que, en qualsevol cas són només una primera classificació susceptible de ser modificada. Per una banda semblava pertinent distingir les escoles de monges de la resta. La història de la implantació de les escoles de religioses comparteix uns trets comuns: eren unes escoles adreçades només al sector femení, i això conformava, els objectius i el ideari. Amb els nous temps han evolucionat, la coeducació és, hauria de ser un criteri per tenir accés a la concertació. Però són encara aquestes escoles on, en molts casos, la coeducació de fet és encara una assignatura pendent. Hi ha excepcions com Les Vedrunes i Lestonac, però

⁶³ Treserra,, Montserrat, Rovira, Marta i Barrera, Agustí. Els manuals d'història de Catalunya. Fundació Bofill, 1995

⁶⁴ De fet, la importància de l'escolarització religiosa caldria mesurar-la a partir dels cens complet. En molt casos, l'escolaritat és fins a primària-12 anys.- d'altres fins a l'ESO,-16 anys- la secundària obligatòria

⁶⁵ Revisió de les informacions del Departament d'Ensenyament, de les Webs de les escoles quan hi eren, amén d'altres consultes a experts i persones del territori

en qualsevol cas ha semblat oportú de fer-ne un calaix, tant sols amb un subdivisió segons el nombre i la importància. Les grans escoles: Lestonac, Les Vedrunes, Jesús Maria, la Immaculada i les Teresianes i la resta (menys alumnes) aplegades en un conjunt. Un conjunt prou important doncs suposen, 47 centres una trentena de congregacions i eduquen 1.156 alumnes. Quan s'escaigui ja es veuran les diferències.⁶⁶ En qualsevol cas en total, les grans congregacions i les petites escolaritzen 2082 alumnes, el 32'55% del total, la majoria noies. I compten amb 65 centres distribuïts arreu del país.

Entres les escoles no de monges s'ha considerat una altre línia divisòria: l'antiguitat de les congregacions. En efecte, entre les escoles amb més alumnes hi han les històriques o tradicionals que són aquelles que s'implanten al país a finals del segle XIX, ja sigui per educar els fills de les classes benestants, també, però, amb l'objectiu d'educar i/o d'endocrinar al cristianisme els fills dels menestrals i de la nova classe obrera.. Entre aquestes hi ha Els Jesuïtes, Les escoles Pies, La Salle, Els Maristes, Els Salesians, Els Pares de la Sagrada Família, els Claretians i les escoles del Pare Manyanet. Són escoles que apleguen 3.028 dels alumnes, el 47.34% del total. Inicialment escoles masculines, però que molt aviat, seguint la normativa, s'apunten al carro de la co-educació i amb molt èxit.⁶⁷

En la categoria de les noves escoles religioses s'hi han considerat aquelles organitzacions més modernes, que neixen amb objectius d'educar les noves classes mitges altes del país. Que és distingeixen abastament de les anteriors, tant per ideari i objectius, com per el públic a qui s'adressen. Hi ha les escoles de l'Opus Dei, les de l'Abat Oliva i aquelles altres amb influència més o menys directe de l'organització dels legionaris de Crist rei.⁶⁸ Eduquen a 642 alumnes, compten amb 17 centres i representen el 10.04% del total.

⁶⁶ Vegeu en annex la llista i fitxa de les congregacions. Hi ha altres criteris que aquí no s'han pogut considerar però que són suggerents. Per exemple la dependència o no de centres de decisió jeràrquics de fora de Catalunya. Els objectius, ideari i evolució de la congregació, així com i la composició del claustre de professors. Proporció de membres de la congregació respecte dels laics. Tipus de participació i capacitat d'autonomia del professorat. Etc.

⁶⁷ Són escoles, que en molt casos, havien reemplaçat als Instituts públics en la formació del batxillerat, sobretot durant el Franquisme. Havien format més d'una generació de nois en el seu camí cap a estudis mitjos o superiors. Així s'havia anat conformant un prestigi fonamentat en la memòria història de l'eficàcia i la capacitat per preparar i instruir als joves. Ben aviat amb la nova legalitat les famílies van acudir a aquestes institucions per també confiar-les-hi l'educació de les noies

⁶⁸ Les escoles amb influència dels legionaris de Crist Rei són difícils de detectar. Les que hi hem fet constar són aquelles que en hem tingut algun tipus d'informació. En tot cas les que hi consten no són totes, ni les que hi fem constar són, potser, les més significatives. En qualsevol cas és un fenomen relativament nou, prou important per aprofundir-hi. Que s'estén tant a escoles en aparença laiques com a escoles de religioses tradicionals i integristes de sempre. Vegeu el cas de l'escola del Corazón Immaculado de Maria de Setmanat. En alguns casos comencen i no tenen encara batxillerat. Per a més informació vegeu el llibre de Josep m. Prim, un estudiós que recentment ha publicat un assaig per

Per acabar s'ha considerat un petit calaix amb l'etiqueta d'escoles parroquials i/o diocesanes per identificar escoles diferents de les de les congregacions i/o organitzacions religioses. En la categoria d'altres s'hi ha aplegat la resta d'escoles, de congregacions diverses, inicialment masculines, amb pocs alumnes. ⁶⁹ Vegeu-ho en la taula 44

6.1 Resum de les dades per el conjunt de Catalunya

Taula núm. 44
Catalunya: Distribució dels alumnes segons les Grans escoles religioses
PAAU 2001

Nom	Centres	Nombre alumnes	% sobre el total d'alumnes d'escoles religioses
Escoles religioses tradicionals (inicialment masculines)*	57	3.094	48.37%
Noves escoles religioses**	17	642	10.04%
Escoles de monges grans i esteses***	22	926	14.48%
Altres escoles de monges	43	1.156	18.07%
Escoles parroquials	3	114	1.78%
Altres escoles (inicialment masculines)	16	464	7.26%
Total	158	6396	(100%)

*Escoles Pies, La Salle, Maristes, Jesuïtes, Salesians, Pares de la Sagrada Família, Claretians i Pare Manyanet

** Opus Dei, Abat Oliva, SEK

***Jesús Maria, Vedrunes, Lestonac, Immaculada Concepció, Teresianes

aprofundir en el tema. Prim, Josep M. *L'Opus Dei Els legionaris de Crist, els Kikos i la lluita pel poder al vaticà*. Barcelona, edicions del Raval, 2006

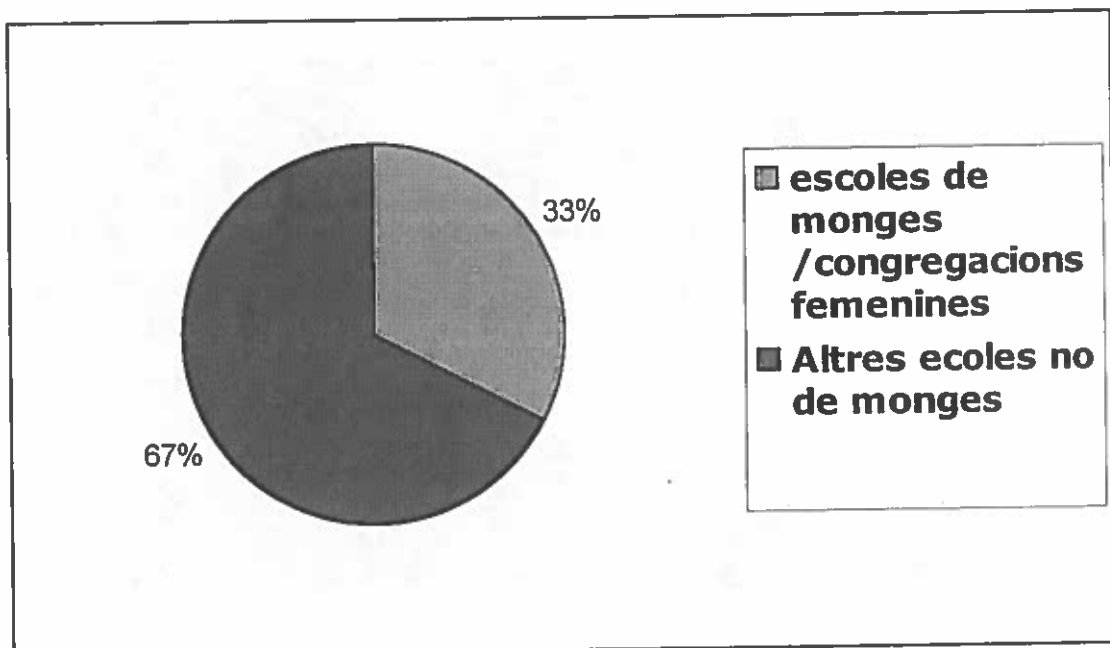
⁶⁹ Vegeu en annex les llistes de l'escoles de cada categoria.

De les dades, a nivell de Catalunya , se'n poden destacar almenys tres observacions :

1. Un 32.55% dels estudiants d'escoles religioses provenen d'escoles de monges, en contra d'un 67.45 que provenen d'altres escoles no de monges

Les escoles de congregacions religioses femenines (monges) tenen una importància cabdal. A més amés de les 4 congregacions esmentades que són les que aporten més alumnes se'n han comptabilitzat una trentena escampades per tot el territori⁷⁰

Gràfic núm. 10
Proporció d'estudiants de les PAAU, segons els centres religioses (de monges o de no monges).
Alumnes PAAU, 2001

⁷⁰ Vegeu-ne la llista en l'annex . Una primera aproximació per poder-ne fer un perfil resseguint altres característiques pertinents tal i com s'apuntava en la nota anterior

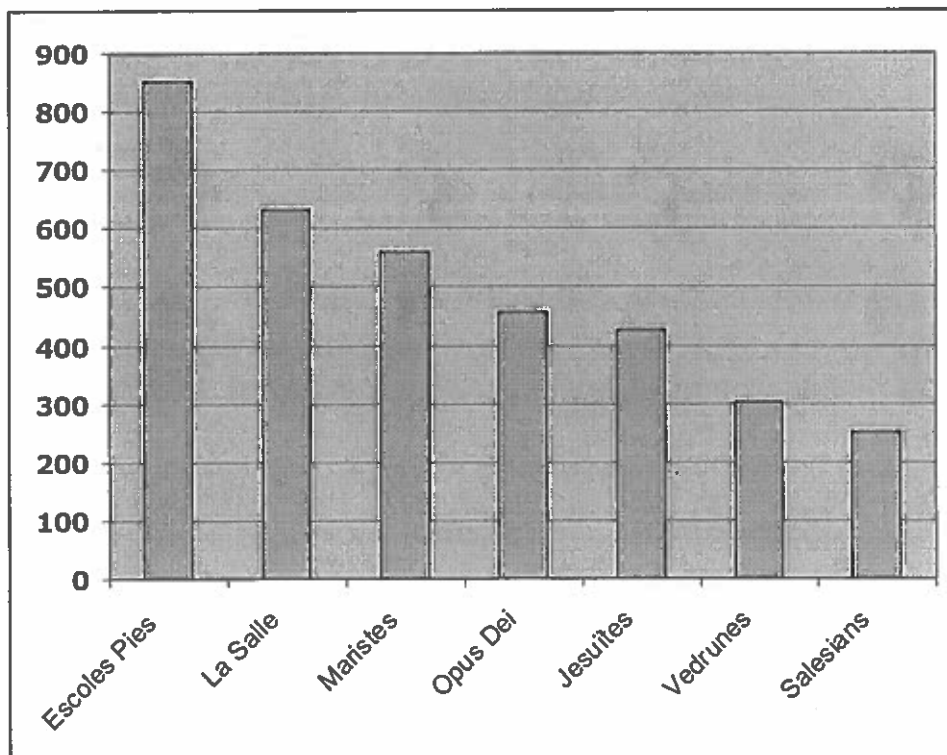
2.El 54.38% dels estudiants escolaritzats en escola privada religiosa provenen de set organitzacions religioses

Unes dades que mostren la concentració en un nombre reduït d'ordres religioses, la majoria de les quals són de les ordres històriques i/o tradicionals.

Per ordre d'importància, sempre segons el nombre d'alumnes que han aprovat les PAAU el 2001, En primer lloc les Escoles Pies (Escolapis). Seguits, en ordre d'importància per L'Opus Dei, La Salle, Els Maristes, Els Jesuïtes, les Vedrunes i els Salesians

Gràfic núm.11

Catalunya. Els 7 Centres religiosos per ordre d'importància segons el nombre d'alumnes que han aprovat les PAAU(*)
PAAU 2001.

(*)Calculat segons el nombre d'estudiants que han aprovat les PAAU el juny del 2001 i que agrupen el 58.48% dels estudiants dels centres privats religiosos